

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Sebastiani Izquierdo Alcarazensis Societ. Iesv Regii
Senatvs S. Inqvisitionis Hispaniarvm Qvalificatoris, Et
Olim Complvti Sacrae Theologiae Professoris. Opvs
Theologicvm, Iuxta atque ...**

Vbi De Essentia Et Attribvtis Divinis Vbertim Dissertivr ...

Izquierdo, Sebastián

Romae, 1664

Dispvatio VI. De Immensitate Dei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76990)

replicari in omnibus per se. Quandoquidem adhuc sunt, qui opinentur, non esse possibile, quidpiam per se replicatum in pluribus locis; cum tamen apud omnes sit certum, de facto Christum dominum in pluribus locis inadæquatis per præsentias superadditas quotidie replicari.

360 Obijcitur tamen primò contra nostram propositionem. Duratio vni tempori affixa neque diuinitus potest per aliam superadditam in alio tempore durare. Ergo neque præsentia vni loco affixa potest diuinitus per aliam superadditam locari in alio loco. Concesso antecedente; nego consequentiam. Primò propter discrimen temporum, & locorum. Tempora quippe successive habent esse: atque ideo id solum tempus est, quod præsens est; præterita enim iam non sunt, & futura non dum sunt. Cum tamen loca, vtpote permanentia, simul omnia sint. Vnde duratio impotens existere, nisi, cum tempus, cui affigitur, est, consequenter est impotens durare in alio; quia in nullo potest durare sine existentia; & nequit existere, cum aliud est; eo quòd cum aliud est, suum necessariò non est. At verò præsentia, etsi impotens existere, nisi cum locus, cui affigitur, est, bene potest locari in alio; quia potest existere, cum aliud est; eo quòd, cum aliud est, & suum quoque simul est. Secundò propter discrimen præsentiarum, & durationum. Non enim est possibilis duratio affixa per se pluribus temporibus, vti est possibilis præsentia affixa per se pluribus locis; prout infra disput. 8. quæst. 3. videbimus. Ex quo infertur, neque esse possibilem durationem, quæ sit vni tempori per se affixa, & possit per aliam superadditam in alio durare; (vni est possibilis præsentia, quæ affixa vni loco possit per aliam superadditam in alio locari); iuxta dicenda in eadem disput. 8. quæst. 8.

361 Secundò obijcitur. Si vbiatio, qua Petrus est præsens Matrìti, vnà cum ipso Petro fieret per aliam superadditam præsens Romæ, eundem effectum formalem tribueret Petro Romæ, quem tribuit Matrìti. Atque ita Romæ esset Petrus præsens Matrìti. Quod planè est chymæricum. Quia nequit Petrus esse Romæ præsens Matrìti, nisi habens esse intra spatium Matritense, prout est intra spatium Romanum: & hoc fieri nequit, quin sit spatium Matritense intra Romanum. Quod manifestè est impossibile. Hoc argumentum eodem pacto venit formandum contra præsentiam (quæ communiter reputatur possibilis) per se ipsam replicatam in pluribus locis, & contra immensitatem Dei præsentem per se ipsam vbiq;e, atque adeò Matrìti, & Romæ. Ab omnibusque proinde dissolui debet. Ego pro omnibus respondeo ad illud ex doctrinà traditã supra quæst. 1. & 4. hoc, quod est, esse Petrum præsentem Matrìti, præter præsentiam Matritensem, spatium etiam locale Matritense, cui illa respondet, includere in suo conceptu reali; defectu cuius talis præsentia translata vnà cum Petro ad Romam non redderet Petrum prout existentem Romæ præsentem Matrìti. Quo oppositum argumentum penitus corrui. Recognoscatur doctrina data locis citatis. Ex qua infertur, non bene concedi à Card. Lugo vbi supra, Deum, prout est præsens in quouis loco, præsentem esse vbiq;e. De quo disput. 6.

362 Tertio obijcitur. Non est fundamentum ad tribuendam præsentia potentiam receptiuam

alterius præsentia, per quam in alio spatio à suo præsens reddatur. Ergo illi tribuenda non est. Nego antecedens. Quia rationes pro datã propositione à nobis adductæ sufficiens, imò & impellens ad id fundamentum præbent.

363 Quarto obijcitur. Præsentia dumtaxat ordinatur naturã suã ad reddendum suum subiectum præsens spatio locali. Sed tantum potest reddere illud præsens spatio locali, cui ipsa est affixa; non alteri. Ergo tantum potest ipsa esse præsens eidem spatio, non alteri. Distinguo maiorem. Dumtaxat ordinatur, &c. ordinatione naturali; concedo: ordinatione obedienciali; nego. Quia hac ad alia insuper, quæ obediencialiter potest, ordinatur. Et concessã minore; distingo consequens. Tantum potest ipsa esse præsens eidem spatio potentia naturali; concedo: potentia obedienciali; nego. Quia hac alijs insuper spatijs potest esse præsens; vt constat ex dictis.

364 Quinto obijcitur. Si præsentia Matritensis poneretur Romæ, esset distans, & simul indistans à Roma. At hoc repugnat. Ergo. Respondeo. Si præsentia Matritensis poneretur Romæ, fore, vt quatenus præsens Matrìti esset distans à Roma; indistans verò quatenus præsens Romæ. In quo nulla est repugnantia. Sicut neque in eo, quòd Deus prout præsens Matrìti sit distans à Roma, & indistans prout præsens Romæ. Hoc enim reipsa aliud non est, quàm spatium Matritense inclusum in priore de nominatione esse distans à Romano, & Romanum inclusum in posteriori esse indistans à se.

365 Sexto denique obijcitur. Vna actio non potest fieri per aliam actionem adhuc ab agente diuerso. Ergo vna præsentia non potest præsentari per aliam præsentiam adhuc in spatio diuerso. Nego antecedens cum doctis Recentioribus. De quo alibi. Et quidem vnã vnionem partium quantitatis per aliam vnionem vniri substantia, de facto enenit iuxta sententiam communissimam.

366 Existimo tamen nihilominus, omnino repugnare præsentiam, quæ superaddita præsentia ipsam iteratò reddat præsentem eidem spatio locali, cui ipsamet per se essentialiter affixa, & præsens est. Quia talis præsentia superaddita essentialiter esset superflua. Et sicut est impossibile naturaliter, quòd naturaliter est superfluum; ita videtur esse impossibile essentialiter, atque adeò simpliciter; quòd essentialiter superfluum est. De quo alias vniuersaliter, & latius.

DISPUTATIO VI.

De immensitate Dei.

Postquam de vocatione, seu præsentia locali; de locoque, & spatio locali in præced. disput. generatim tractauimus, promptum est, vt in præsentia tractemus speciatim de immensitate Dei, à qua habet ipse præsens esse vbiq;e, seu in omni loco.

QVÆSTIO I.

Vtrum Deus sit immensus.

Quanquam immensitas, si ethymologia spectetur, immensurabilitatem, seu potius immensuracionem sonet; quia immensum dicitur quasi non mensum. Communi tamen Scholasticorum, atque etiam Patrum usurpatione accipitur pro presentia Dei in omni loco, siue in omni spatio locali; quia videlicet talis presentia ob suam infinitudinem omnem mensuram finitam excedit; eoque iure non solum immensa, sed immensurabilis est. Perinde igitur est impræsentiarum querere, vtrum Deus sit immensus, ac querere, vtrum Deus sit præsens vbiq̄ue, siue in omni loco, siue in omni spatio locali, iuxta dicenda inferius quæst. 6.

Circa quam quæstionem error quorundam fuit, Deum non vbiq̄ue esse presentem per suam substantiam, siue essentiam, sed in aliquo dumtaxat determinato, finitoque loco. Tribuitur hic error imprimis Anthropomorphitis; qui Deum corporeum esse putabant; & consequenter non vbiq̄ue existentem. Deinde tribuit illum Platoni Iustinus in orat. parænet. ad Gent. Aristoteli autem tribuit ipse Iustinus ibid. & D. Ambros. lib. 1. de Offic. cap. 13. nec non Diogenes Laert. in Aristot. Mirand. lib. 4. de exam. v. nit. cap. 1. Eugubini. lib. 4. de perenni Philos. Vazq. 1. par. disput. 27. cap. 1. & alij. Deum quippe in solo cælo residere, videtur ab Aristot. traditum lib. 8. Physic. cap. ult. text. 84. (tametsi hic locus pie exponatur à S. Tho. ibi lect. 23.); & lib. 1. de Cælo cap. 3. text. 22. & lib. 2. de Cælo cap. 12. text. 66. & lib. 2. de generat. cap. 10. text. 59. Expressumque id ipsum est in lib. de Mundo ad Alexandrum post medium; si tamen hic liber est Aristotelis, vt affirmant Iustinus vbi supra, Themistius, & Bessarion Cardinalis citati à Ludouico viues in Censurâ operum Aristotelis: alij enim negant, è quibus est noster Petavius tom. 1. Theologicorum dogmatum lib. 3. cap. 7. vbi eundem errorem, refert, Stoicis attributum à Tertulliano in Apologetico. In eodemque errore fuit Auerroës disput. 14. Metaph. contra Algazel, vbi presentiam Dei vbiq̄ue cogitationem cense puerissem. Præter Ethnicos autem, Iudæos pariter errasse constituentes Deum in solo templo Hierosolymitano, refert Hieron. in illud Isaïæ 66. Cælum mihi sedes est. &c. Thalmudici verò, vt refert Petrus Alf. in Dialogo Petri, & Mosis tit. 1. Dei domicilium posuerunt in Occidente, iam hæretici Manichæi, teste August. lib. contra epistolam fundamenti cap. 21. cum duos Deos contrarios adstruerent; Principium scilicet bonum, & Principium malum, regionibus quoque separabant. Alij Deum ab ista regione inferiore separatam posuerunt, ne sordibus eius inquinaretur, vt refert Anastasius Synaita lib. 2. de rectis fidei catholice dogmatibus tom. 1. Biblioth. & Hugo Victor. lib. 1. de Sacram. par. 3. cap. 17. & in Sum. sent. tract. 1. cap. 4. Quibus ex modernis consensit Vorlius Caluianus, cuius ad rem nugæ referunt, dissentiantque Becan. tom. 1. Sum. cap. 6. de Immen. Dei, & Raynaud. disput. 7. Theolog. natur. quæst. 1. artic. 6. Denique ex catholicis Augustinus Eugubinus in illud

Psal. 138. *si ascendero in cælum, tu illic es, in solo cælo, vult, esse Deum per suam substantiam; vbiq̄ue vero dumtaxat per cognitionem, & potentiam. In eundemque errorem lapsi videntur Tatianus orat. aduersus Græcos pag. 144. Clemens Alexand. lib. 2. Stromat. Auctor. quæstionum & responsonum ad orthodoxos inter opera Iustini, & Lactantius in lib. de Opificio Dei cap. 16. Hi tamen Auctores præter Eugubinum, aut etiam Tatianum, piam explicationem patiuntur, De quo videri potest Petavius vbi supra.*

Veritas tamen catholica est, Deum vbiq̄ue, atque adeo in omni loco, siue spatio locali per suam substantiam esse presentem. Quam vno ore consententur omnes Patres mox referendi. Atque etiam omnes Scholastici, nullo dempto. Quos non oportet recensere.

Propositio I.

De fide est, Deum esse immensum, atque adeo per suam substantiam vbiq̄ue presentem.

Traditur enim veritas hæc tanquam certa, secundum fidem in Concil. Later. sub Innocent. III. & ex eo in cap. *Firmiter* de summa Trinitate, & Fide catholica; atque etiam in Symbolo Athanasij, Constatque satis manifestè ex pluribus scripturæ locis. Et primum ex ijs, in quibus dicitur Deus implere cælum, & terram, atque adeo omnia loca, & entia creata iuxta modum loquendi Scripturæ. Siquidem non potest quidpiam implere aliud, à quo abest localiter, vt est notissimum. Sic Hieron. 23. dicitur *Cælum, & terram ego impleo*. Proindeque ex hoc loco sæpe colligunt Patres, Deum vbiq̄ue presentem esse. Ita Irenæ lib. 4. aduersus hæres. cap. 36. Orig. homil. 12. in Genes. circa principium. Euseb. Cæsar. lib. 9. de Demons. Euang. demonst. 12. Athanas. contra Gregales Sabellij. post medium; & de humana natura Trinitate post medium; & de vnitâ substantiâ Trinit. lib. 5. sine. Hilar. in id Psal. 118. *Prope es tu Domine*. Ambros. ibidem. Nazianz. orat. 34. quæ est secunda de Theolog. num. 14. Hieron. epist. 146. ad Damas. & in cap. 66. Isaïæ initio, & super relatum locum Hieremiz, August. lib. 2. de Trinit. cap. 5. & tract. 36. in Ioan. & serm. 8. de Verbis Apost. cap. 1. & epist. 51. ad Dardanum quæst. 1. Cyrill. Alex. lib. 13. Thesau. cap. 2. Theodoret. in Comment. Hierem. 23. & serm. 10. de Proud. inter principium, & medium, Fulgent. de Fide ad Petrum cap. 3. & lib. 2. ad Monimum cap. 6. Gregor. lib. 2. Moral. cap. 8. & in id cap. 1. Iob *Egressusque est Satana à facie Domini*. Anastas. Synait. lib. 2. de rectis fidei cath. dogmat. Petrus Damian. Epist. 4. de omnipotentia Dei cap. 6. Euthym. super illud Matth. 5. *Neque per cælum: quia thronus Dei est*. Et Hugo Victor. in Summâ sent. tract. 1. cap. 4.

Simile ad rem testimonium est illud Sapient. 1. *Spiritus Domini repleuit orbem terrarum, & hoc, quod continet omnia, &c.* Quo ad probandum, esse Deum vbiq̄ue, vtuntur Hilar. Nazianz. Ambr. Greg. Fulg. Anall. & Pet. Dam. vbi proximè. Necnon August. lib. 3. contra Maxim. cap. 21. & in id Psal. 138. *Quo ibo à Spirituo*, Et Theophilus Alexand. epistol. Pasch. 1. contra Origenitas prope medium in tom. 3. Biblioth. Patrum.

Eius.

6 Eiusdem sunt generis ea Scripturæ loca, ubi asseritur Deus esse in cælo, terra, mari, inferno, &c. Quale est illud Psal. 138. *Si ascendero in cælum tu illic es; si descendero in infernum, ades, &c.* Quo ad eandem veritatem comprobendam vtuntur Origen. in id Iob, cap. 1. *Venerunt Angeli Dei, &c.* Athanas. loco citato de humanâ naturâ susceptâ, & epist. 1. ad Serapionem de sancto Spiritu, Hilar. lib. 1. de Trinit. non longè à principio, Nysen. tract. de professione Christianorum versus finem, Ambros. loco citato, & lib. 2. in Lucam ad illud cap. 1. *Hic erit magnus.* & lib. 1. de Spiritu Sancto cap. 7. Hieron. Epist. citatâ, & in id ad Ephes. 2. *Facti estis prope, &c.* & in commentarijs eius loci, Chrysost. ibidem, & homil. de Spiritu Sancto versus finem tom. 3. August. Epist. citatâ, & tract. 111. in Ioan. & in id Psal. 32. *Confitemini Domino in cytharâ,* & lib. de essentia diuinitatis initio, & super relatum locum Psal. 1, Cyrill. Alex. lib. 9. in Ioan. cap. 40. & in commentarijs eiusdem loci, Gaudentius Episcopus Brixienfis tract. de promissione Paracliti, qui est ordine serm. 14. tom. 2. Biblioth. Parum, Fulgentius, Anastasius, Theophilus Alexandrinus, & Hugo Victorinus vbi supra.

7 Constat item eadem veritas ex illo Isaïæ 66. *Cælum mihi sedes est, terra autem scabellum pedum meorum.* Nam si Deus extremis Mundi partibus præsens est, nequit non esse præsens & intermedijs. Quare ad eam comprobendam hoc loco vtuntur Euseb. Cæsar. vbi supra, Athanas. de vnitâ substantiâ Trinit. lib. 5. sine. Hilar. lib. 1. de Trinit. citato, Hieron. super ipsum locum, & in id Ezechiel. 40. *Et introduxit me in atrium, &c.* Gregor. lib. 2. Moral. cit. & homil. 17. in Ezechiel. à medio, Rupert. lib. 7. in Genes. cap. 23. Euthymius, & Petrus Damianus vbi supra, & Theodoret. serm. 10. citato.

8 Idem ipsum etiam sumitur ex locis Scripturæ, in quibus dicitur Deus non capi rebus. Vt lib. 3. Reg. cap. 8. & lib. 2. Paralipom. cap. 2. & 6. *Cælum & cæli cælorum te capere non possunt.* Vnde desumpsit Ecclesia, quod canit. de B. Virgine Mariâ. *Quem cæli capere non poterant, tuo gremio contulisti.* Et rursus. *Quem totus non capit orbis, in tua se clausit viscera.* Atque ita pro eadem veritate vtuntur ijs locis Athanas. orat. contra Gregales Sabelij post medium, Hieron. in cap. 66. Isaïæ initio, & Perr. Damian. vbi supra.

9 Quo etiam spectant illa loca, in quibus Deus dicitur maior rebus creatis, vt Iob. 11. *Excelsior cælo est, & quid facies? Profundior abyssu, & vnde cognosces? Longior terra mensura eius, & cap. 22. Non ne cogitas, quod Deus excelsior cælo sit, & super stellarum verticem sublimetur?* Ex quibus, Deum esse vbique, deducunt Hieronym. in Iob. 11. & August. de essentia diuinitatis initio. Quibus affine est illud Isaïæ 40. *Quis mensus est pugillo aquas, & cælos palmo ponderauit? Quis appendit tribus digitis molem terræ; & librauit in pondere montes, & colles in statera?* His namque verbis excessus immensitatis diuinæ supra res omnes creatas planè significatur. Quocirca eam ex illis colligunt Athanas. de vnitâ substantiâ Trinit. lib. 4. sine, Hilar. lib. 1. de Trinit. cit. Hieron. in cap. 66. Isaïæ initio, Chrysost. in id Psal. 112. *Quis sicut Dominus, &c.* Gregor. & Perr. Damian. locis citatis.

Denique idem dogma eis testimonijs stabilitur, quibus Deus dicitur omnibus rebus prope esse, aut non longè ab esse. Quale est illud Psal. 118. *Prope es in Domine.* Ex quo, Deum esse vbique, colligunt Hilar. & Ambros. ibidem. Et illud Hierem. 23. *Deus appropinquans ego sum, & non Deus de longè.* Quo ad rem vtuntur Hieron. ibidem, & in id ad Ephes. 2. *Facti estis prope, &c.* & Chryl. in Psal. 112. cit. Ac demum illud Actor 17. *Non longè est ab vnoquoque nostrum in ipso enim viuimus, mouemur, & sumus.* Et cætera huiusmodi.

Constat præterea dicta veritas ex alijs innumeris testimonijs sanctorum Patrum, qui eam tanquam certam secundum fidem sapientissime tradunt, indubitauer affirmantes, aut Deum esse vbique, aut nusquam deesse, aut omnibus adesse, aut esse in omnibus, aut esse immensum, aut quid æquiualens. Quorum Patrum, præter iam commemoratos, cum locis, vbi ista asserunt, longum habet catalogum nosser Gillius in suo erudito tomo de Deo lib. 2. tract. 9. cap. 1. vbi videri possunt: & apud nostrum Petauium plurimos pariter recententem tom. 1. Theologicorum dogmatum lib. 3. cap. 7. 8. & 9.

Eandem veritatem cognouerunt confessique sunt Philosophi ethnici Trimeg. in Piman. cap. 2. 4. 10. 11. & 12. Orphe. apud Euseb. Cæsar. lib. 13. de Præparat. Euang. cap. 7. apud Iustin. orat. paræni. cont. Gent. apud Clem. Alex. lib. 5. Strom. & apud Cyrill. Alex. lib. 1. cont. Iulian. Thales Milesius apud Arist. lib. 1. de Anim. cap. vlt. text. 86. Heraclit. apud eundem lib. 1. de part. animal. cap. 5. Zeno apud Themist. lib. 1. de Anim. cap. 33. nec non Aratus Euphronion, Aeschylus, Menander, & Pindarus apud Clement. Alex. loco citato. Quibus accinit Virgil. Eglog. 3. & 4. Georgic. & 6. Encid. Item Stoici apud eundem Clementem, & apud Tatianum vbi supra; etsi contradicat Tertull. in Apolog. cap. 47. Pythagoras apud Iustin. & Gyrill. Alex. locis cit. Platonique, & Peripatetici secundum Ciceronem lib. 1. Academic. etsi contradicat Iustin. ibid. Denique Iamblicus de myst. Egyp. cap. 6. et omnium explicatijs Plotius Enn. 3. lib. 9. cap. 3. & Enn. 5. lib. 9. cap. 9, & Enn. 6. lib. 5. cap. 1. vbi ait. *Hanc esse communem animi conceptionem; & omnes naturali instinctu ita sentire.* Et Athanas. orat. contra Idola post medium, *Ratio, inquit, fama que de Deo obtinuit, eum vbique existere posse.*

Verum contra veritatem catholicam statutam obijci possunt primò aliqua Scripturæ loca, in quibus peculiaris aliquis locus tribuitur Deo; quasi non sit in cæteris, Genes. 28. *Verè Dominus est in loco isto, & ego nesciebam.* Et Psal. 13. 32. 52. 79. 101. dicitur Deus de cælo in terram aspiciere; quasi non sit in terra, sed solum in cælo, Et Psal. 75. *Habitatio eius in sion,* & Psal. 113. *Cælum cæli Domino; terram autem debet filijs hominum.* Et Isaïæ 66. *Cælum mihi sedes est.* Et Math. 6. *Pater noster, qui es in cælis.* Sæpeque dicitur Deus in sacris litteris habitare in sanctis; & longè esse ab impijs. Aliaque id genus, Respondeo, huiusmodi loquutiones non respicere communem modum, quem Deus habet essendi vbique, & in rebus omnibus ratione suæ immensitatis; sed peculiarem, quo est in aliquibus propter peculiare effectus, peculiarem ve manifestationem aliquorum attributorum suorum. Vt expressè exponunt, & notant Nysen. tract. de professione, Chri-

Christianorum versus finem; Chrystost. in id Psal. 9. *Psallite Domino, qui habitat in Sion.* Cyrilli. Alex. in illud Isaia 63. *Convertere de caelo, &c.* Procop. in cap. 64. Isaia, Alcuin. lib. 2. de Trinit. cap. 5. Damasc. lib. 1. fidei cap. 16. Euthym. in illud Math. 6. *Qui es in caelis,* Rupert lib. 7. in Genes. cap. 23. Bernard. serm. 1. in Psal. *Qui habitat, sine,* & serm. 6. in dedicatione ecclesiae. Alijque Patres. Paterque ex eo, quod Deus per Incarnationem capit peculiariter esse in Christi domini humanitate; & consequenter in terra; quin deserit propterea esse in caelo, iuxta illud Ioan. 3. *Nemo ascendit in caelum, nisi, qui descendit de caelo, filius hominis, qui est in caelo.*

14 Neque timendum nobis est cum quibusdam ex sequacibus oppositi erroris, quod Deus sordidis rebus praesens ab eis coinquinetur, & sordescat. Quoniam ea solum sordescunt a rerum sordidarum contactu, quae vel cum illis permiscantur, uti permisceri inter se solent substantiae fluidae, vel ab illis patiuntur, ut aliae substantiae corruptibiles. Quod utrumque longissime abest a substantia Dei. *Si enim lux ista visibilis,* inquit August. lib. de triplici habitaculo cap. 6. *omnia loca illustrat, & serquillina etiam penetrat sine sui fatore; & sine sui pollutione; quanto magis Deus, qui est invisibilis, & incommutabilis lux?* Itaque substantia purissima Dei omnia sine munda, siue immunda permeans omnino retinet incolumen nativum, nitorem, & pulcherrimam puritatem, ut late ostendunt Athanas. serm. 4. contra Arianos, Macharius senior homili 16. tom. 2. Biblioth. Patrum, Theodoret. serm. 10. de Pronidentia inter principium, & medium, Ambros. in Psal. 118. Magister sent. in 1. dist. 37. lit. H. post August. lib. de agone christiano cap. 18. & de natura boni cap. 29. & Hug. Viç. lib. 1. de Sacram. par. 3. cap. 17. & in Summ. sent. tract. 1. cap. 4.

Propositio 2.

15 Ratione etiam naturali ostenditur, Deum esse immensum; atque adeo per suam substantiam ubique praesentem.

Primò. Quia ex eo, quod Deus est ens à se, manifestè consequitur, debere illum esse infinitum quoad omnem sui bonitatem, seu perfectionem entitativam, ut uniuersaliter ostendemus inferius disput. 13. Hoc enim ipso, quod Deus est ens à se, ex nullo capite limitata esse potest vlla perfectio entitativa conueniens ipsi. Ob idque Deus conceptione communi omnium tale est ens suapte essentia, quo melius aliud, seu perfectius, maius ve quoad bonitatem, seu perfectionem, nec esse, nec cogitari potest. Sed praesentia localis perfectio est entitativa conueniens Deo. Igitur Deus infinitus est quoad praesentiam localem. Quod ipsum est, esse eum immensum, seu praesentem ubique. Quod autem praesentia localis sit perfectio entitativa conueniens Deo, inde constat: quia perfectio quaedam est ex conceptu suo ab omni imperfectione immunis, ut satis ex se apparet; & omnis perfectio ab omni imperfectione immunis necessariò conuenit Deo, ut uniuersim ostendetur inferius disput. 16. Et quidem melius, & aestimabilius esse, Deum ubique esse praesentem, quam, Deum certo aliquo, & finito loco coarctari, aut nullibi existere, ex ipsis terminis est euidens; & consequenter immensitatem, ubiquitatemque Dei ex genere earum perfectio-

num esse, quas dicunt simpliciter simplices; & quae Deo deesse nequeunt, prout ostendetur etiam inferius disput. citata.

Secundò. Quia Deus titulo entis existentis necessariò est praesens alicubi iuxta doctrinam statutam supra disput. 5. quaest. 8. Sed non est, eur potius in hoc, aut illo spatio locali, quam in alijs, sit praesens. Ergo in omnibus spatijs localibus, atque adeo ubique praesens est. Caetera constant. Minor probatur. Quia, cum omnia spatia localia sint eiusdem rationis, neque quidpiam peculiare habeat vnum praesens alijs comparatione essentiae Dei, ut satis ex se est notum; non potest Deus per suam essentiam esse determinatus ad existendum in vno potius, quam in alijs, ut constat. Multòque minus per accidens sibi contingens potest ad id determinari: quia contingenter perfectibilis esset; (siquidem, ut nuper est dictum, perfectio quaedam est praesentia localis). Quod tamen est absurdum, ut etiam constat.

17 Tertio. Quia nullum est spatium locale, in quo non possit Deus esse praesens. Ergo nullum est spatium locale, in quo Deus de facto, & necessariò praesens non sit. Quod ipsum est, esse illum immensum, & ubique praesentem. Antecedens ex ipsis terminis est satis euidens; & declarari potest amplius, ac confirmari. Quia, cum omne spatium locale capacitas quaedam sit praesentiae alicuius entis potentis in eo praesens existere iuxta doctrinam statutam disput. 5. quaest. 2. si in aliquo spatio locali non posset Deus praesens esse, alicubi posset existere creatura, ubi Creator non posset existere. Quod planè est absurdum. Et quidem, cum nullum sit spatium locale, in quo non posset esse praesens quouis creatura earum, quae indifferentes sunt ad essendum ubilibet: consequenter est euidens, nullum esse spatium locale, in quo Deus praesens esse non possit. Iam consequentia inde aperte probatur. Quia si Deus potens ubique existere alicubi non existeret de facto, per praesentiam sibi ad venturiam, & accessoriam posset ibi praesens reddi: atque adeo mutabilis esset, per nouamque, & sibi accidentariam perfectionem (qualis de suo est iuxta iam dicta praesentia in quouis spatio locali) esset perfectibilis. Quod tamen manifestè illi repugnat, ut ex se patet; & ex dicendis disput. 7. & 16. patebit amplius.

Quarto. Quia Deus per suam essentiam est 18 durans in omni spatio temporali; atque adeo utrimque aeternus, ut demonstrabimus infra disput. 9. Ergo & per suam essentiam est praesens in omni spatio locali; atque adeo vndeque immensus. Nulla quippe in Deo, quod ad rem attinet, congrua disparitas reddi potest.

19 Quintò. Quia existere quoduis ens simul in multis locis, seu spatijs localibus replicatum, seu repetitum, manifestam perfectionem ab omni imperfectione immunem praefert; eoque maiorem, quo loca, siue spatia sunt plura. Ob idque iuxta communem Theologorum consensum, quia Spiritus Angelici naturaliter in multis spatijs localibus vnum adaequatum componentibus replicari, siue repetiti esse possunt; quò perfectiores illi sunt, eò maius spatium adaequatum, eoque subinde plura spatia componentia illud, in quibus replicati, siue repetiti esse possint, naturaliter sibi vendicant; eo quod perfectio praesentiae localis perfectioni subiecti per illam praesentis naturaliter debet esse proportionata.

Igitur, cum perfectio substantiæ Dei sit infinita, imo & includens in se aut formaliter, aut eminenter omnem perfectionem possibilem, nequit non esse infinita, extensaque ad omne spatium possibile perfectio præsentia localis ipsi naturaliter, atque adeo & essentialiter debita. Quod est, non posse Deum non esse immensum; subindeque præsentem ubique.

20 Sexo. Quia, Deum alicubi existere, nemini dubium esse potest; ex doctrinæque vniuersali tradita à nobis disput. 5, quæst. 8, compertum est. Et quidem, suppositâ fide de mysterio incarnationis, euidenter est, existere Deum, ubiqueque existit humanitas Christi domini, cui Verbum diuinum physicè unitum est. Nam euidenter est, talem unionem inter extrema loco distita stare non posse, iuxta doctrinam etiam traditam disput. 5, quæst. 13. Igitur Deus immensus est, & existens ubique. Probo consequentiam. Quia, cum Deus non per præsentiam superadditam, (nam perficeretur ab extrinseco), sed per se ipsum existat ubiqueque existit; neque aliter ipse essentia cum vno spatio, quam cum reliquis, sit comparabilis, vt ex se constat; hoc ipso, quod existit in vno, & in reliquis quoque; atque adeo ubique existere, necessariò dicendum est.

21 Septimo. Quia ad perfectionem propriam vnitatis diuinæ inferius disput. 12, stabilienz pertinet immensitas Dei. At vnitati diuinæ nihil perfectionis ipsi propriæ deesse potest. Ergo Deus necessariò est immensus. Consequentia est bona; & minor certissima; quia nulli attributo diuino potest quidpiam perfectionis intra suum genus deesse, vt satis ex se est notum; & ex dicendis disput. 16, notescet amplius. Probo ergo maiorem. Quia vnitatis Dei in essentiali ipsius oppositione, incompatibilitateque quoad existentiam cum altero Deo fundatur. Hæc autem oppositio validior ad excludendum alterum Deum ab omni loco, atque adeo perfectior erit ex suo conceptu, si Deus in omni loco sit præsens, quam si in vno dumtaxat loco determinat præsens esset, vt ex se manifestum est. Ad perfectionem igitur diuinæ vnitatis spectat, quod Deus ubique præsens sit.

22 Octauo. Quia strictior est, intimiorque connexio, quam habet creatura quæuis cum Deo, tanquam cum suâ causâ primâ, quam connexio, quam habet quiuis modus cum suo subiecto. Sed est impossibile, quod modus sit loco distitus à suo subiecto, vt supra disput. 5, quæst. 13, ostensum est. Ergo etiam est impossibile, quod aliqua creatura loco distita sit à Deo. Ast nullum est spatium locale, in quo non possit existere creatura aliqua: cum omne spatium locale sit possibilitas, atque adeo capacitas præsentia alicuius creaturæ iuxta dicta in eadem disput. 5, quæst. 2. Ergo nullum est spatium locale, in quo Deus non possit præsens esse; & consequenter in quo de facto præsens necessariò non sit: cum talis esse debeat per suam essentiam, & non per præsentiam sibi accessoriam, vt constat ex dictis.

23 Ex his omnibus benè intellectis euidenter apparet, Deum immensum, & ubique præsentem esse. Id quod per dicenda insuper proposit. 3, euidentius fiet. Vnde audiendi non sunt ex antiquioribus Bassolus in 1. distinct. 37, quæst. vnic. artic. 1. & 3. Rubionensis in 1. distinct. 37, quæst. 2, artic. 2, & Andreas de Nouo Castro quæst. vnic. ex recentioribus autem Smising. tract. 2, de Deo vno disput. 5, quæst. 1, quatenus contra com-

munem Theologorum consensum afferunt, naturaliter demonstrari non posse, Deum immensum, & ubique præsentem esse.

Propositio 3.

Ex munere, quem Deus habet causa primæ immediatè concurrentis ad productionem, ad conseruationemque cuiusuis creaturæ, benè probatur immensitas Dei, atque præsentia in omni spatio locali.

Huic propositioni refragantur Scot, in 1. distinct. 37, quæst. vnic. & cum eo Mayronus, Ochamus, Rubionensis, Bassolus, Gabriel, Lychetus, Bargius, Petrus de Aquila, Viguerius, Andreas de Nouo Castro, & Rada apud Gillium lib. 2, de Deo tract. 9, cap. 3, & apud Fasolum 1. par. quæst. 8, artic. 1, dub. 2, alijque Scotistæ communiter. Necnon Valent. 1. par. disput. 1, quæst. 8, punct. 1, Zumel, 1. par. quæst. 8, artic. 1, quæst. suâ, 1. conclus. 4, Vazq. disput. 18, cap. 3, & 5, Trigof. quæst. 6, artic. 2, disput. 2, Albertin. in Predicam, Vbi, Coroll. 7, à num. 6, Auerfa in Philoſop. quæst. 14, Smising. tract. 2, de Deo disput. 5, quæst. 1, Lallemander in Cursu Theolog. tom. 1, disput. 5, à num. 12, Raynard. in sua Theolog. natur. distinct. 7, quæst. 4, artic. 6, Ribas tom. 1, Sum. Theol. tract. 2, disput. 4, cap. 2, Pasqualig. 1. par. disput. 17, sect. 2, & alij. Pro ipsâ tamen propositione nostrâ stant. S. Tho. 1. par. quæst. 8, artic. 1, & lib. 3, contra Gent. cap. 68, & in 1. distinct. 17, quæst. 1, artic. 1, & cum eo omnes Thomistæ. Necnon, Altifiodorensis, Alensis, Henricus, Albertus, Ægydius, Ricardus, Aureolus, Argentina, Hispanensis, D. Bonauentura, & alij plures, quos referunt & sequuntur Gillius, & Fasulus vbi supra. Item Molin. 1. par. quæst. 8, artic. 1, disput. 2, addens sententiam contrariam parum esse tutam in fide; Soar. disput. 30, Metaph. sect. 1, à num. 11, & lib. 2, de Attribut. cap. 2, & tom. 1, in 3. par. disput. 31, sect. 7, Arrub. 1. par. quæst. 8, artic. 1, disput. 11, cap. 2, Gran. tract. 3, disput. 2, sect. 5, Recupit. lib. 4, quæst. 10, à num. 9, Thomas del Bene in Sum. theol. disput. 2, quæst. 7, Zamoro tract. 3, de Deo quæst. 5, artic. 3, vbi contendit S. Tho. & Scot. quod attinet ad propositum, non dissidere inter se reipsâ, Martinon disput. 5, de Deo sect. 3, & alij plures.

25 Probatum autem propositio primò ex Scriptura. Dicitur enim Psal. 138. *Quò ibo à Spiritu tuo, & quò à facie tuâ fugiam; si ascendero in caelum, tu illic es; si descendero in infernum, ades; si sumptero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris, Etenim illic manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua.* Quibus verbis præsentia Dei in omni loco ex operatione eius ibidem præstitâ arguitur. Vti & Paulus Actor. 17, ex operatione Dei præstitâ in nobis præsentiam ipsius in nobis arguit dicens. *Quamuis non longè sit ab vnoquoque nostrum; in ipso enim viuimus, mouemur, & sumus.* Id est, per ipsum, iuxta satis uitam, & notam Scriptura phrasim. Benè igitur ex operatione, quam Deus aut exercet, aut exercere potest ubique, immensitas eius, atque præsentia ubique inferitur iuxta Scripturam.

Id quod etiam constat ex Patribus pariter arguen-

arguentibus. Etenim Anastasius Synaita lib. 2. de rectis fidei catholicæ dogmatibus prope medium in tom. 1. Biblioth. Patrum ex diuinâ operatione ad omnia se extendente latè præsentiam Dei in omnibus arguit; concluditque, *Rei, quæ efficit caput, transierit, dum peragitur, necessariò adest natura agentis: quiduis enim operis nemo, absens sibi, operatur. Deus igitur, cum nullo non tempore quiduis eorum, quæ fiunt, efficiat, cunctaque moderetur, ac dispenset suâ iugi conseruatione, prorsus necesse est fateri, Deum omnibus inesse; neque ab ullo unquam disparari entium.* Pariterque ratiocinantur August. lib. de essentiâ diuinitatis, Anselm. in Monol. cap. 15. 20. 21. & 22. & in Elucidario initio, Athanas. in disput. habitâ in Concilio Nizeno contra Arium longè à principio, Nyfen. orat. 1. de Christi resurrectione post medium. Fulgent. de fide ad Petrum cap. 12. Hilar. lib. 8. de Trinit. in medio. Hugo Victor. lib. 7. eruditi. didascal. cap. 19. & Ricard. Victorin. lib. 2. de Trinit. cap. 23. Ac demum Photius in quæst. ad Amphil. cap. 75. ait, *Euidens consequitio est in quibus est (Deus) secundum operationem, siue actionem, in ijs ipsis esse secundum substantiam.*

27 Nec satisfaciunt Aduersarij, cum dicunt, illationem scripturæ, & Patrum ab operatione, Dei ad eius præsentiam aut solum esse à paritate; quasi, qui infinitus est in operando omnia, pariter in existendo in omnibus debeat esse infinitus; aut solum esse ab operatione ad præsentiam intentionalem, qua vel Deus cuncta sibi habet præsentia mediâ suâ cognitione, vel ipse in cognitione hominum à tali operatione obiectiuè oriunda sit præsens: nequaquam verò ex operatione Dei exercita ubique præsentiam physicam eius ubique immediate inferri; quasi Deus operari non possit, nisi ubi physicè præsens est. Non, inquam, satisfaciunt. Quia verba scripturæ relata in sensu, quem nos prætendimus, quemque ipsa satis aperte videntur præferre, usurpantur à Patribus; in eodemque subinde censendi sunt loqui Patres etiam citati. Ambros. enim in libello de dignitate conditionis humanæ cap. 2. initio ait, *Deus vnus semper ubique totus est, omnia viuificans, mouens, & gubernans; sicut Apostolus confirmat, quòd, in eo viuimus, mouemur, & sumus.* Et Hieron. in cap. 66. Isaie initio immensitatis Dei hanc ipsam Pauli reddit rationem. *In ipso enim omnes sumus, & mouemur.* Theodoret. autem in locum Psal. 138. citatum, *Quo ibo à spiritu tuo? ait. Vbiq. adest, & in ipso viuimus secundum diuinum Apostolum, & mouemur, & sumus.* & in illud 1. ad Corinth. 15. *Ut sit Deus omnia in omnibus.* Nunc, inquit, *ubique est per essentiâ; habet enim naturam, qua non potest circumscribi; & in ipso viuimus, & mouemur, & sumus, ut ait diuinus Apostolus, & serm. 10. de proud. multò ante medium, Si itaque in illo viuimus, & mouemur, & sumus iuxta Apostoli vocem, nulla utique Mundi pars Deo destituta est.* Hilar. in illud Psal. 118. *Prope es tu Domine, ait, Adest ubique, & totus ubique est.* Beatus Apostolus Atheniensibus philosophiæ inuinitate ridiculis pro contione respondens ait, *non longè à nobis manentem quaerimus Deum, in ipso enim viuimus, mouemur, & sumus.* Occumen. in illud Actor. 17. relatum. *Quauis non longè, &c. post traditam ubiquitatem Dei subnectit, Atque hoc est, quod inquit quauis non procul ab vnoquoque nostrum sit. Omnibus siquidem,*

qui in omni Orbis terrarum parte habitant, prope est; atque ita prope, ut nemo sit, qui viuere sine ipso possit: in ipso enim viuimus, & mouemur, & sumus. Eadem habet Theophylact. in eundem locum. *Quæ fere ad verbum habet etiam Chrysofost. homil. 38. in Acta Apostol. circa medium.* Et Lyranus in eundem locum Pauli Act. 17. *Quauis non longè, &c. notat, ibi probari, Deum, intimiorem nobis esse, quàm nobis ipsi simus.* Ex quibus omnibus apparet, Scripturam sacram, & Patres locis citatis pro nostrâ propositione stare.

Iuxta quam ita est necessaria præsentia, aut 28 saltem immediata propinquitas Dei ad spatium, in quo operatur, aut operari potest, ut si inde distans esset, aut remotus localiter, nullatenus posset ibi operari. Quo iure benè, & immediatè inferitur ex eò, quòd operatur, aut operari potest ubique, ubique necessariò præsentem esse. In quo conueniunt Doctores nostræ sententiæ contra Aduersarios asserentes oppositum. Nimirum neque præsentiam, neque immediatam propinquitatem Dei ad quodlibet spatium requiri, ut in ipso operari valeat. Atque adeò quantumuis Deus in vno dumtaxat spatio determinato, finitoque per impossibile existens à cæteris distans esset, atque remotus, fore, ut ex illo in omnibus alijs aequè, ac si in illis esset præsens, operari valeret per suam substantiam immediatè.

Cæterum quauis in assertione istâ conueniant omnes Doctores relati pro sententiâ nostrâ; in reddenda tamen eius ratione non conueniunt. Aliqui Thomistarum cum Capreolo existimant, ideò ex operatione Dei in aliquo loco colligi benè præsentiam eius ibidem: quia præsentia cuiusuis entis spiritualis, qualis est Deus, constituitur formaliter per ipsam eius operationem. Sed malè. Primò: quia nullum ens, adhuc spirituale, redditur formaliter præsens alicui spatio per operationem in ipso exercitam, ut ostendimus disput. 5. quæst. 7. agentes de præsentia Angelorum. Id quod inde etiam constat: quia, ut approximatio agentis naturalis ad passum, ita approximatio cuiusuis agentis ad spatium, in quo est operaturum, conditio est præuia ad operationem. Ergo præsentia agentis talem approximationem constituens realiter debet esse distincta ab ipsa operatione. Constat item: quia operatio transiens, de qua est sermo, non est perfectio rei operantis, ut est præsentia rei præsentis ex conceptu suo. Secundò: quia Deus etiam in spatio penitus vacuis, ubi nihil operatur, est præsens, ut ostendimus quæst. 5. Non igitur in operatione potest præsentia eius consistere.

Secundò alij Thomistæ cum Caietano dicunt, etiam si causæ operantes per virtutem à se 30 diffusam (ut operatur Sol per lumen à se diffusum in hac inferiore regione) possint in spatio à se distante operari: causas verò operantes per suam substantiam, uti operatur Deus, nequaquam. Atque ita benè ex operatione Dei in quouis loco inferri eius præsentiam ibidem. Sed contra est. Quia vel supponitur ab his Auctoribus, Solem simul cum lumine à se diffuso concurrere per se immediatè ad effectus à se distantes, scilicet per actionem à se simul, & à lumine intermedio egredientem, ut communis philosophia multorum fert. Et sic, potiore iure venit dicendum, cum Deus operatur simul cum causis

cauſis ſecundis, bene, quantum eſt ex ſe, poſſe effectus à ſe loco diſtros operari, ſaltem quando ipſa cauſa ſecundæ per totum ſpatium medium diſfuſa, ſive extenſa ſunt. Atque adeo ex operatione Dei in aliquo ſpatio, ipſius præſentiam, in illo nequaquam inferri. Vel ſupponitur ab iſtis Auctoſibus ex philoſophia aliorum munitis communi, effectus productos à Sole in hac inferiore regione per actionem fieri oriundam non à ſubſtantia ipſius Solis, & à toto intermedio lumine, ſed à parte dumtaxat luminis ipſos effectus immediatè tangente: catenusque ſolum dici, eos à Sole produci, quatenus Sol lumen ſibi immediatum cauſat, & hoc aliud ſibi immediatum, & ita deinceps, donec acceditur ad producendos diſtros effectus in materia idonea pro illis reperta ſolum in iſta regione inferiore. Et in hac hypotheſi malè diſtingunt inter cauſas operantes per virtutes à ſe diſfuſas, & operantes per ſuam ſubſtantiam. Siquidem à nullà poteſt produci effectus per propriam, à ſeque oriundam actionem ultra ſpatium ſibi immediatum.

31 Tertiò Soar. loco citato ex 3. par. au. immediationem localem agentis, & effectus ſolum requiri in cauſa principali, non item in iſtrumentali. Atque ita, eſt Deus poſſit vti creaturà vt iſtrumento ad producendum effectum in ſpatio ab ipſa diſtante, ipſum verò Deum, qui cauſa principalis eſt neceſſario, in loco à ſe diſtante operari non poſſe. Sicque bene ex operatione eius ubique præſentiam eius ubique inferri. Non placet. Tum quia nulla idonea ratio apparet, cur cauſa iſtrumentalis præ principali, atque adeo creatura præ Deo in ſpatio à ſe diſtante operari valeat. Cum potius præſtantior virtus, qualis eſt cauſa principalis, & Dei, videatur requiri ad operandum in ſpatio diſtanti, quam in propinquo. Tum quia, vt dicemus, nulla cauſa, quantumuis iſtrumentalis, poteſt operari in diſtanti.

32 Quarto idem Soar. loco citato de Attributis dicit, immediationem localem agentis ad effectus in perfectiſſimo agente, qualis eſt Deus, requiri eſſentialiter; licet ita in reliquis non requiratur: quia perfectiſſimum agens non ſolum titulo actionis, ſed etiam titulo intima præſentia debet habere dominium ſuorum effectuum, ſed neque placet. Tum quia præſentia per ſe præciſè nihil ad dominium conferre videtur. Tum quia perfectius fortaſſe videbitur alicui dominium rei, quando æquè bene poteſt illà dominus vti medià aliqua actione, ſive ſit abſens, ſive præſens. Tum quia iam non ex operatione præciſè veniet inferenda præſentia Dei, ſed ex dominio includente præſentiam ipſam. Quod à præſente controuerſià videtur alienum. Tum denique quia immediatio localis agentis ad effectum omni agenti etiam creato propter operanti illum eſt eſſentialis, vt mox dicemus.

33 Quintò Granad. vbi ſupra idcirco ex operatione præſentiam Dei cenſet inferri: quia ex creatione, quæ propria eſt operatio Dei inferitur infinitas potentia, & ex hac infinitas eſſentia, & ex hac infinitas præſentia. Addit, ex creatione alio etiam titulo inferri præſentiam creatantis: quia ſcilicet hæc eſt requiſita ad extrahendum effectum ex nihilo, vt per creationem fit. Sed certè primum non videtur ad rem: quia præſens diſſidium ſolum eſt de peculiari, & immediatà illatione præſentia Dei ex eius operatione, non

de eà mediata, quæ pluribus alijs attributis poſſet eſſe communis. Præterquam quòd incertum eſt, an bene inferatur ex creatione potentia infinitas arguens infinitatem eſſentia arguentem rursus infinitatem præſentia, & aliorum attributorum, in ſecundo autem potius ſupponitur, quam probatur, vt deberet, neceſſitas præſentia creatantis ad extrahendum ex nihilo effectum creatum. Supponit præterea Granad. ex alijs Dei operationibus non creatiuis, ſed educitiuis eius præſentiam non inferri. Quod contra S. Tho. & alios Auctores ſua ſententiæ, imò contra Patres, & loca Scripturæ commemorata planè videtur eſſe.

34 Sextò denique Recupitus vbi ſupra poſt reiectos omnes dicendi modos relatos aſſerit, idcirco ex operatione Dei in quouis loco inferri præſentiam eius ibidem: quia connaturaliter debet eſſe præſens quoduis agens, vbi operatur, & eo modus operandi eſt perfectior, quo connaturalior eſt effectui producto; Deusque non poteſt non operari perfectiſſimo modo. Sed contra. Primo: quia falſum eſt iuxta mox dicenda, quòd ſupponit Recupitus, nempe agens creatum ſupernaturaliter ſaltem poſſe agere in ſpatio diſtante; & ſi non poſſit naturaliter. Secundo: quia falſum eſt, quòd etiam ſupponit, eò ſcilicet perfectiorem eſſe modum operandi, quo connaturalior eſt effectui, adhuc cum cætera ſunt paria: quia ex eò, quòd operatio quouis præternatura debitum, atque adeo ſupernaturaliter fiat, neutiquam imperfectior euadit; cum nihil amittat propterea de ſua intrinſeca perfectione, neque extrinſece iniſciatur ex eò, quòd detur indebita, vt ſatis ex ſe eſt notum. Tertiò: quia falſum eſt item, quòd ſupponit Recupitus Deum ſcilicet titulo agentis perfectiſſimi debere ſemper operari ad extra perfectiſſimo modo. Certum enim eſt perfectiorem eſſe operandi modum per creationem, quam per educationem; & tamen Deus ſape de facto per educationem operatur. Certum eſt etiam, perfectiorem actionem eſſe, atque adeo & agendi modum, cum Deus per ſe ſolum agit, quam, cum agit ſimul cum cauſa creatà adiuuando illam; & tamen Deus ſape ſapius operatur hoc pacto. Dato ergo, quòd modus operandi agentis in ſuo ſpatio locali, aut in immediato perfectior ſit, quam modus operandi eiſdem in ſpatio diſtanti, ex operatione Dei in quouis ſpatio præſentia ipſius ibidem non bene colligitur: quia non tenetur Deus operari ad extra perfectiori modo, quo poteſt. Vt neque tenetur producere creaturas perfectiores.

35 Igitur vera, & legitima ratio noſtra poſitionis eſt: quia, vt ſupra diſput. 5. quæſt. 13. oſtenſum eſt, nullus modus poteſt exiſtere loco diſtans à ſubiecto, cuius modus eſt; ſed eſſentialiter expoſcit eſſe præſens aut in eodem ſpatio locali, in quo eſt ipſum ſubiectum, quando eſt modus ſuapte eſſentia penetratiuus, aut in ſpatio contiguo, ſive immediato ipſi ſubiecto, quando penetratiuus non eſt. Cumque omnis actio tam comparatione principij, à quo naſcitur, quam comparatione termini, ſive effectus per eam producti, modus quidam ſit, vt eſt certum; impoſſibile metaphyſicè eſt, vt aliqua actio exiſtat loco ſeiuncta aut à principio, à quo naſcitur, aut ab effectu per eam producto. Unde ſit, vt ſit impoſſibile metaphyſicè, quòd aliquod agens ſive creatum, ſive increatum, ſive

partiale, siue totale in spatio à se distante operetur; sed vel in eodem suo spatio, vel in spatio sibi immediato omne agens necessarium, ac indispensabiliter profus operari debet; prout speciatim quæst. citata proposuit, & probauimus. Vbi etiam argumenta, quæ contra hanc doctrinam opponi possunt, aut etiam solent, fusè diluimus. Quia semel statutà, iam palam est, quomodo ex operatione, quam Deus exercet, aut exercere potest vbique, per consequentiam metaphysicè necessariam sequatur, Deum ipsum vbique esse præsentem, vt nostra propositio fert. Quamquam enim ex prædicato generico actionis (præscindendo ab eo, quod actio ex prædicato differentiali sit, aut non sit penetratiua comparatione agentis) dumtaxat inferatur præsentia agentis in spatio contiguo, siue immediato ipsi actioni; quia tamen nullum est spatium, ex quo Deus in immediato saltem non possit agere; idcirco ex eo præcisè, quod Deus agit, aut potest agere in omni spatio, necessarium inferendum venit, Deum in omni spatio præsentem esse. Præter quàm quod, quia actio Dei ex prædicato differentiali haud dubiè penetratiua est, etiam ex eo, quod Deus agit, aut potest agere in quouis spatio inferitur, ipsum in eodem præsentem esse.

36 Hinc sequitur contra Aduersarios, ad infinitatem Dei, aut eius omnipotentia non pertinere, posse agere in spatio distante, ita, vt, etsi per impossibile non esset vbique, vbique nihilominus posset per se absolute agere. Quippe ad infinitatem Dei, aut eius omnipotentia pertinere nequit, posse absolute chymaram impossibilem, exequi, vt constat. Actio autem Dei in spatio distante chymara esset impossibilis in data hypothese iuxta doctrinam statutam. Ceterum, sicut pertinet ad infinitatem omnipotentia Dei, possit causare quaslibet alias chymaras impossibiles non absolute, sed ex hypothese, quod illæ possibiles essent, iuxta doctrinam tactam supra disput. 4. quæst. 2. inferensque suo loco latius tradendam; ita quoque pertinet ad infinitatem omnipotentia Dei, causare actionem, siue agere in spatio distante ex hypothese, quod talis actio, adhuc pro casu, quod Deus non esset vbique, chymarica, pro casu ipso esset possibilis.

QVÆSTIO II.

Verum Deus per suam substantiam omnibus rebus sit intimè præsens; in illisque existens. Et qualiter.

37 **Q**ui per errorem negarunt, Deum vbique esse præsentem per suam substantiam, prout vidimus quæst. 1. consequenter etiam negarunt, Deum omnibus rebus intimè per suam substantiam præsentem esse. Oppositam tamen veritatem tenent omnes Catholici præter vnum, aut alterum in illum errorem prolapsum, prout ibi notauimus.

Propositio I.

Certum omnino secundum fidem, 38 atque etiam euidens secundum naturalem rationem est, Deum omnibus rebus per suam substantiam localiter, & profus intimè præsentem esse; in illisque subinde existentem.

Id enim apertè præferunt pleraque loca Scripturæ quæst. 1. pro primâ propositione commemorata. Et tenent Patres ibi citati. Quorum aliqui pro eodem vsurpant, esse Deum vbique, & esse in omnibus rebus. Alij, existere Deum in omnibus rebus, aut omnibus intimè esse præsentem, expressè dicunt. Alij, (quod recidit in idem) Deum res omnes penetrare, peruadere, vel permeare.

Ratione quoque id ipsum ex distis quæst. 1. 39 facile demonstratur, Quia eo ipso, quod Deus est præsens alicubi, siue in aliquo loco, siue in aliquo spatio locali, non potest non esse penetratus localiter cum aliâ quâuis re existente in eodem loco, siue in eodem spatio locali; & consequenter non potest non esse intimè præsens localiter ipsi rei, vt est manifestum. Siquidem idem est omnino, esse duas res intimè penetratas, atque adeò sibi inuicem præsentem localiter, atque, esse ambas in eodem loco, siue in eodem spatio locali, vt constat. Sed ex vnâ parte Deus est præsens in omni loco, in omni ve spatio locali, vt quæst. 1. statutum est; ex aliâ verò parte nulla res est, quæ non sit præsens in aliquo loco, in aliquo ve spatio locali. Ergo nulla est res, cum qua Deus non sit penetratus, cuique subinde non sit intimè præsens localiter in eodem loco, in eodem ve spatio locali, in quo ipsa est præsens.

Quoniam verò ex vi huiusmodi præsentia 40 physica, qua Deus omnibus rebus intimè præsens est localiter, communiter à theologis, atque etiam à Patribus dicitur Deus esse, siue existere in illis; cum tamen ipsæ res, etiam si mutuo præsentem localiter, & intimè Deo, non dicantur in ipso esse, siue existere, saltem adeò communiter; examinandum modò sequitur, cur id ita eueniat.

Gillius lib. 2. de Deo tract. 9. cap. 13. post 41 longum discursum tandem concludere videtur num. 13. tamen si subobscurè, idcirco Deum dici esse in rebus ratione suæ immensitatis, quia intimè præsens illis est, non vnicuique, sed vt figurans, formansque illas suâ immediatâ applicatione; quemadmodum sigillum per sui immediatam applicationem format effigiem sui in materia molli, in ipsaque subinde effigie formatâ dicitur esse. Quo pacto quia non sunt res ipsæ præsentem Deo, in Deo esse non dicuntur. Recapitulus vero lib. 4. de Deo quæst. 12. num. 3. ait, propterea Deum dici esse in rebus; quia præsentia, qua præsens illis est, intimitatem summam habet, qualem non habet vnâ creatura intimè præsens alteri, aut ipsi Deo; ideoque ab intima præsentia neque vnâ creatura dicitur esse in alterâ, neque vlla in Deo. Intimitas autem creaturarum ideo, inquit, non est summa, quia est diffingibilis. Quirous denique tom. 1. de Deo in Comment. artic. 3. quæst. 8. ait, Deum dici esse in creatura; quia præcontinet illam vt causa; qualiter nequit creatura dici esse in Deo; quia vt causa non præcontinet illum. Nullus ex his modis dicendi præcet.

42 *sec.* Neque alium ad rem reperio apud alios *Au-*
gures. Non placet primus. Quia iungit intimam
 presentiam operationem, qua Deus creaturæ, cui
 præsens est, per se immediate præbet talem essen-
 tiam, qualem habet; eoque titulo eam formare
 seu figurare dicitur sua immediatâ applicati-
 one. Quod extra rem esse videtur. Quia hic dumtaxat
 queritur ratio, cur Deus ratione presentiam præ-
 cise, qua præsens est rebus, dicatur esse in illis,
 ut à Theologis, & Patribus reuerâ dicitur. Non
 placet secundus. Tum quia Deus non magis in-
 time est præsens creaturæ, quam creatura Deo;
 cum non sit magis penetratus in eodem spatio
 locali Deus cum creaturâ, quam creatura cum
 Deo; & intimitas duorum, de qua tractamus,
 aliud non sit à mutua eorundem, & adæquatâ
 43 penetratione, seu coexistentia in eodem spatio
 locali nullatenus suscipiente magis, & minus.
 Tum quia intimitas duorum in spatio locali ex
 eo, quod sit disiungibilis, & etsi sit minus neces-
 saria, non tamen est minor propter rationem
 dictam. Tum quia esto minor ex eo esset; at in-
 timas creaturæ cum Deo non magis est disiungi-
 bilis, quam intimitas Dei cum creaturâ; cum
 utraque absolute possit deficere ex defectu creatu-
 ræ; & ex suppositione, quod existit creaturæ,
 æque sit utraque necessaria. Tum denique quia
 licet intimitas Dei cum creatura maior esset,
 quam intimitas creaturæ cum Deo, inde non
 posset nasci, ut Deus in creaturâ, non item crea-
 tura in Deo diceretur esse absolute. Ut summum
 enim posset dici eo titulo Deus magis intime in
 creaturâ esse, quam creatura in Deo. Denique
 neque tertius modus dicendi placet. Tum quia à
 præcontinentiâ effectus in causâ potius effectus in
 causâ, quam causa in effectu esse dicitur. Tum
 quia omnis causa creata, penetrata cum suo effe-
 ctu localiter, (ut est aqua cum suo frigore, ignis
 cum suo calore, intellectus cum sua intellectio-
 ne, &c.) eo ipso diceretur esse in illo. Quod
 est absurdum valde alienum ab usu. Pro-
 pterea.

Propositio 2.

43 Arbitror à supereminente excellen-
 tiâ, qua Deus excellit super omnes crea-
 turas, atque adeo supra ipsas est, congruen-
 ter satis provenire, ut dum eis physicè con-
 iungitur per presentiam localem, in illis
 esse dicatur; quin possint dici pariter ipsæ
 creaturæ, utpote essentialiter Deo inferio-
 res, eo titulo esse in Deo; quantumvis ipsi
 pariter per presentiam localem coniunctæ
 sint.

Superioritas enim Dei quoad essentiam supra
 essentiam creaturarum causa videtur satis congrua,
 ut quasi in illis insidere, subsequè illas habere præ-
 sentialiter atque adeo esse in illis dicatur iuxta il-
 lud *Itaïæ 66. Cælum mihi sedes est, terra autem sca-*
belum pedum meorum, & illud *Genes. 3. Spiritus Do-*
mini ferebatur super aquas. Illudque etiam *Lucæ*
4. Spiritus Domini super me. Nec non & illud
Damasc. lib. 1. fidei cap. 16. Deus cuncta replens,
& super omnia eminens. Itaque eminentia Dei
 supra omnes creaturas appositè videtur fundare
 dictum modum loquendi, quo presentialiter di-
 citur esse in illis.

Præter istum autem titulum tam corporali- 44
 bus, quam spiritualibus rebus communem, alio
 insuper titulo venit dicendus Deus esse in rebus
 corporalibus; quia videlicet, cum habeant à sua
 diuisibilitate tria circumferentiam, & fundam,
 intra se infundo habent integrum Deum; eoque
 iure Deus in ipsis dicitur esse: tamen etiam ear-
 rum circumferentiæ sit totus ipse præsens. Quo
 item titulo anima rationalis intra corpus, & in
 corpore, quod informât, dicitur esse. Et doe-
 mon intra corpus, in corporeque, quod obsidet.
 Et Christus dominus intra species, & in specie-
 bus sacramentalibus, in quarum fundo integer
 est ob modum existendi indiuisibiliter, quem ibi
 habet.

45 Ex quibus patet, quomodò, cum duæ res
 spirituales localiter inter se penetrantur, quæ su-
 perior altera fuerit qualibet superioritate, in eâ
 eo titulo existere dici possit; sed non vicissim.
 Quomodò item, cum intra creaturam corpo-
 ream quælibet alia integra existit penetrata cum
 eius fundo, intra ipsam, & in ipsâ esse dicenda
 sit. Quomodò demum Deus priori titulo in om-
 ni creaturâ spirituali dicatur esse; utroque autem
 in omni corporea: cum neutro eorum villa crea-
 tura dicatur esse in Deo.

Propositio 3.

46 Nihilominus alio sensu creaturæ om-
 nes dici possunt, aut etiam solent præsen-
 tialiter esse in Deo, quatenus ab eius im-
 mensitate localiter circumplectuntur, &
 continentur.

Ita tenet *Alens. 1. par. quæst. 9. num. 3.*
Consonatque illud D. Gregorij apud ipsum.
Quolibet mutantur Angeli, intra Deum currunt.
 Communisque modus loquendi Patrum dicen-
 tium, Deum extra res omnes esse, & illas con-
 tinere. Quod enim intra aliud est, & ab eo con-
 tinetur, in eo esse dicitur. Quocirca dixit *August.*
lib. 33. 99. quæst. 20. Deus non alicubi est. Quod
enim alicubi est, continetur loco. Et tamen quia est,
& in loco non est, in ipso sunt potius omnia, quam
ipse alicubi.

QVAESTIO III.

Verum Deus sit in omnibus rebus per
essentiam, presentiam, & po-
tentiam. Aut aliter.

Et qua ratio-
ne.

47 PRO resolutione suppono, varijs modis (quo-
 rum aliquos recensuit *Aristot. lib. 4. Phys.*
cap. 3. text. 23.) dici unum esse in alio. Primò
 tanquam pars actualis in toto actuali seu physico,
 seu metaphysico. Quo titulo dicitur quis esse
 in tali exercitu, aut populo, aut congregatio-
 ne, aut religione, aut quavis alia multitudine.
 Secundò tanquam totum potentiale, seu logi-
 cum, quale est omne vniuersale, in partibus
 eius potestatiuis, quales sunt eius inferiora.
 Tertio vice versâ tanquam inferiora vniuersalis
 Y 2 in

in ipso vniuersali, vt species in suo genere, & indiuidua in sua specie. Quarto tanquam forma in materia, aut accidens in suo subiecto. Quinto tanquam effectus in causa, in qua eminenter, seu virtualiter continetur. Sexto tanquam causa in effectum, dum in eo quidpiam operatur. Ibi enim, in eaque re, vbi, & circa quam operatur, censetur causa esse. Septimo tanquam res locata in loco, eoque aut imaginario, aut reali iuxta dicta de huiusmodi locis disput. 5. quæst. 3. Quo titulo dicitur quis esse in tali regno; in tali vrbe; in tali domo; in tali sede; in tali pavimento; in talique re quapiam, cui insitit, siue supra quam est, &c. Octavo tanquam res existens in tempore, eoque aut imaginario, aut reali iuxta dicenda disput. 8. Nono tanquam amans in re amata, aut etiam cognoscens in re cognita. Decimo denique tanquam obiectum in cognitione, mediæque illa in cognoscens; & vniuersè tanquam res representata in imagine ipsam representante. Ad quos modos alij, si qui restant, facile reduci poterunt.

Propositio I.

43 Deus est in omnibus rebus per essentiam, præsentiam, & potentiam.

Ita docent omnes Theologi cum Magistro in 1. distinct. 37. sub initium, & S. Th. 1. par. quæst. 8. artic. 3. citantibus pro sententiâ istâ D. Gregor. in cap. 5. Cantic. vbi Glossa eam habet per hæc verba, *Licet Deus communi modo omnibus rebus iust præsentia, potentia, substantia, &c.* In commentariis tamen D. Gregorij super Cantica non reperitur, vt testantur Vazq. 1. par. disput. 30. cap. 2. num. 8. Smising. tract. 2. de Deo vno disput. 5. quæst. 1. num. 51, & alij. Tamen ex ijs, quæ docet homil. 8. in Ezech. prope medium potuerit deseri. Ceterum non omnes, qui propositionem datam amplectuntur, in eius probatione, seu potius in eius explicatione, siue intelligentiâ conueniunt.

49 Aureolus enim in 1. distinct. 37. quæst. vnic. artic. 3. proposit. 1. censet, cum dicitur Deus esse in rebus per essentiam, præsentiam, & potentiam, non tres modos adhuc ratione nostra diuersos essendi in rebus denotare, sed vnicum tantum significatum tribus particulis. Illâ enim per essentiam designari subitratum, siue subiectum denominatum præsens; illâ verò per præsentiam designari ipsam formam denominantem; illâ denique per potentiam designari determinatum, ratione cuius forma denominans subiecto denominato conuenit. Quasi præsentia in rebus, quæ est forma denominans, essentia Dei, quæ est subiectum denominatum, idcirco conueniat; quia essentia Dei potentiam habet ad operandum in rebus ipsis per se immediatè. Hæc tamen Aureoli explicatio imprimis est contra ceteros omnes Theologos, contra communemque, & vstitutum modum loquendi eorum. Qui per prædicatas tres particulas tres modos diuersos, quos Deus habet, essendi in vnaquaque re, significare intendunt. Diuersos, inquam, non realiter, sed solum per nostram rationem cum fundamento in re: quia non realiter, sed solum per nostram rationem cum fundamento in re distinguuntur inter se (quemadmodum & pleraque alia Dei attributa, seu prædicata) existen-

tia Dei in vnaquaque creaturâ per essentiam, & existentia Dei in eadem creaturâ per præsentiam, & existentia Dei in eadem creaturâ per potentiam; in quo Theologi omnes conueniunt. Deinde male supponit Aureolus, ideo Deum esse præsentem localiter omnibus rebus; quia potens est in eis operari per se immediatè. Nam, licet Deus non possit per se immediatè operari, nisi vbi præsens est, iuxta dicta quæst. 1. proposit. 3. tamen esse præsentem vbique, atque adeo in omnibus rebus non habet Deus à suâ potentia operandi in illis, sed à suâ intrinsecâ immensitate, atque adeo à suâ essentia; à qua nihilominus haberet esse vbique, in omnibusque rebus præsentem; etiam si per impossibile in eis operari non esset.

Albertus in 1. distinct. 37. artic. 5. tres modos 59 prædicatos, quos Deus habet, essendi in rebus sub vna causa exemplaris ratione exponit, ita, vt Deus dicatur esse in rebus per essentiam; quia res habent suam essentiam participatam à diuina: per potentiam; quia habent suam potentiam à diuina; & per præsentiam; quia species suam habent ab ideo, quæ est species in mente diuina. Sed hæc expositio communiter rejicitur. Tum quia, si esset vera, per cetera pariter attributa, in quibus Deus assimilatur creaturis, diceretur in illis esse, vt per bonitatem, per sapientiam, per intellectum, per voluntatem, &c. Quod tamen est falsum. Tum quia iuxta illam, tertium membrum & conuenit cum primo ex parte creaturæ, cuius essentia, & species sunt prorsus idem, & inconsequenter procedit; cum non ponat præsentiam creaturæ à præsentia Dei participatam, vt primum ponit essentiam, & secundum potentiam. Tum denique quia huiusmodi exemplaris participatio attributorum Dei reperta in creaturis impertinens est adhuc, vt Deus dicatur esse in illis. Siquidem eandem haberent, etiam si Deus illas per impossibile in spatio à se distante produceret, & conseruaret. Quo casu nullatenus dici posset Deus in illis esse.

S. Tho. in 1. distinct. 37. quæst. 1. artic. 2. 51 prioris scripti dicit, Deum esse in rebus per præsentiam; secundum quod operatur in illis; per potentiam; quatenus operatio non deserit virtutem, à qua procedit; & per essentiam; quia in Deo reipsa sunt idem potentia, & essentia. Quam explicationem admittunt vt probabilem Egidius, & Hispanensis apud Gilium lib. 2. de Deo tract. 9. cap. 12. num. 3. In eademque recidit explicatio Alensis, & Durandi apud eundem ibidem. Sed illam reprobant alij communiter, ipseque S. Tho. tacitè retractauit, dum loco citato in secundo scripto, & 1. par. quæst. 8. artic. 3. aliam exhibuit mox referendam. It quidem meritò. Tum quia supponit, Deum per suam operationem, formaliter esse præsentem rebus, quod falsum est. Tum quia, eo supposito, modi existendi per potentiam, & per præsentiam in eundem, prorsus recidunt. Tum denique quia ponit, existere Deum per essentiam solo titulo identitatis, quam habet essentia cum potentia. Quo titulo per sapientiam, per intellectum, per voluntatem, perque cetera omnia attributa cum potentia identificata erat dicendus Deus in rebus existere. Quod tamen non fit.

Andreas de Nouo Castro in 1. distinct. 37. 52 quæst. vnic. ad 5. & Maior. quæst. 1. artic. 2. dicunt, Deum esse per essentiam in rebus; quatenus partici-

icipatur ab illis: per potentiam; quatenus comparatur ad illas ut agens: & per presentiam; quatenus est ab illis inditans. Quam explicationem amplectitur Recupius lib. 3. de Deo quæst. 12. num. 3. addens; Deum continere in se creaturas eminenter ratione essentia, & virtualiter ratione potentia. Atque ita Deum, prout sibi tanquam essentia primæ subordinat omnes essentias creaturas, esse in illis per essentiam; prout vero sibi tanquam causa primæ subordinat omnes effectus creatos, esse in illis per potentiam; prout denique ab illis est inditans, cum illis ve intime penetratus localiter, in illis esse per presentiam. Hæc explicatio probabilior est præcedentibus. Sed non videtur vera. Tum quia continentia eminentialis aliarum essentiarum in diuina nihil videtur conferre ad hoc, ut Deus in illis dicatur esse per essentiam; siquidem est ab illis longè distans, contineret eas nihilominus in se eminenter. Tum quia, esse Deum in creaturis per essentiam, potius videtur præferre intimam, & penetratiuam presentiam in illis essentia Dei; aliudque subinde venit intelligendum per alium modum essendi in illis per presentiam.

53 S. Bonau. in 1. distinct. 37. 1. par. distinctionis artic. 3. quæst. 2. Ocham. quæst. vnic. lit. C. & Gabr. quæst. etiam vnic. artic. 1. notabil. 3. cum explicatione præcedente conueniunt quoad modum essendi Dei in rebus per potentiam, & per presentiam: modum autem essendi per essentiam dicunt addere intimitatem, & illapsum essentia Dei in rebus, quibus præsens est. Cæterum huiusmodi intimitas, & illapsus presentia penetratiua Dei est proprius, in modoque essendi Dei per presentiam ut intellecto ab his Doctoribus videtur inuolui. Quare iuxta eorum explicationem modi essendi Dei in rebus per essentiam, & per presentiam in eundem videntur incidere, atque adeo non bene distingui.

54 Propter ead. S. Tho. 1. par. quæst. 8. artic. 3. & in 1. distinct. 37. quæst. 1. artic. 2. in secundo scripto, & cum eo plerique Theologi tam antiquiores, quam recentiores consent, idcirco dici Deum esse in omnibus rebus per essentiam; quia in ipsis intime, & penetratiue per suam substantiam est præsens localiter, iuxta illud Hierem. 23. *Calum, & terram ego impleo, dicit Dominus. Per potentiam verò; quia in ipsis per suam potentiam, virtutem ve actiuam, quidquid sunt, & habent, operatur, tum producendo, tum conseruando iuxta illud ad Hebr. 1. *Portans omnia verbo virtutis sue. & illud 1. ad Corint. 12. *Operatur omnia in omnibus. Per presentiam denique; quia videns illas intuitiue prout sibi coexistentes, atque localiter presentes eas ut sic in suo conspectu, & coram se presentes habet, iuxta illud ad Hebr. 4. *Non est vlla creatura inuisibilis in conspectu eius: omnia autem sunt nuda, & aperta oculis eius. Quam explicationem amplectuntur cum S. Tho. Altifodorenf. Albert. Ricard. Ocham. Bassol. Gabr. Marsil. & Palat. apud Fasol. 1. par. quæst. 8. artic. 3. Ibidemque Caler. Bann. Valeht. Molin. Zumel. & cæteri Thomista communiter. Necnon oar. lib. 2. de Attrib. cap. 2. Vazq. 1. par. disput. 30. cap. 2. Becan. cap. 6. quæst. 1. Gilli. lib. 2. de Deo tract. 9. cap. 12. Fasol. loco citato. Rada. contr. 18. art. 1. Smifing. tract. 2. de Deo vno disput. 5. quæst. 2. num. 5. cum Scoto in Reportatis. Martinon. disput. 5. de Deo sect. 3. Ribas tom. 1. Sum. theol. tract. 2. disput. 4. nu. 5. Del Bene disp. 2.****

de Deo quæst. 7. no. ab. 1. Quiros. tom. 1. de Deo in 3. expos. artic. 3. S. Tho. cit. cum plurius à se citatis, & alij, obamou.

55 Quæ quidem explicatio, præter quam quod cæteris congruentior videtur, vel eo maxime titulo tenenda est, quod cæteris est longè communior. In controuersijs quippe de modo loquendi, qualis hæc ferme est, pro frequentiori vobum usu est standum; & cum plerisque loquendum. Soleat autem eiusmodi explicatio deduci, seu potius confirmari ex illis Psal. 138. *Si ascendero in calum tu illic es; si descendero in infernum ades. Si sumpero pinnas meas diluculo, & habitauero in extremis maris; etenim illic manus tua deducet me; & tenebit me dextera tua. Et dixi, forsitan tenebræ consulebant me, & nox illuminatio mea in delicijs meis; quia tenebræ non obscurabuntur a te, & nox sicut dies illuminabitur. Nam per verba illa illic es, & ades significatur modus essendi per essentiam; per illa verò illic manus tua deducet me; & tenebit me dextera tua, modus essendi per potentiam, quæ per manum & dexteram Dei intelligitur. Per illa denique tenebræ non obscurabuntur a te, modus essendi per presentiam intuitus, conspectusque diuini, quem nihil prius latet. Ratione item dicta explicatio inde probanda, siue firmanda venit; quia iuxta illam congruentissime omnium, appositissimæque ad usum loquendi communem natura distinctio, siue diuersitas trium modorum essendi in rebus, quem Deus dicitur habere, per essentiam, scilicet; per potentiam; & per presentiam; ut ex cæterarum explicationum refutatione satis superque videtur constare.*

56 Contra illam tamen, aut etiam contra hanc præter præterpositionem obijci potest primò. Iuxta proprietatem sermonis esse aliquid alicubi per essentiam, aliud non est, quam esse illud ibi præsens per suam substantiam; ut & ipsa explicatio data supponit. Ergo, loquendo proprie, idem est, esse aliquid alicubi per essentiam, & esse ibi per presentiam. Ergo improprie, & abusue dicitur Deus esse in rebus per presentiam, non quod ibi est præsens per suam substantiam; sed quod res ipsas inuenit. Maxime, cum potius dici solet, esse obiectum in cognoscente per presentiam intentionalem, quam esse cognoscentem in obiecto per presentiam vlam. Alioquin æquè dicendus esset Deus esse per presentiam increaturis purè possibilibus, atque etiam in chymæris impossibilibus; ut potest, quas æquè clarè cognoscit, ac creaturas existentes. Quod tamen est absurdum. Respondeo, ens intellectuale bifariam dici esse præsens alicubi iuxta vsitatum, & proprium loquendi morem. Primò veluti mortuo modo; ad quod factum est presentia physica. Secundo vitali modo; ad quod præter presentiam physicam requiritur etiam cognitio, animaduersioque, & attentio ad ea, quæ ibi sunt, aut fiunt. Quo sensu dicere solemus, Præsens adfui tali aut tali negotio. In mea presentia tale quid factum est. Coram me, siue in conspectu meo tale quid euenit, &c. Igitur priori genere presentia physice præcisè significatur Deus præsens rebus; dum dicitur esse in eis per essentiam. Posteriori autem presentia vitalis, & attentæ, addentisque supra physicam cognitionem, & attentionem, ad ea, quæ ibidem sunt, aut fiunt; dum dicitur esse in eis per presentiam. Ex quibus patet, quomodo Deus prout intens res sibi præsen-
tes

res specialiter dicatur in eis præsens adesse, Tametsi & ipsæ intentionaliter dicantur esse præsentis in sui in ratione, Quomodo item Deus defectu præsentia physica ad dictum utrumque genus requisitæ neutro eorum dici possit præsens adesse creaturis purè possibilibus, aut chymæris impossibilibus; atque adeo neque in illis esse per præsentiam; sed tantum in sibi coexistentibus, & physice præsentibus. In quibus, dum de præsentia existunt, absolute dicitur Deus per essentiam, potentiam, & præsentiam esse modo explicato, Fore vero, dum fuerit futura, Et fuisse, dum iam sunt præterita.

57. Secundo obijci potest, Multis alijs modis, præter tres dictos, dicitur Deus esse in suis creaturis. Diminutè ergo videtur in præsentiarum procedere; dum eos solos tres numeramus, Respondeo, hic solum numerari modos, qui & sunt communes, ac necessarij omnibus omnino creaturis ex hypothesi quod existant; & aequaliter spectant ad Dei immensitatem, de qua tractatur in præsentiarum; quales sunt tres dicti dumtaxat. Cæteri enim, de quibus in proposito, aut aliquibus tantum creaturis, aut non necessario, aut sine respectu ad Dei immensitatem conveniunt.

58. Sed contra obijci potest tertio, Quod solus modus essendi in omnibus rebus per essentiam videtur ad immensitatem Dei spectare, Modus siquidem essendi in illis per potentiam spectat ad omnipotentiam; & modus essendi per præsentiam ad scientiam visionis. Respondeo, modum essendi per præsentiam etiam spectare ad immensitatem; quia involuit in suo conceptu præsentiam physicam ad eam spectantem, prout explicavimus. Modum verò essendi per potentiam eatenus etiam ad immensitatem spectare, quatenus, nisi Deus esset immensus, non posset ubique operari iuxta doctrinam statutam quæst. 1. proposit. 3. Proindeque neque posset esse per potentiam ubique; uti reuera potest. Et consequenter neque esset de facto per potentiam in omnibus rebus de facto existentibus. Quandoquidem præsentia physica requisita ad operandum circa illas, ubique de facto existunt, atque adeo ad essendum per potentiam in illis, ipsius immensitatis est effectus formalis. Etenim ibi, ipsique in rebus dumtaxat dicitur Deus per potentiam esse, ubi, & in quibus, siue circa quas operatur, ut semper supponimus ex præmissis num. 47.

59. Vnde colliges, in spatio locali extra Universum omni re vacuo dumtaxat posse esse Deum per essentiam iuxta dicenda quæst. 4. Quia ibi nihil Deus ad extra operatur, nihilque subinde à se distinctum ibi videt existens. Vbi autem Deus non operatur, nequit dici esse per potentiam; & ubi nihil videt existens à se distinctum, nequit dici esse per præsentiam iuxta explicationem horum modorum essendi statutam, prout constat ex dictis. Quomodo autem ratione præsentia mutæ, intimæ, & physice, quam Deus, & creaturæ invicem habent, ita Deus dicatur esse in creaturis per essentiam, ut nequeat creaturæ dici pariter esse per essentiam in Deo, ex dictis quæst. 2. proposit. 2. constat.

Propositio 2.

Alijs præterea modis dici Deus potest, 60 & solet esse in suis creaturis.

Primo enim & specialissime dicitur Deus esse in humanitate Christi domini ratione unionis hypostaticæ. Tum quia talis unio ita fortasse est in hæc sua comparatione humanitatis iuxta doctrinam tangendam infra disput. 11. quæst. 7. ut ab ea præcisè Verbum inesse humanitati dicendum veniat; sed non è conversò, Tum quia Verbum, atque adeo Deus infinite supra humanitatem excellit. Tum quia est spiritus, & humanitas constat corpore iuxta doctrinam univèrsalem datam in simili quæst. 2. proposit. 2. Aliter insuper Verbum divinum dicitur esse in Christo domino ad eum modum, quo pars in toto. Et quoniam, quævis ex tribus personis Sanctissimæ Trinitatis in quavis per circumfessionem dicitur esse, prout docent Theologi, & Patres in tract. de Trinitate, hoc insuper titulo Pater æternus dicitur esse in Christo domino tanquam in Persona divina, Quo & Christus ipse ut talis dicitur etiam esse in Patre iuxta illud eiusdem Ioan. 14. Ego in Patre, & Pater in me est.

61. Secundo Deus prout in Christo specialiter est in Sacramento Eucharistia, siue in speciebus consecratis, quibus titulis dicebamus quæst. 2. proposit. 2. Necnon in homine communicante, tanquam inclusum in includente, insuperque in ipso homine, in eiusque anima præcisè saltem, superioritatis titulo iuxta dicta ibidem, supposita tamen unione speciali Eucharistica, de qua Theologi in tract. de Euchar.

62. Tertio Deus specialiter est in istis ratione gratiæ habitualis; tum prout operans in eis hunc effectum; tum ut amans in re specialiter amata amore amicitia iuxta illud Ioan. 14. Qui diligit me sermonem meum servabit; & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Quo titulo etiam iustus dicitur sapere manere in Deo iuxta illud Ioan. 15. Manete in me, & ego in vobis; & statim, Qui manet in me, & ego in eo; & mox, Si quis in me non manserit; rursusque statim, Si manseritis in me. Myllico insuper modo dicitur Deus esse, vel habitare in iusto ut in suo templo, in quo creditur, adoratur, & colitur iuxta illud Pauli 1. ad Corint. 3. Nescitis, quia templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in vobis.

63. Quarto specialiter etiam dicitur Deus esse, vel habitare in coelis; quatenus ibi sese ostendit clarè Beatis, seque, & suam gloriam manifestat; variosque effectus ad eorum beatitudinem, statumque beatificum spectantes ibi illis communicat, Math. 5. Et glorificent Patrem vestrum, qui in caelis est; & infra, Ut sitis filij Patris vestri, qui in caelis est; & cap. 6. apud Patrem vestrum, qui in caelis est; & paulo post, Pater noster, qui es in caelis. Sæpissimeque alias.

64. Quinto dici etiam potest Deus esse in univèrsitate rerum velut pars in toto, aut unitas in multitudine. Sexto dicitur Deus esse in omnibus locis; tum realibus, non solum quatenus loca realia tres quædam sunt, sed etiam quatenus sunt loca, prout explicabimus postmodum. quæst. 4. tum etiam imaginarijs iuxta dicenda quæst. 5. Septimo dicitur Deus, sicut & alia res existentes, esse in tempore tum reali, tum imaginario; imò præ cæteris rebus in omni tempore etiam

etiam imaginario utrimque infinito dicendus esse iuxta doctrinam tradendam disput. 9. Octavo dici Deus potest esse in cognitione creata sui; & media illa in intellectu creato, scilicet obiectivè, seu representativè. Et universè in omni imagine creata sui (qualis specialiter est homo iuxta illud Genes. 1. *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram*) potest dici representativè esse, velut eius prototypum, &c.

QVAESTIO IV.

Qualiter Deus esse in loco. Et qualiter non esse in loco dicendus sit.

65 **C**ertum est apud omnes Theologos, & Patres, Deum in quodam sensu dici cum veritate esse in loco; & in alio quodam non esse in loco. Quo circa Anselm. in Monolog. cap. 22. dixit, *Summa omnium essentia ubique, & semper, & nusquam, & nunquam, id est in omni, & in nullo loco, aut tempore est, iuxta diversorum intellectuum concordem veritatem.* Et ideo ex Patribus alij negant, Deum esse in loco; alij affirmant; alij simul affirmant, & negant penes diversos sensus, quos vel exprimunt, vel subintelligunt, Pro quorum intelligentiâ.

66 **S**uppono primò ex dictis supra disput. 5. quæst. 3. duplicem distinguendum esse locum, iuxta communem concipiendi, & loquendi morem; alium, quem dicimus imaginarium, & est spatium locale, cui correspondet res locata cum suâ intrinsicâ vocatione, siue præsentia; alium, quem dicimus realem, & est *ultima superficies corporis continenti immobilis primò*, iuxta definitionem eius traditam ab Arist. lib. 4. Physic. cap. 4. ab alijsque receptam communiter.

67 **S**uppono secundò, tres communiter proprietates loci realis recenseri à Philosophis post Arist. lib. 4. phys. Prima est, continere, seu circumscribere, seu terminare, & definire, siue finire rem locatam. Secunda, eam conservare, Tertia, eam mensurare. Cæterum secunda non convenit omni loco reali; proindeque non est in rigore proprietas eius; quia non omnis locus realis circumscribens rem locatam inuat ad eius conservationem; cum multa potius concurrant ad eius corruptionem. Tertia autem non est proprietas loci realis, sed passio communis ipsi, & imaginario: utpote quod etiam rei locatæ mensura est. Sola ergo prima est proprietas loci realis prout distincti ab imaginario: quia soli reali, non item imaginario, convenit continere, circumscribere, terminare, siue finire rem locatam. Quo fit, ut locus realis infinitus esse non possit; cum tamen locus imaginarius bene possit esse infinitus iuxta dicta de naturâ eius loco citato.

68 **S**uppono tertio, alias esse præterea passiones utriusque loco, reali scilicet, & imaginario, communes. Prima, esse immobilem. Secunda, esse acquisibilem per motum locationis. Tertia, esse susceptivum, seu receptivum rei locatæ. Quarta, esse implebilem, siue replebilem per illam. Quinta, esse æqualem, vel inæqualem rei locatæ. Et, si quæ sunt aliæ huiusmodi. His positis.

Propositio 1.

Deus omnino dicendus est non esse in 69 loco, si sermo sit de loco reali formaliter prout continente, circumscribente, siue finiente rem locatam.

Quia Deus intra nullum locum realem ita continetur, circumscribitur, siue finitur, ut insuper extra illum in infinitum non extendatur. Afferere autem in sensu dicto, Deum in loco esse, perinde esset, ac afferere, Deum intra aliquem locum ita contineri, circumscribi, siue finiri, ut extra illum non existeret. Quod omnino falsum, atque adeo negandum est, & oppositum asserendum, uti fert nostra propositio.

70 **E**t isto quidem sensu verissimè negant Patres, Deum esse in loco, aut affirmant, non esse in loco, ut & eorum verba, quæ iam iam subijcio plerumque præferunt. Etenim Clemens Alex. lib. 2. Strom. paulò post principium ait. *Non est Deus in loco, sed supra locum, & tempus.* Athanas. orat. contra Gregales Sabellij. *Impium, aut querere, aut cogitare, ubi sit Deus, aut quem locum obtineat Verbum, aut Spiritus sanctus in quo domicilio claudatur.* August. lib. 83. qq. quæst. 20. *Deus non alicubi est: quod enim alicubi est, continetur loco. Et tamen quia est, & in loco non est, in illo sunt potius omnia, quam ipse alicubi.* Tertull. lib. 20. aduersus Praxeam cap. 16. *In quo omnis locus, non ipse in loco.* Damasc. lib. 1. fidei cap. 16. *Deus in loco non est, ipse enim sui ipsius locus est, cuncta replens, & super omnia eminens, & ipse continens omnia.* Anselm. in Monologio cap. 22. *Non irrationabiliter dicitur, quia nullus locus est eius locus, & nullum tempus est eius tempus; quia cum nullus locus, aut tempus aliqua continentia claudat.* Similia habent plures alij Patres, quos plena manu refert Gillius lib. 2. de Deo tract. 9. cap. 15. Cum quibus etiam Philo hebræ lib. 2. legis allegor. inter principium, & medium ait, *Deum esse nusquam: nam ipse non continetur, sed universa continet. Quid quid autem in loco est, id contineri, non continere, necessario sequitur.*

Propositio 2.

Deus omnino dicendus est esse in, 71 omni loco; & consequenter in loco; quatenus omnia loca suâ immensitate implet, seu replet, in omnibusque est intimè præsens; quin ab ullo circumscribatur, seu terminetur, seu finiatur.

Probatur manifestè primò, Quia omnino dicendus est Deus esse ubique. Id enim absque dubio est de fide, prout supra quæst. 1. proposit. 1. ex Scriptura, & Patribus ostensum est. Tenentque expressè plerique ex patribus ibi commemoratis. Sed esse ubique, & esse in omni loco, prorsus est idem, ut & ex se patet, & docent, S. Tho. 1. par. quæst. 8. artic. 2. dicens, *Deus est in omni loco; quod est esse ubique.* Et Anselm. in Monologio cap. 22. in fine, *Ubique, id est in omni loco.* Ergo Deus omnino est dicendus esse in omni loco; & consequenter in loco penes sensum dictum.

72 **S**ecundò probatur ex eo, quòd Deus tum in Scripturâ, tum passim à Patribus omnia implere,

plere, siue replere dicitur. Vnde planè sequitur, cuncta etiam replere loca, sicque in illis intimè, præsentialiter, & repletivè esse. Sap. 1. *Spiritus Domini replevit orbem terrarum.* Hierem. 23. *Cælum, & terram ego impleo.* Cyrill. Alex. lib. 9. contra Iulianum aliquantò post medium. *Omnia illo plena sunt.* Damasc. lib. 1. fidei cap. 16. *Cuncta replens.* Fulgent. lib. 2. ad Monimum multò ante medium ait, *Deum omnia implere sua præsentia.* Hieron. in Isaia. 6. initio. *Qui complet omnia.* Et Concilium Ephesin tom. 1. cap. 6. paulò post principium, *Divinitatis natura omnia implet.* Similiaque habent plures alij Patres tum supra quæst. 1. proposit. 1. commemorati, tum infra quæst. 5. proposit. 1. referendi.

73 Tertiò probatur ex alijs Patribus expressius adhuc dicentibus, Deum esse in loco, videlicet in sensu explicato. Hi sunt Origen, id Iob. cap. 1. *Venerunt Angeli Dei.* Basil. orat. 2. de Precatione ante medium, Cyrill. Hieros. catech. 6. ante medium, Hieron. in id Hierem. 23. *Deus apud propinquans ego sum.* Gregor. homil. 28. in Euang. circa illud Ioan. 4. *Rogabat eum, ut descenderet.* Anastas. Synait. lib. 2. anagogic. contemplat. in Hexamer. Bernard. serm. 6. in dedicat. eccles. Ac denique, præter alios, Philo lib. 2. legis allegoriar. initio dicens. *Quem locum occupabis, in quo non sit Deus?*

74 Demum utraque data propositio ijs testimonijs Patrum probanda, & confirmanda venit, quibus simul negatur, & affirmatur aliquo modo, Deum esse in loco; scilicet penes diversos sensus expositos. Auctor enim libri de Speculo, cap. 16. apud August. tom. 9. ait. *Omnia enim in loco esse non potes; quoniam ubique es, & non in loco: unde difficile inveniatur, ubi sis: sed multò difficilius ubi non sis.* Hieron. in id Psal. 30. *Statuisti in loco, & in id Psal. 70. Ego mihi in locum munitum, dicit, Deus non est localis: quia ubique est.* Cyrill. Alex. lib. 9. contra Iulianum aliquantò post medium. *Deus non in loco dilatarit enim ubique, & omnia illo plena sunt.* Hilari. lib. 1. de Trinit. non longè à principio. *Neque in aliquo ipse, neque non in omnibus est.* Chrysol. homil. 5. in cap. 2. ad Colosens. circa medium. *Nusquam est Deus, & est ubique.* August. epist. 112. ad Paulinum de videndo Deo cap. 11. *Ubiq; totus est; & nullo continetur loco.* Fulgent. lib. 2. ad Monimum ante medium. *Tota Trinitas sic localiter nusquam est, ut tamen nusquam desit: atque ita est ubique tota, ut nec per partes creatura totius particulariter diuidi; neque vniuersitate totius possit creatura concludi.* Bernard. lib. 5. de Considerat. paulò ante medium. *Nusquam est, qui non clauditur loco: & nusquam tamen non est, qui non excluditur loco.* Boetius de Trinit. cap. 9. loquens de Deo ait. *Nusquam in loco esse dicitur; quoniam ubique est, sed non in loco.* Denique Ricard. de S. Victor. lib. 2. de Trinit. cap. 23. ait. *Localiter nusquam est: quia à nullo loco concludi, à nullo loco secludi potest, & sicut in omni loco est præsentialiter; in nullo localiter: sic in omni tempore est æternaliter, in nullo temporaliter.* Ex quibus omnibus apparet, Deum in omni loco esse intimè, præsentialiter, & repletivè. Tametsi in nullo loco sit circumscriptivè, aut definitivè, hoc est à loco circumscriptus, seu terminatus, aut definitus, seu finitus. Quomodo autem Deus sit intimè, præsentialiter, & repletivè, non solum in locis realibus, de quibus potissimum in præsentia tractant Doctores, sed etiam

in imaginarijs, ex dicendis, quæst. 5. competum fiet.

75 Modò ex dictis in præsentia infero primò contra Gilli lib. 2. de Deo tract. 9. cap. 15. num. 11. Deum non improprie, sed proprie dici esse in locis, quo sensu dicitur esse in illis, sicut proprie negatur esse in locis, quo sensu negatur. Quia Deus non minus est intimè præsens locis, quam rebus, sed ab intima præsentia, qua præsens est rebus, dicitur proprie in illis esse, ut nemo negat. Ergo potiore iure dicitur ab eadem proprie esse in locis: (tametsi ab eis non sit circumscriptus, nec definitus). Cum loca speciali titulo sint quædam receptacula eorum, quæ intra illa præsentia sunt; & si sint etiam extra. Id quod colligitur ex Patribus in hac quæst. commemoratis; quatenus tam absolute affirmant, Deum esse in locis, scilicet intimè præsens, quam negant, esse in illis, scilicet circumscriptus, seu terminatus. Quod argumento est, apud ipsos non magis propriam esse vnam harum locutionum, quam alteram.

76 Secundo infero contra Recupit. lib. 4. de Deo quæst. 13. Deum non solum esse in locis realibus, (quo sensu à Patribus, & Scolafticis dicitur esse in illis), quatenus loca realia res quædam sunt; sed etiam quatenus sunt loca; præscindendo tamen ab eo, quòd terminatiua sint rei locatæ. Quia, si, ut sunt præcisè res quædam, diceretur Deus esse in illis, dumtaxat diceretur esse in concavis superficiebus in quibus realiter consistunt; non item in cavitatibus ab eis comprehensis. Quo fieret, ut dici non posset loca ipsa replere; atque adeò neque in eis intimè præsens esse, prout dicitur à Patribus locis citatis. Et quidem conceptione omnium, quidquid dicitur esse in loco reali, intra ipsum in eà capedine, quam circumscribit, censetur esse, præscindendo ab eo, quòd sit etiam extra, vel fecus.

77 Tertiò inferò cum Gilli, contra Recupit. di-ferimen interesse Deum in rebus, & esse in locis realibus, non stare solum in eo, quòd res vniuersaliores, quam loca realia, sunt eo quòd omnia loca realia sunt res, non tamen è conuerso. Sed in eo stare, quòd in rebus est Deus intimè penetratus cum illis; in locis vero realibus carens dicitur esse, quatenus replet cavitate, quam ambiunt, præscindendo à penetratione, quam habet cum concavis superficiebus, in quibus, illa consistunt, prout res quædam sunt. Itaque in vltimà superficie aeris circumambiente globum terræ Deus est tanquam in re quadam, intra ipsam verò in tota capedine, quam globus terræ occupat, est tanquam in loco. Tametsi non circumscriptus, aut definitus ab illo: quia quasi redundans extensus insuper est extra.

78 Quartò infero cum Altifidor. Bonauen. Syluest. Gilli. vbi supra cap. 16. & Recupit. num. 7. contra Caiet. Fasol. 1. par. quæst. 8. art. 2. dub. 2. & alios Thomistas, Deum in loco esse repletivè quasi formaliter, non verò dumtaxat causaliter. Quia Deus, non solum quatenus aliquid causat in locis, sed etiam quatenus illis est intimè præsens per suam substantiam, dicitur esse in illis, ut est notissimum; alioquin non per essentiam, & potentiam (vti debet sicut in rebus iuxta dicta quæst. 3.) sed per potentiam solum esset in ipsis. Proindeque per solum operationem; non item per suam substantiam esset ubique. Quod planè est absurdum contra doctrinam catholicam statu-ram

ram quæft. 1. Effe autem Deum in locis per fuam substantiam intimè præfentem, id ipsum, & non aliud, est, esse in illis repletivè quasi formaliter. Vbi obiter nota, Deum non replere loca sicuti corpora, obitendo, ne corpora alia capiantur ab illis; sed ita replere, ut simul cum Deo, quo plena sunt, possint loca quælibet alia entia, utpote cum Deo penetrabilia, in se capere.

79 Quintò infero cum Recupit, ubi supra num. 6. loca realia etiam dici esse in Deo, quo sensu cætera quæque res in Deo esse dicuntur, iuxta dicta à nobis supra quæst. 2. proposit. 3. quatenus scilicet illa ab immenfitate Dei localiter circumplectuntur, & continentur. Quocirca Pet. Damian. epist. 4. cap. 6. de Deo dicit, *In se omnia continet loca.* Hilar. lib. 1. de Trinit. *Nullus sine Deo locus; neque ullus non in Deo.* Nouat. de Trinit. cap. 25. *In quo omnis locus est.* Et Theophil. Antioch. lib. 2. ad Ant. dixit, *Deum esse omnium locum.*

80 Sextò infero discrimen, quod reperitur inter modum essendi in loco reali, quem Deus habet, & quem habet creatura. Hæc enim, quando corporea, & extensa est, ita est in loco, ut singulæ partes eius singulis partibus capedinis loci correfpondeant; quando verò est spiritalis, & inextensa, ut Angelus, ita est in loco, ut tota correfpondeat integræ capedini loci, & tota singulis partibus eius, utraque tamen ita terminata est à loco, circumscripta, vel definita, ut extra illum non egrediatur. Quo fit, ut tam in sensu prioris, quam in sensu posterioris propositionis veniat dicenda illa verè esse in loco. At Deus ita est in loco, ut totus in toto, & totus in singulis eius partibus fit, in quo à creaturâ corporeâ differat, & convenit cum spiritali. Differt verò ab utraque, quod non est terminatus, nec circumscriptus, nec definitus loco; sed extra ipsum protensus. Eoque iure in sensu prioris propositionis verè negatur esse in loco; tamen verè affirmetur esse in loco in sensu posterioris.

QVÆSTIO V.

Vtrum Deus extra Mundum uniuersum sit præfens in toto illo spatio locali, quod imaginarium appellant.

81 **S**uppono primò tanquam certum, extra totum omnino Mundum, extraque uniuersa entia creata, atque contenta in illo concipere nos siue imaginari vastitatem quamdam, siue capedinem, in infinitum circumquaque diffusam adinstar cuiusdam magnitudinis extensæ circumquaque infinitè, siue absque vllò limite, & termino, ab omni ente permeabilis, seu penetrabilis, atque æternaliter, & immobiliter existentis. Quæ id circo spatium imaginarium circumquaque infinitum dicitur; quia prout à nobis concipitur reipsa non est. Pariterque, si Deus anihilaret omnia entia, quæ existunt intra superficiem concavam firmamenti, vastitas illa, siue intercapedo, quæ à nobis conciperetur adinstar cuiusdam rotundæ magnitudinis, siue extensionis intra superficiem ipsam relicta, spatium diceretur ima-

ginarium, finitum tamen, & terminatum ipsamet superficie.

82 Suppono secundò, id, quod spatium imaginarium dicitur, & à nobis per speciem cuiusdam magnitudinis localiter extensæ modo dicto concipitur, in possibilitate, seu quiditate reali, & verè præfentiarum localium verorum entium circumquaque extensarum, vnius ve præfentia localis ex eis compositæ circumquaque extensæ consistere reipsa, & independentè à conceptione nostra. Quæ subinde præfentia localis possibilitas, siue quiditas capacitas quædam realis talium entium venit dicenda; non quidem realitate existentia, sed essentia, seu quiditatis, seu possibilitatis: spatiumque locale reale pariter nuncupari potest, & solet, realitate scilicet non existentia, sed essentia, seu quiditatis. Essetque nobis, prout illud concipimus, mensura, qua metimur, & respectivè ad quam dignoscimus præfentias, atque distantias locales omnium rerum tam spiritalium, quam corporalium; prout latè à nobis est explicatum, atque probatum supra disput. 5. quæst. 2. Cuius doctrina hic recolenda, & supponenda est.

83 Suppono tertio ut prorsus certum apud omnes Theologos, Deum ratione suæ immenfitatis ita esse constitutum veluti in actu primo, ut non possit non esse intimè præfens omni enti creato ex hypothesi, quòd illud existat, & ubicunque existat. Atque ita casu, quòd modò extra totum, hunc Mundum in quouis spatio locali, siue loco quantumvis ab hoc Mundo distante alter Mundus, aut quoduis aliud ens denuò poneretur existens, fore, ut necessariò Deus per suam substantiam esset illi intimè præfens in eodem spatio, siue loco; quin aliquam propterea denuò mutationem intrinsecam, aut motum localem, aut vbiocationem subiret. Id enim saltem est essenziale immenfitati, quam Deus habet iuxta fidem, prout quæst. 1. statuimus, quòd Deus ipse cuilibet enti in quouis tempore, in quouisque spatio locali, siue loco existenti absque omni prorsus mutatione intrinsecâ sui reddatur, & sit intimè præfens in eodem tempore, in quo existens, in eodemque spatio, siue loco, in quo præfens est tale ens. Quo circa veritas huius suppositionis à nullo catholico credente, Deum esse immensum, negatur, aut negari potest.

84 Ex eâ autem duo necessariò sequuntur prorsus itidem certa. Primum, Deum actualiter & de facto esse præfentem omnibus entibus de facto intra Mundum existentibus in eisdem spatijs, siue locis, in quibus ipsa præfentia sunt. Secundum, Deum talem saltem habere potentiam ad essendum actualiter, & de facto præfentem omnibus entibus, quæ extra Mundum possunt existere in eisdem spatijs, siue locis, in quibus extra Mundum existere possunt, ut casu, quòd in eis existerent, necessariò in eisdem esset Deus illis intimè præfens absque vllâ prorsus variatione, seu mutatione intrinsecâ sui.

85 Tota igitur difficultas præfentis quæstionis, totumque in eâ Auctorum diffidium est. An Deus tam nunc dicendus sit esse extra Mundum actualiter, & de facto præfens in illis spatijs localibus, in quibus prædicta entia possibiliter præfentia dicerentur esse, si existerent.

86 Prima sententia negat. Quam tenent Vazq. 1. par. disput. 29. cap. 2. cum Altifidior. Bonau. Ricard. Scot. Durand. Capreol. Dionys. carthus. Argent. & alij à se relatis, Monachus in suis disputat. theolog. disput. 1. cap. 2. Granad. 1. par. tract.

tract. 3. disp. 3. sect. 2. Tanner. disput. 2. quæst. 2. dub. 4. Mærat. disput. 3. sect. 1. Ignat. Derkenn. disput. 5. de Deo cap. 1. Pasqualig. 1. par. disput. 17. sect. 7. Necon Tartaret. Bargi. Licher. No-uocast. Bann. & Nazar. apud Recupit. lib. 4. de Deo quæst. 4. & alij. Addit Vazq. neque in loco vacuo fore Deum actu, si quando intra Mundum daretur.

87 Secunda sententia extremè opposita affirmat. Quam amplectuntur Soar. disput. 7. Metap. sect. 7. & lib. 2. de Attrib. cap. 2. Molin. 1. par. quæst. 8. art. 1. disput. 3. Valent. disput. 11. quæst. 8. pun. 2. Arrub. disp. 11. cap. 6. Albertin. in Prædic. Vbi quæst. 2. ad 6. & Coroll. 6. num. 16. Lessi. de Perfect. diuin. lib. 2. cap. 2. Rayn. in Theolog. natur. dist. 1. quæst. 1. art. 6. Martinon. 1. par. disput. 5. sect. 3. & 5. Bœcan. tract. 1. cap. 6. quæst. 2. Franc. Amic. disput. 8. sect. 3. Recupit. vbinuper, Quiros tom. 1. de Deo in exposit. art. 2. quæst. 8. S. Th. Ribas tom. 1. Sum. Theol. tract. 2. disput. 4. cap. 4. Del Bene disput. 2. de Deo quæst. 7. obiect. 5. Fonsæ. lib. 5. Metaph. cap. 15. quæst. 9. sect. 4. Sor. lib. 4. Phys. quæst. 2. Pet. Hurt. disput. 14. Phys. sect. 4. Arriag. disput. 14. Phys. num. 69. Carlet. disput. 33. Phys. sect. 4. & apud eos alij antiquiores. Quorum plures refert Gillius locis statim citandis. Qui omnes potiori iure sentiunt, casu, quòd intra Mundum daretur aliquis locus vacuus, Deum intra illum actualiter præsentem fore.

88 Tertia sententia media est, Deum quidem actualiter, & de facto esse extra Mundum; non tamen esse præsentem in spatijs diuicis imaginarijs. Ita Gillius lib. 2. de Deo tract. 9. cap. 18. 20. & 21. Fasol. 1. par. quæst. 8. art. 1. dub. 3. & 4. Smising. tract. 2. de Deo vno disput. 5. quæst. 2. à num. 62. Lallemandet. disput. 6. de Deo vno in Decisione. Et apud eos alij. Addit Gill. cap. 19. si daretur intra Mundum locus aliquis vacuus, Deum in eius inanitate non fore actualiter; bene tamen in ipso loco consistenti in vltimâ superficie corporis realis eam vacuitatem ambientis.

Propositio I.

89 Deus omnino dicendus est esse extra Mundum actualiter, & de facto.

Id enim imprimis apertè videtur constare ex sacra Scriptura, & ex communi consensu Patrum. Dicitur enim de Deo Iob. 11. *Excelsior celo est*. Qualis non esset, nisi supra, atque adeò extra cælum & Mundum esset; vt ad eum locum notat Gregor. lib. 10. Moral. cap. 7. Ex eodemque infert ibi Hieron. omnia esse intra Deum sicut locata intra locum exterius ipsa circumdantem. Dicitur etiam 3. Reg. 8. & 2. Paralip. 2. *Cælum, & cæli calorum te capere non possunt*. Iuxta quod canit Ecclesia. *Quem totus non capit orbis*, Quia scilicet Deus quasi redundat, nec solum intra, sed etiam extra Orbem totum est, Et Isaia 40. *Quis mensus est pugillo aquas; & cælus palmo ponderauit? Quem locum exponens Gregor. lib. 2. Moral. cap. 8. ait. Cælum palmo metiens, & terram pugillo concludens ostenditur, quòd ipse sit circumquaque cunctis rebus, quas creauit, exterior*. Id namque, quod interius concluditur, a concludente exterius continetur. Per pugillum ergo, quo continet, exterius, subterque signatur: quia enim ipse manet intra omnia, ipse extra omnia, ipse supra omnia, ipse infra

omnia. & mox. *Extra circumdans, & exterius ambiens, interius penetrans, & replens. & rursus homil. 17. in Ezech. circa medium. Qui cælum palmo, & terram pugillo concludit, exterius superius, & inferius est. Vt ergo Deus se ostenderet omnia circumdare, cælum metiri palmo, & terram se afferit pugillo concludere. Ipse est interior, & exterior, ipse inferior, & superior &c.* Et Hieron. in Isaia 66. paulo post principium. *Per quæ, inquit, ostenditur Deus & forinsecus, & extrinsecus, & infusus, & circumfusus, dum & solio ambiente non concluditur, & pugillo concludit, ac palmo, & in illud Ezech. 40. Et introduxit me in atrium, ait. Deus & circumfusus est, & infusus, dicens per Prophetam, Qui tenet cælum palmo, & terram pugillo, vt omnia ab illo videantur includi. Eodem modo explicant hunc locum Athanas. de vnit. subst. Trinit. lib. 5. infine, Petr. Damian. epist. 4. de Dei omnipot. cap. 6. Vbi hæc inter alia. *Ipse manet intra omnia, ipse extra omnia, ipse supra omnia, ipse infra omnia*. Et Hilar. lib. 1. de Trinit. non longe à principio, Vbi habet. *Deus intra, & extra, & super eminens*. & paulo post. *Inest interior, excedit exterior*. Præterea Isaia 66. dicitur *Cælum mihi sedes est, Quo significatur Deus supra, atque adeò extra cælum, & consequenter extra Mundum esse, Vt etiam exponunt Gregor. Hieron. Athan. Petr. Dam. & Hilar. locis citatis. Quibus adde Gryll. Hierosol. Cateches. 6. dicentem, Sedes ipsi cælum; sed illud tamen excellit sedens.**

Iam vt clarè cernatur, quàm sit in re præsentè constans consensus Patrum, aliquot præterea oportebit testimonia eorum adiungere variè idem ipsum contestantia, prout sequitur. Athanas. epist. 1. ad Scrapionem in medio. *Vbi que est, & extra omnia; implet omnia manens extra omnia*. Darnasc. lib. 1. fidei cap. 16. *Deus incircumscriptus cuncta replens, & super omnia eminens*. Et infra. *Totum totaliter ubique existentem; totum in omnibus, & totum super omnia, & cap. 17. Deus ubique existens; & super omne ubique*. Dionys. cap. 9. de diuin. nominib. *Magnus Deus nominatur secundùm magnitudinem ipsius; qua extra omnem magnitudinem; & supersufusa, & superextensa omnem locum continet*. Vbi S. Th. lect. 1. *Deus dicitur magnus simpliciter, in quantum magnitudo eius extra omnem magnitudinem est supersufusa ad similitudinem rerum humidarum, vt aeris, & aquæ; & superextensa ad similitudinem corporum siccorum, & solidorum*. Et sicut locus dicitur esse maior, qui est magis continens; ita Deus dicitur esse simpliciter magnus secundùm locum, in quantum continet omnem locum. Origen. lib. 1. in Iob. ad illa verba. *Factum est quasi dies illa, &c. Vniuersa eius replet beatitudo; vniuersa circumdat virtus; cuncta eius continet magnitudo*, & lib. 7. contra Cælium paulo ante medium, *Deus loco non continetur: est enim omni loco præstantior, vt complectens in se omnia; cum ipsum nihil possit capere*. Alcuin. lib. 2. de Trinit. cap. 4. circa finem (habetur tom. 3. Biblioth. Patr.) *Deus exterior est, vt omnia concludantur ab eo*. Machar. Senior Egypt. homil. 12. post medium tom. 2. Biblioth. *Deus est ubique, & sub terra, & super cælos, seu apud nos ubique est*. Ambros. in id ad Ephes 3. *Vt in ebaritate radicati, &c. In Deo omnia equalia sunt immensitate infinitatis, & non solum implet omnia, sed etiam excedit*. August. lib. de cognit. veræ vitæ cap. 29. *agens de immensitate Dei ex profello. Vbi que scilicet in omnibus, & extra omnia est totus extra omnem locum, replens om-*

omnia . & lib. de essentia diuinitatis initio , Extra omnia est ; sed non exclusus , Intra omnia est ; sed non inclusus . & lib. 8. de Genes. ad lit. cap. 20. *Omni re interior , omni re exterior .* & lib. 7. Confess. cap. 5. *Constituēbam in conspectu spiritus mei vniuersam creaturam finitam , & te Domine ex omni parte ambientem eam ; & penetrantem ; sed vsquequaque infinitam ; tanquam si mare esset vbique , & vndique per immensa spacia infinitum solum mare . & haberet intra se spongiam quamlibet magnam ; sed finitam tamen ; plena esset vndique spongia illa ex omni sua parte ex immenso mari : sic creaturam tuam finitam , te infinito plenam putabam , & dicebam . Ecce Deus , & ecce , qua creauit , & ecce quomodo ambit , atque implet ea .* & lib. 11. de Ciuit. Dei cap. 5. vbi disputans cum ijs , qui querebant , cur Deus Mundum in tali tempore , & non antea fecerit , ait , *An forte substantiam Dei , quam nec includunt , nec determinant , nec distendunt loco , sed de eā , sicut de Deo sentire dignum est , fatentur incorporā præsentiā vbique totam , à tantis locorum extra Mundum spacijs absentem esse dicturi sunt ; & in vno tantum , atque in comparatione illius infinitatis tam exiguo loco , in quo Mundus est , occupatam ? Non opinor eos in hæc vaniloquia progressuros .* Elias Cretens. in orat. 1. apolog. Nazianc. pag. 41. *Quis nescit , eum vbique presentem esse , omnia implere , & supra omnia esse ?* & in orat. 24. pag. 653. *Quis locus Dei esse possit , qui caelum , ac terram implet , atque vbique præsens est , & omnia superat ?* Isidor. lib. 1. sent. de lum. bono cap. 2. *Immensitas diuina magnitudinis ita est , vt intelligamus eum intra omnia , sed non inclusum ; extra omnia , sed non exclusum ; & ideo interiorē , vt omnia contineat ; ideo exteriorē , vt circumscriptæ magnitudinis suæ immensitate omnia concludat .* Irenæ. lib. 2. aduersus hæres. cap. 2. *Cum oporteat Deum omnia circumcontinere ; ipsum autem contineri à nemine .* Ricard. Victori. lib. 2. de Trinit. cap. 23. *Si essentialiter vbique est . Ergo & ubi locus est , & ubi locus non est . Erit itaque & intra omnem locum , erit & extra omnem locum ; erit supra omnia , erit infra omnia , intra omnia , extra omnia .* Sed quoniam simplicis naturæ est Deus , non erit hic , & ibi per partes diuisus , sed vbique totus . Erit itaque in quantalocunque cuiuslibet parte totus totus , & in toto totus , & extra totum totus . Auctior libri de speculo cap. 2. apud August. tom. 9. *Capiunt ergo te caelum , & terras quoniam tu implet ea . An implet , & restat , quod te non capiunt ? Et quò respondis , quidquid , impleto caelo , & terra , ex te restat ? Anne opus babes , vt à quoquam continearis , qui contines omnia ?* Denique S. Th. quod lib. 11. art. 1. *Deus non solum est in ijs , quæ actu sunt ; sed etiam in ijs , quæ imaginatione concipi possunt .* Et 3. par. quæst. 52. art. 3. ad 3. *Omnia loca simul accepta Dei immensitatem comprehendere nequeunt ; imo ipse omnia suā immensitate comprehendit ; neque ita est in Mundo , vt non sit etiam extra .*

91 Ex quibus omnibus manifestum videtur , nullatenus negari posse , Deum actualiter , & de facto esse extra Mundum ; quin sacræ Scripturæ , communique Patrum consensui contradicatur . Quod enim respondent Vazquez , Monczus , & alij Auctores relati pro primâ sententiâ , Scripturam scilicet , & Patres modis loquendi commemoratis tantum velle significare , Deum à toto Mundo , in quo est , non ita circumscribi , & definiri , vt nequeat vltra in infinitum se extendere , creatis tamen nouis rebus , in quibus sit . Non enim velle Scripturam , & Patres , Deum iam

actualiter , & de facto extra Mundum esse ; sed suā infinitā immensitate , ac potestate in maiore , & maiore mundo , in alijsque , & alijs infinitis rebus , aut etiam mundis à se creabilibus esse posse . Hoc , inquam , responsum minimè satisfacere , compertum proculdubio esse videtur . Cum enim Patres consentaneè ad Scripturæ sensum per tot verba actum , & non meram potestatem significantia toties absolute , & absque vllâ limitatione dicant . Quod Deus excelsior est Cælo . Quod manet intra omnia , extra omnia , supra omnia , & infra omnia . Quod est interior , & exterior , inferior , & superior . Quod omnia excedit , & supereminet . Quod est forinsecus , & intrinsecus , infusus , & circumfusus . Quod vniuersa extra , circumdat , exterius ambit , continet , concludit , complectitur , comprehendit , & cætera id genus . Violentissime , imo falsissime non de actu , sed de potentiâ ad actum cuncta hæc videntur exponi . Quali sentiant , velintque Patres , non actu conuenire Deo , sed conuenire tantum posse id , quod toties , tamque varijs modis absolute , & simpliciter , & absque vllâ limitatione affirmant , ipsi conuenire . Quod quam ut à veritate alienum , & planè absurdum , nemo non videt . Et quidem , cum eodem tenore verborum plerumque affirmet Patres simul , quod Deus est intra , & extra omnia , interior , & exterior , forinsecus , & intrinsecus , infusus , & circumfusus , & similia ; quam euidentem est , Patres loqui non de sola potentiâ Dei ad existendum intra Mundum , sed de existentia actuali , quam Deus intra Mundum habet de facto ; tam euidentem est , loqui Patres non de sola potentiâ Dei ad existendum extra Mundum , sed de existentia actuali , quam Deus ab ipsis extra Mundum censetur habere . Concluditur ergo manifestè , consentanter ad mentem Patrum , & ad Scripturam sacram , quam ipsi sequuntur , omnino dicendum esse , Deum esse extra Mundum actualiter , & de facto , vt nostra propositio fert . Id quod inde ostenditur insuper . Quia de Angelo intra Mundum tantum actu existente perperam , & fallaciter affirmaretur esse extra Mundum ex eo præcisè , quod ille extra Mundum potest existere . Igitur perperam , & fallaciter affirmarent Patres de Deo , esse extra Mundum ex eo præcisè , quod Deus extra Mundum potest existere , nisi non tantum , intra Mundum , sed etiam extra Mundum Deus existeret actu . Ast tale quid de Patribus dicendum non est . Igitur iuxta affirmationem eorum omnino dicendum est , Deum actu esse extra Mundum .

Deinde propositio nostra probatur . Quia 92 propter testimonia expressa sacræ Scripturæ necessario dicendus est Deus actualiter extitisse ante Mundum , siue ante , quam existeret Mundus . Ergo etiam est necessario dicendus Deus actualiter extiterè extra Mundum . Consequentiā bona est . Quia , sicut nullum extitisse tempus reale ante Mundum , non obstat , quominus verè dicatur Deus ante Mundum actualiter extitisse , ita nullum existere locum realem extra Mundum , nequit obstat , quominus Deus verè dicatur existere actualiter extra Mundum , Antecedens autem constat ex illis Psal. 73. *Deus autem Rex noster ante secula ,* Plal. 89. *Præius , quàm montes fierent , aut formaretur terra , & orbis à seculo , & vsque in seculum tu es Deus .* Ecclesi. 24. *Ab initio , & ante secula creata sum .* 1. ad Corint. 2. *Quam prædestinavit Deus ante secula .* Ad Ephes. 1. *Elegit nos in ipso*

ipso ante Mundi constitutionem. Ad Tit. 1. *Quam promissit, qui non mentitur; Deus ante tempora secularia.* Ex alijsque huiusmodi.

93 Tertiò probatur propositio. Quia si Deus, ut potest, produceret quoduis ens extra Mundum; eique subinde necessariò esset intimè præsens ratione suæ immensitatis iuxta doctrinam certam statutam suppositione tertia; tunc certè non solum tale ens, sed etiam Deus diceretur verè esse extra Mundum, ut fatentur omnes. Sed in eo casu, quemadmodum dictum ens non aliunde haberet esse actu extra Mundum, quam à præsentia sibi extrinsecà, quæ suapte essentià esset ipsius præsentia extra Mundum iuxta doctrinam generalem de præsentijs localibus disput. 5. traditam; ita Deus non aliunde haberet esse actu extra Mundum; quam à suâ intrinsecà, & secum identificatâ præsentia, quæ pariter suapte essentià præsentia ipsius est extra Mundum. Ergo etiam nunc, quando nullum aliud ens est actu extra Mundum, Deus extra Mundum actu est. Patet consequentia: quia, cum Deus nunc eandem præsentiam sibi intrinsecam, & secum identificatam habeat, quam tunc haberet, ut est certissimum; eundem effectum eius formalem existendi actu extra Mundum debet habere nunc, ac haberet tunc, ut etiam est notum.

94 Et confirmari clarè potest primò. Quia ex hypothese impossibili, quòd Deus non esset intimè præsens prædicto enti existenti extra Mundum, adhuc ens ipsum actu extra Mundum permaneret; quia retineret sibi inhærentem vbicacionem, quæ suapte essentià esset vbicatio ipsius extra Mundum. Sed Deus identificatam sibi retinet vbicacionem modo, (quando prædicto enti ex defectu ipsius extra Mundum præsens non est); à qua haberet esse illi intimè præsens in casu existentie illius extra Mundum, & quæ non minus est suapte essentià vbicatio Dei extra Mundum, quam esset vbicatio extra Mundum ea, quam sibi inhærentem in eo casu haberet dictum ens. Igitur Deus modò actu est extra Mundum; tamen prædicto enti ex defectu eius modò non sit extra Mundum intimè præsens.

95 Confirmatur secundo. Quia, si Deus, ut potest, poneret duo entia intimè penetrata extra Mundum, ita vnumquodque esset alteri extra Mundum intimè præsens, ut casu, quòd deficeret quoduis eorum, adhuc permaneret residuum existens extra Mundum: eo quòd amborum extremorum vbicaciones suapte essentià essent vbicaciones extra Mundum. Sed si Deus, & aliud ens penetrarentur extra Mundum, ut etiam fieri potest, amborum extremorum vbicaciones essent quoque suapte essentià vbicaciones extra Mundum. Ergo ita tunc essent ambo extrema mutuò præsentia sibi extra Mundum, ut casu, quòd deficeret quoduis, adhuc permaneret residuum existens extra Mundum. Ast casus modò adest de facto: quia deest extremum alterum, & existit Deus cum eadem vbicacione à se indistinctâ, quam haberet tunc. Ergo modò Deus extra Mundum de facto existens actu est.

96 Quarto probatur propositio. Quia si Deus non esset iam nunc actualiter præsens, seu vbicatus extra Mundum, neque posset in vno euentu extra Mundum reddi præsens, & vbicatus actualiter, quantumvis qualibet alia entia extra Mundum vbicarentur; proindeque neque esset inuentus. Quod est absurdum. Ergo Deus iam nunc est præsens, seu vbicatus actualiter extra Mundum,

Consequentia est euidens. Et antecedens probatur. Quia si Deus iam nunc non esset vbicatus actualiter extra Mundum, in nullo euentu posset talis reddi aut per vbicacionem sibi intrinsecam, denuò acquiram; quia ut sic mutaretur localiter, & est localiter immutabilis iuxta fidem, & dicenda disput. 7. aut per positionem sibi extrinsecam alterius entis extra Mundum: quia hæc ad id sufficiens non esset absque intrinsecâ vbicacione, ut ex se, & ex dictis supra disput. 5. satis est notum. Ob id enim Terra non vbicata modo actualiter extra Mundum, neutiquam talis redderetur, quantumvis quoduis aliud ens extra Mundum vbicaretur, nisi per mutationem localem vbicacionem sibi intrinsecam pariter extra Mundum acquireret, ut est potissimum.

Quinto probatur. Quia possibile citra dubium est, ut quoduis ens existens intra Mundum per aliam præsentiam sibi inhærentem, & suapte essentià distantem à præsentia, quam habet Mundus, extra Mundum actu vbicetur absque eo, quòd extra Mundum cum altero ente sit penetratus, aut ipsi quoquo modo præsens localiter. Imò corpus Christi domini de facto videtur ita se habere. Cum sit intra Mundum multis in locis in speciebus Eucharisticis, & simul supra extremam circumferentiam cœli Empyreæ, atque ita extra Mundum videatur esse iuxta illud Pauli ad Ephes. 4. *Qui ascendit super omnes cœlos.* Ergo etiam est possibile, ut Deus, præterquam quòd est intra Mundum per vbicacionem à se indistinctam in omnibus ipsius partibus præsens localiter, extra Mundum itidem actu vbicatus sit absque eo, quòd extra Mundum cum alio quoquo modo præsens localiter. Ergo Deus ita de facto sese habet. Probo vtramque consequentiam. Quia huiusmodi genus vbicacionis, seu præsentie actualis non solum intra, sed etiam extra Mundum extenta perfectio est sine imperfectione; atque adeò non solum possibilis Deo, sed ipsi necessariò actu conueniens est iuxta ea, quæ dicebamus quæst. 1. proposit. 3.

Et confirmari potest. Quia iuxta dicta, etiam ibidem omnis perfectio conueniens Deo necessariò debet esse in suo genere infinita. Igitur vbicatio actualis Dei, cum sit perfectio conueniens ipsi, necessariò debet esse infinita in genere suo; (extensionis scilicet localis per sui correspondentiam ad omnes omnino partes spatij circumquaque infiniti, seu, quòd est idem, per sui replicationem in illis, iuxta definitionem datam supra disput. 5. quæst. 6. proposit. 7.). At talis non esset, sed vndequaque finita, si intra Mundi finiti terminos coarctaretur. Igitur extra Mundum in infinitum circumquaque debet esse extensa modo dicto actualiter. Igitur Deus per illam non solum intra Mundum, sed etiam extra cum infinitaque circumquaque huiusce generis extensione actualiter vbicatus, siue localiter præsens est. Ex quo patet, Deum extra Mundum, non vtrunque esse præsentem actu, sed infinite circumquaque per sui replicationem extensum, prout ex dicendis in sequentibus patebit amplius.

Sextò denique probatur, Quia ut apparebit ex dicendis proposit. 2. Deus necessariò est dicendus præsens actu in omnibus spatijs localibus, dictis imaginarijs, quæ circumquaque extra Mundum in infinitum porrigitur. Ergo necessariò est dicendus esse actualiter extra Mundum.

Pro-

Propositio 2.

100

Supposito modo loquendi sacre Scripturæ, & Patrum, atque etiam communi modo loquendi omnium necessariò dicendus est Deus esse actualiter præsens in spatijs localibus, quæ imaginaria dicuntur, & circumquaque in infinitum extra Mundum extensa sunt, qua ratione sunt.

Prior pars propositionis ostenditur. Quia supposito modo loquendi sacre Scripturæ, & Patrum necessariò dicendus est Deus esse præsens actualiter extra Mundum, quin sit actualiter præsens in spatijs localibus habentibus suum esse, quale quale est, extra Mundum. Ergo, supposito modo loquendi sacre Scripturæ, & Patrum, necessariò dicendus est Deus esse actualiter præsens in talibus spatijs localibus. Consequentia legitima est. Et maior haud dubie demonstrata propositi. Probo ergo minorem. Quia præsentia actualis cuiusvis entis extra Mundum planè est præsentia eius in aliquo distanti, aut saltem non penetrato localiter cum Mundo: quod enim est indistans, & penetratum localiter cum Mundo, nequaquam prout tale dici potest esse præsens actualiter extra Mundum, ut est manifestum. Sed nihil aliud est distans, & non penetratum localiter cum Mundo, præter dicta spatia localia, ut constat. Ergo nullum ens, atque, adeò neque Deus dici cum veritate potest esse præsens actualiter extra Mundum, nisi in dictis spatijs localibus præsens actualiter sit. Quod erat probandum.

101

Dicunt Auctores tertie sententiæ relæ num. 88. Deum quidem esse actualiter extra Mundum; non tamen in alio quopiam à se, & à Mundo distincto, sed tantum in se ipso. Contra tamen est, Quia, cum Deus, & Mundus per se præcisè constituent Deum penetratum cum Mundo, impossibile planè est, ut Deus & Mundus per se præcisè constituent Deum impenetratum cum Mundo, prout requiritur ad hoc complexum, *Deus est extra Mundum*, ut constat. Requiritur ergo tertium aliquod impenetratum cum Mundo, atque adeò distinctum à Deo, & à Mundo, à quo Deus prout in ipso existens fortitur, esse impenetratum cum Mundo, & consequenter esse extra Mundum. Hoc autem aliud esse non potest ab spatio locali dicto imaginario habente suum esse impenetratum cum Mundo, atque adeò extra Mundum. Vel aliter. Esse Deum extra Mundum dicit distanciam Dei à Mundo. Sed Deus per se non est distans à Mundo; cum per se sit intra Mundum. Ergo solum est distans à Mundo, atque ita extra Mundum, prout existens in aliquo tertio distante à Mundo; atque ita habente suum esse extra Mundum: quale dumtaxat est spatium locale prædictum, ut constat. Vel iterum. Hoc, quod est, esse Deum extra Mundum, præter entitatem diuinam, aliquid aliud importat in suo conceptu reali. Sed hoc non est Mundus. Ergo est spatium locale habens suum quale quale esse extra Mundum. Ergo Deus in tali spatio locali actualiter præsens est. Maior syllogismi certa est: quia, si hoc, quod est, esse Deum extra Mundum, solam diuinam entitatem reipsa importa-

ret, verissimum esset, Deum, quatenus est intra Mundum, esse extra Mundum; (quod apertè est absurdum); siquidem verissimum est, Deum, quatenus est intra Mundum, suam secum entitatem habere. Minor etiam est certa: quia, cum ex entitate Dei, & ex Mundo coalescat reipsa hoc, quod est, Deum esse intra Mundum, ut est notissimum; compertum est, non posse ex eisdem coalescere hoc, quod est, Deum esse extra Mundum: alioquin esse intra Mundum, & esse extra Mundum, vnum, & idem prædicatum esset reipsa; terraque subinde verè diceretur esse extra Mundum hoc ipso, quod verè dicitur esse intra Mundum. Quod est clarius absurdum. Consequentiam autem priorè argumenti facti esse bonam, non minus est certum: cum constet præter Deum, Mundum, & prædictum spatium locale, nihil aliud ad rem excogitabile superesse. Ex quibus iam facilè demonstranda venit consequentia posterior. Nam posito, quòd, Deum esse extra Mundum, importat reipsa Deum, & spatium locale, quod est extra Mundum, æquè, ac, Deum esse intra Mundum, importat Deum, & Mundum; manifestè consequitur, in idem recidere, esse Deum extra Mundum, & esse in tali spatio præsentem actu, æquè, ac in idem recidit, esse Deum intra Mundum, & esse præsentem actu in Mundo.

102

Deinde eadem pars propositionis probatur. Quia, ut Deus cum veritate dicatur (prout debet secundum Scripturam, & Patres) esse præsens actualiter non solum intra Mundum, sed etiam extra, maiore extensionem localem, quam Mundus habet, debet actualiter habere, ut est notum. Siquidem, quod non extenditur actu ultra Mundum, sed intra ipsum dumtaxat est actu extensum æqualem cum ipso extensionem localem habens, nullatenus potest dici verè esse actu extra Mundum, ut constat. Sed Deus à se ipso præcisè nullam extensionem localem habere potest; cum sit omnino indiuisibilis, atque adeò partibus extensionis localis penitus expers; dumtaxatque subinde potest localiter esse extensus prout localiter replicatus, seu repetitus quoad se totum in omnibus, & singulis partibus alicuius extensionis localis, prout illius præsentia localiter correspondens, ut latius quæst. 6. explicabimus. Ergo ab aliqua extensione locali composita ex partibus habentibus suum esse extra Mundum debet Deus per sui totius localem correspondentiam cum illis extensionem extra Mundum sortiri, ut magis extensus localiter, quam Mundus euadat; sicque cum veritate dicatur actualiter præsens non solum intra Mundum, sed etiam extra. Talis autem extensio extra Mundum sola est extensio spatij localis imaginarij nuncupati, ut est notum.

103

Dicent Aduersarij. Ab extensione virtuali, quam Deus à se indistinctam habet, dici eum cum veritate posse, esse actualiter extra Mundum, independentè ab omni spatio locali extra Mundum ipsum habente aliquod esse. Sed contra est. Quia à sola extensione virtuali, quam Deus à se indistinctam habet neque aliud est reipsa à virtute, siue potentià, quam habet, ut extendatur infinite circumquaque actualiter, prout exponemus quæst. 6. ut nequit Deus cum veritate dici actualiter extensus, sed tantum extensus virtualiter, seu potius extendibilis infinite, ut satis ex se apparet; ita nequit cum veri-

tate

tate dici præfens actualiter extra Mundum, sed tantum virtualiter, siue potestatiue; donec per sui localem replicationem, atque præfentiam, in partibus spatij prædicti habentis extra Mundum esse extensus actu in spatio ipso prout in ipso actualiter concipiatur, De quo vide plura dicenda quæst. 6. citata.

104 Præterea probatur eadem pars. Quia, cum dicitur Deus esse extra Mundum, aliquid significatur per particulam *extra* distinctum reipsa tum à Mundo, tum à Deo: nam alias, Deum esse extra Mundum, idem sibi vellet, ac, Deum esse in Mundo, aut, esse in se ipso. Quod utrumque est falsum, ut ex se patet. Aliud autem excogitabile non est, quod dicta particula significet à Deo, & à Mundo distinctum reipsa, præter spatium locale extensum infinite extra Mundum. Et confirmari potest. Quia, Deum esse extra Mundum, & Deum esse, ubi non est Mundus, synonyma reputantur iuxta communem loquendi morem. At particula *ubi* tum alias passim, tum maxime hic spatium locale, quod imaginarium dicunt, significat, ut etiam ex usu loquendi constat. Ergo eo ipso, quod est verum, Deum esse extra Mundum, necessario est quoque verum, Deum esse in prædicto spatio locali.

105 Iam posterior pars propositionis probatur. Quia quæcumque sunt vbicata realiter, (sunt autem talia necessario omnia entia existentia iuxta doctrinam statutam disput. 5. quæst. 8.) secundum communem modum nostrum concipiendi, & loquendi non solum dicuntur esse in loco extrinseco reali, intra cuius ambitum clauduntur, sed etiam in spatio locali, cui correspondent, siue cum quo penetrantur, quod locum imaginarium vocamus iuxta dicta de huiusmodi locis disput. 5. quæst. 3. Ergo Deus, qui ratione suæ immensitatis realiter est vbicatus ubique, prout statutum est ex fide quæst. 1. non solum in locis, & rebus realiter existentibus, sed etiam in spatijs localibus, siue locis imaginarijs omni alia re vacuis dicendus est esse. Consequentia est bona. Quia de Deo, quod ad rem attinet, eodem pacto, ac de alijs rebus vbicatis censendum, ac loquendum est ob eandem rationem, imo ob potiore in Deo repertam, prout explicabo postmodum. Antecedens autem ostenditur primo. Quia vel de rebus in locis realibus, & sibi extrinsecis conclusis, potius eas in spatijs localibus, siue locis imaginarijs, quibus correspondent, quam in ipsis locis extrinsecis, à quibus ambiuntur, dicimus esse. Propterea enim de turri fixa supra montem dicimus, in eodem loco semper permanere; tamen si sciamus, externas superficies aeris ipsam ambientis singulis momentis variari. Idemque haud dubie diceremus, etiam si, corrupto à Deo omni corpore, atque adeo omni loco reali extrinseco circumdante turrim, ipsa cum eadem præfentia sibi inhaerente in eodem spatio permaneret. Neque putandum est, hunc modum concipiendi, & loquendi nostrum per se fundari in identitate numerica præfentia sibi intrinseca, quam turris semper retinet; non enim fundatur per se nisi in identitate spatij localis, seu loci imaginarij. Tum quia neque turris in sua intrinseca præfentia, neque ipsa præfentia in se dicuntur esse seu permanere: cum tamen tam præfentia, quam turris in eodem loco, in eodemque spatio locali esse seu permanere dicantur.

Tum quia, licet Deus singulis momentis variaret præfentias numericas turris intra idem spatium locale, nosque id sciremus, adhuc censeremus, diceremusque proculdubio, turrim in eodem loco permanere, eandemque cum quavis alia re in alio spatio vbicata retinere distantiam. Propterea multi ex Philosophis antiquioribus non ultimam superficiem corporis ambientis, ut Aristoteles, sed ipsum spatium locale, cum quo vnaquæque res penetratur, locum dicendum esse censuerunt, in quo res ipsa vbicata, seu collocata est, ut supra disput. 5. quæst. 3. notabamus. Secundò idem antecedens ostenditur, Quia si Deus alium Mundum distantem ab isto produceret, ille vtrique in spatio locali, siue in loco tantam ab isto Mundo distantiam habente esse absque dubio diceretur; quantumvis à nullo alio reali corpore circumambiretur extrinseco. Similiter si Deus, corruptis omnibus corporibus, quæ modò capit superficies concava Firmamenti, poneret in medio vacui relicti quodlibet ens conferendo illi præfentiam suapte essentia correspondentem tali medio, ex eo quoque subinde à dicta circumferentia distantem: tale ens protectò in medio talis spatij vacui diceretur existere, atque etiam collocatum, siue vbicatum esse. Quod si per dictum spatium vacuum à Deo moueretur, ut planè postea, non solum præfentias sibi inhaerentes, sed etiam loca, siue localia spatia diceretur successivè mutare, in illisque subinde successivè esse, siue præfentiam habere, siue esse præfens. Itaque quodvis ens seu corporeum, seu spirituale vbicatum, hoc est habens intrinsecam aliquam præfentiam localem, in eo spatio locali, in eo ve loco imaginario iuxta communem concipiendi, loquendique morem dicitur esse, cui talis præfentia correspondet suapte natura, iuxta doctrinam de huiusmodi præfentis, & spatijs late traditam supra disput. 5. Idque siue tale ens ab alio ente tanquam à loco reali extrinseco circumdatum sit, siue secus. Quemadmodum quodvis ens existens in eo tempore imaginario dicitur esse, cui correspondet eius duratio, & si nullum adsit tempus reale, cui correspondeat. Quo pacto in tempore dicitur Mundus fuisse creatus iuxta illud Genesis 1. *In principio creavit Deus caelum, & terram*: tamen si nullum esset tempus reale, quando creatus fuit. Cum igitur Deus titulo immensi præfentiam localem à se realiter indistinctam habeat suapte natura correspondentem omnibus omnino spatijs localibus, siue locis imaginarijs circumquaque infinite extensis, in omnibus illis pariter esse, existere, siue esse præfens consequenter dicendus est.

Id quod inde insuper confirmatur. Quia, si Deus alium Mundum distantem ab isto produceret, necessario titulo suæ immensitatis esset actu præfens vtrique, ut est certissimum. Igitur & in spatio vacuo inter medio esset actu præfens. Nam alias præfentia eius actualis interrupta esset; ac in duas partes divisa. Quod videtur absurdum. In omni igitur spatio locali, quantumvis omni re vacuo, actu præfens dicendus est.

Ratio autem huius nostræ conceptionis, & loquutionis est. Quia ex vna parte spatium locale nuncupatum imaginarium non est metum nihil, sed est possibilitas, subindeque capacitas quadam realis (non quidem realitate existentia, sed

sed realitate essentia præsentiarum realium iuxta doctrinam statutam suppositione secundâ. Eandemque propterea compositionem ex partibus extensionis localis habet, eandemque partium distantias, atque propinquitates in suo esse quiditativo; quas in existentiâ, si existerent, haberent ipsæ præsentia, siue vna ex omnibus composita, cuius illud vera, & realis possibilitas est. Ex aliâ verò parte id, quod spatium locale in se quiditatiuè est, à nobis concipitur ad instar cuiusdam actualis extensionis, seu magnitudinis ab omni ente penetrabilis, atque ita veluti quoddam receptaculum omnium entium. Quo fit, vt cum fundamento in re iure optimo de quolibet ente dicamus in huiusmodi spatio esse. Et pro diuersitate præsentia, quam vnumquodque ens sortitur, dicamus esse illud præsens in ipsius spatij parte diuersâ. Sicut è contra, quando præsentia plurimum entium sunt eiusdem rationis, quod attinet ad distantiam cum cæteris omnibus, quam fundant, in eadem parte spatij talia entia cum suis præsentia dicimus penetrata esse. Quo loquendi modo nihil aliud significare intendimus ab eo, quod re ipsa est. Nimirum præsentiam, per quam vnumquodque ens dicitur esse in tali, vel in tali parte spatij localis, eiusdem rationis esse cum eâ præsentia possibili; in cuius possibilitate, seu quiditate ea pars spatij consistit, quod attinet ad distantiam à cæteris, quam amba fundant suapte essentia; ita, quòd, si amba simul existerent, non possent non inter se localiter penetrata existere; de factoque existentia vnius eatenus consecratur penetrata cum possibilitate, seu quiditate alterius, (sicque cum spatio per eam constituto), quatenus hæc nullatenus alibi, quam intra illam existere potest. Recognosce cætera dicta supra disput. 5. quæst. 2. de naturâ spatij localis.

108 Ex hisque infer primò, quæstionem de existentia rerum in spatijs imaginarijs non de meo modo loquendi, sed de re ipsâ esse inter eos, qui putant spatia imaginaria nullum fundamentum reale habere, sed re ipsâ penitus esse nihil, & eos qui nobiscum consentent, habere illa veritatem obiectiuam realem, non quidem existentialem, sed quiditatiuam. Hoc enim dissidium, in quo fundatur dissidium dictæ quæstionis, de re ipsâ est, vt ex se patet. Apud consentientes autem spatium imaginarium reuera consistere in possibilitate reali præsentiarum, siue vnius præsentia totalis compositæ ex partibus extensionis localis, quarum alia sint extra alias, diuersasque proinde fundent distantias locales suapte essentia, ne de modo quidem loquendi videtur posse esse dissidium. Quia omnes tenentur fateri, præsentiam vnius cuiusque entis existentis alicui parti spatij localis correspondere modo dicto penetratiuè suapte essentia. Quo posito tanquam certo in tali sententiâ de ipsâ re, nemo videtur negare, posse congruenter, & consentaneè ad nostrum modum concipiendi, dici vnumquodque ens in eâ parte spatij localis, cui sic correspondet, existere, siue præsens esse.

109 Secundò infer, circa quæstionem de existentia Dei in spatijs imaginarijs speciale quoddam dissidium posse esse de re ipsâ, non solum inter dissentientes, sed etiam inter consentientes super quiditate talium spatiorum. Supposito enim, quòd entia creata, etiam spiritalia vt Angeli, sint vbicata per præsentias diuisibiles quoad extensionem, dicere quis de illis posset, neque vllis spatijs localibus ab omni re existente distinctis corre-

spondere, neque in eis esse re ipsâ, sed à suis præsentia intrinsecis præcisè, & absque vllâ comparatione ad talia spatia habere esse extensa localiter, aut circumscriptiuè, aut definitiuè, & esse inter se vel distantia tantum, aut tantum, vel contigua, vel penetrata, iuxta dicta de his differentia præsentiarum disput. 5. quæst. 3. & 4. De Deo tamen sine comparatione ad spatia localia, vbi non sunt alia entia existentia, ad quæ comparatur, dici non potest esse localiter extensum adhuc definitiuè à suâ intrinsecâ præsentia præcisè, neque esse prout sub vna parte suæ præsentia distantem à se prout sub alterâ; (vti est Angelus, suppositâ diuisibilitate extensua præsentia definitiuè eius); eo quòd præsentia intrinseca Dei, vt pote ab ipso realiter indistincta, indiuisibilis est omnino, neque vllas partes habet. Quo fit, vt nequeat dici Deus ab illâ præcisè euadere infinite extensum localiter, nisi ad infinitas partes extensionis spatij localis comparatur, ab eisque semiextrinsecè prout in ipsis omnibus præsens euadere infinite extensum dicatur. Quo circa, qui dixerit, Deum à solâ suâ intrinsecâ immensitate prætextu alicuius virtualis extensionis eius euadere infinite extensum localiter independentem ab existentia, siue præsentia sui in partibus infinitis spatij localis, & fallum dicit, vt ostendimus quæst. 6. & de re dissentiet à dicente, Deum prout existentem, & præsentem in dictis partibus infinitis spatij localis euadere infinite extensum localiter; neque aliter posse talem euadere.

Vnde infer tertio, tantum ab esse, vt Deus 110 dicendus non sit præsens in spatijs localibus, siue locis imaginarijs, quòd potius necessariò in illis dicendus sit præsens ad hoc, vt cum veritate dicatur esse præsens vbique, non solum intra Mundum, sed etiam extra, prout dici debet iuxta Scripturam sacram, & Patres, vti proposuit. 1. monstratum est. Atque etiam ad hoc, vt cum veritate dicatur esse de facto circumquaque infinite extensum, prout etiam debet dici haud dubie iuxta modum loquendi, quem sæpe habent sacra Scriptura, & Patres de magnitudine infinita immensitatis eius. Quæ omnia luculentiora fient ex dicendis quæst. 6. Et hæc satis pro probatione propositionis datæ.

Restat vt argumenta disuamus, quæ contra 111 illam solent opponi. Primò enim opponuntur aliqui Patres dicentes, Deum, antequam creasset Mundum, nullibi fuisse, præterquam in se ipso. Ita expressè Tertull. lib. aduersus Praxeam. cap. 5. initio, August. in id Psal. 122. *Qui habitas in celo*, Bernard. lib. 5. de considerat. aliquantò ante medium, & Alcuin. lib. 2. de Trinit. cap. 5. post medium, (habetur tom. 3. Biblioth. Patrum). Ergo Deus dici non potest esse in spatijs localibus, siue locis imaginarijs, ad quæ utique ante Mundum conditum eodem modo, atque nunc se habebat. Nego consequentiam. Quia dicti Patres tantum intendunt, sufficienter extitisse Deum in se ipso ante Mundum conditum, absque existentia in aliquo loco reali, non curantes de existentia eius in locis imaginarijs. Disputabant enim contra adstruentes Mundum creatum ab æterno; quòd, Deum absque omni loco reali non posse existere, somniabant. Et quidem, cum plures Patres, è quibus sunt ipsi Tertull. & August. quandoque negent absolute, vt videbimus quæst. 6. Deum adhuc post Mundum conditum in loco esse (scilicet ipsum circumscribente)

bente) non curantes pro tunc de existentia, quam ipse iuxta fidem habet in rebus. Quid mirum, quod predicti quandoque etiam negent, Deum ante Mundum conditum alicubi, quam in se ipso, fuisse (scilicet tanquam in loco reali) in ea occasione non curantes de ipsius existentia in locis imaginariis? Porro August. verbis relatis supra num. 90. ex lib. 11. de Civit. cap. 7. expressè pro nobis stare videtur, sicut & Hugo Victorin in Sum. sent. tract. 1. cap. 4. post medium dicens, *Ita Deus, cum ante quam creatura vlla esset, ubi que foret, ibidem erat, ubi illa facta est.* Et S. Th. quodl. 11. quæst. 1. art. 1. dum ait, *Deus non solum est in illis, quæ sunt, fuerunt, & erunt; sed etiam in illis, quæ possunt imaginari.* Et paulo post, *Deus est non solum in his, quæ sunt, sed etiam in imaginariis.*

112 Secundo obijcitur Aristot. qui lib. 4. Phys. text. 46. ait, *Vniuersum non esse alicubi; quod enim alicubi est, & ipsum aliquid est, & aliud quid, in quo continetur oportet esse. At extra vniuersum, & totum nihil est.* Quibus docere videtur in spatio locali imaginario nulium ens esse posse. Respondeo Aristot. solum hic velle, Vniuersum non esse alicubi tanquam in loco reali extrinseco ipsum circumambiente, oportereque, ut, quod alicubi ita est, in aliquo alio ente realiter existente, à quo circumcontineatur, sit. Ceteroquin posse quidpiam esse vbiatum in spatio locali aliter, quam ut in loco reali extrinseco, quin ibi ab illo alio ente existente circumcontineatur, non negatur ab Aristot. Siquidem ipsemet lib. 1. de Cælo text. 100. postquam dixisset supra extimam superficiem cæli nullum esse corpus, ibi nihilominus dicit esse intelligentias immutabiles, non tamen ut in loco (scilicet extrinseco circumambiente). *Quapropter, inquit, neque, quæ illis sunt, nata sunt esse in loco, neque vlla transmutatio vllius eorum est, quæ super extimam disposita sunt latrone.* Et lib. 4. Phys. text. 1. ait, *Quæ sunt, omnes existimant, alicubi esse.* Quasi sentiat cum omnibus, quæcunque existunt, alicubi necessariò habere præsentiam localem intrinsecam; siue à loco extrinseco insuper contineantur, siue secus. Quo iure dixit Hugo Victorin lib. 1. de Sacram. par. 2. cap. 17. post medium, *Quod nusquam est, ipsum omnino nihil est.* Et nos supra disput. 5. quæst. 8. probauimus, repugnare, ut existat aliquid, & non sit alicubi præsens. Porro Deum absque vilo sine circumquaque esse extensum per infinitum circumquaque spatium locale bene significauit ductus solo rationis lumine Trismegistus apud Alentem, 1. par. quæst. 5. mem. 3. cum illud pronunciauit celebre effatum. *Deus est circulus, cuius centrum vbiq; est, & circumferentia nusquam.*

113 Tertio obijcitur à ratione, Spatium, quod extra cælum imaginamur, prorsus est nihil in se, & reipsa. Sed Deus in eo, quod reipsa est nihil, dici non potest cum veritate reipsa esse. Ergo neque dici cum veritate potest Deus esse reipsa in spatio, quod extra cælum imaginamur. Distinguo maiorem, Spatium, quod extra cælum imaginamur prorsus est nihil in se, & reipsa, actualiter siue existentialiter; concedo; possibiliter, siue quiditatiuè; nego. Deinde distinguo minorem. Sed Deus in eo, quod reipsa est nihil, dici non potest cum veritate reipsa esse, quando omnimodis est reipsa nihil; concedo; quando, etiam sit nihil existentialiter, est tamen aliquid reipsa quiditatiuè, & possibiliter; nego.

Et nego consequentiam. Itaque, ut Deus conparetur ad aliud quidpiam, tanquam ad connotatum, ab eoque, & simul à sua intrinseca essentia aliquam veram, & realem denominationem sortiatur semiextrinsecè, (qualis est denominatio præsentis actu in spatio locali), fat est, quod illed aliquam veritatem realem habeat, etiam non existentiæ, sed merè quiditatiuæ, siue ad solum statum rerum quiditatiuum spectans sit, iuxta dicta de rerum sitibus in Pharo Scient. disput. 10. Talis autem est veritas, quam de suo reipsa habet spatium locale.

Sed rursus contra hanc doctrinam adhuc 114 argumentum vergeri potest. Id, quod reipsa, & independentè à conceptione nostrâ dici verè spatium locale, non est aliquid actuale, sed aliquid purè possibile. Ergo Deus respectiuè ad illud, atque adeò semiextrinsecè non potest denominari actualiter in illo præsens reipsa, sed tantum possibiliter. Consequentia probatur. Quia cum omnis denominatio semiextrinseca vera, & realis aliud non sit à parte rei, quam totum, quoddam coalescens ex omnibus fundamentis realibus, à quibus desumitur; & totum nequeat esse actuale, cuius vel vnica pars est tantum possibile; non videtur posse cum veritate Deus dici actualiter præsens in spatio locali per denominationem complectentem in suo conceptu reali ipsum spatium locale, supposito quod hoc consistit reipsa in quadam veritate quiditatiuè merè possibili. Respondeo ex vniuersali doctrinâ tradita in Pharo Scient. disput. 9. quæst. 4. Quoties essentia composita est talis per accidens, dicens videlicet vnã ex suis partibus in recto, siue directè, & aliam in obliquo, siue de connotato, qualis est in suo reali conceptu omnis semiextrinseca denominatio, in eo statu, seu quouis tertio dici eam esse absolute, in quo est pars eius directã, etiam si obliqua sit in alio: quia sensus est partem directã esse in tali tertio obliqua connotatã in suo. Quod est verissimum, quando pars directã vere est in tali tertio, in quo adstruitur, & obliqua verè etiam est in suo, in quo connotatur. Sic dies hodiernus de præsentia dicitur absolute, & verè esse prior, quam crastinus; tamen denominatio prioris de connotato includat reipsa crastinum diem, qui non est præsens, sed futurus. Sic absolute, & verè dicitur hodie Petrus esse maritus Mariæ; tamen denominatio mariti in suo conceptu reali includat de connotato contractum matrimonij præteritum, qui iam hodie non est. Sic Ioannes existens Mariti dominus esse Mariti dicitur mancipij existentis Toleti; tamen in denominatione domini ipsum mancipium de connotato reipsa includatur. Sic Deus absolute, & verè dicitur esse iam nunc actualiter potens, & liber ad producendas creaturas purè possibles; tamen hæ denominationes in suo conceptu reali inuoluant de connotato ipsas creaturas, quæ non sunt aliquid actuale. Aliaque huiusmodi sunt sexcenta. Sic igitur Deus absolute, & verè dicitur esse iam nunc actualiter præsens spatio locali, de quo agimus, siue actu existens in ipso; tamen tale spatium in talibus denominationibus de connotato inclusum reipsa non sit aliquid actu existens, sed aliquid tantum possibile. Recognoscatur doctrinâ hæc tradita latius loco citato.

Denique obijciunt aliqui, Deus constituitur præsens localiter per operationem ad extra, 115
Sed

Sed in spatijs imaginarijs nihil ad extra operatur. Ergo in illis præsens non est. Nego maiorem. Quia nullum ens constituitur præsens localiter per operationem, ut constat ex vniuersali doctrinâ de præsentijs localibus traditâ supra disput. 5. Deumque per operationem speciatim non constitui præsentem ostenditur quæst. 6. Ex quibus omnibus facillè ab vnoquoque diluenda venient cætera, si quæ opponantur contra nostram propositionem.

QVÆSTIO VI.

In quo consistat, & per quid constituatur immensitas, atque vbiq̄uitas, siue præsentia vbiq̄ue Dei.

116 **M**ulti Theologi immensitatem Dei ab eius vbiq̄uitate, siue præsentia vbiq̄ue distinguunt; consententes, immensitatem prædicatum esse omnino intrinsecum Deo, vbiq̄uitatem verò, siue præsentiam Dei vbiq̄ue aliquid Deo extrinsecum addere. Aliqui verò immensitatem Dei, & eius vbiq̄uitatem, siue præsentiam vbiq̄ue pro eodem vsurpant. In eoque subinde conspirare videntur, ut immensitas idem supra entitatem Dei extrinsecum addat, quod addit vbiq̄uitas, siue præsentia Dei vbiq̄ue.

117 Porro Aureol. in 1. distinct. 37. quæst. vnic. artic. 1. putat, præsentiam Dei vbiq̄ue formaliter, & vltimatè constitui per aliquid negatiuum. Consistere enim formaliter in indistantiâ Dei à loco, siue à rebus, quibus præsens dicitur, quæ pro formali importat negationem distantia. Gilli. verò lib. 2. de Deo tract. 9. cap. 8. Fasol. 1. par. quæst. 8. artic. 1. dub. 5. & Smising. tract. 2. de Deo vno disput. 5. quæst. 1. num. 6. etsi in conceptu præsentia Dei vbiq̄ue includant dictam negationem distantia, dicunt tamen, non per illam, sed per relationem positiuam similitatis cum creaturis constitui vltimò præsentiam Dei in illis, quam vocant relationem rationis.

118 Alij præsentiam Dei in rebus in operatione, qua Deus in illis operatur, dicunt consistere. Quæ sententia tribuitur S. Tho. in 1. distinct. 37. quæst. 1. artic. 2. & quæst. 2. artic. 1. & 3. & lib. 3. contra Gent. cap. 68. & 1. par. quæst. 8. artic. 1. & 2. Etque plurimum Thomistarum, qui relati apud Gilli. videri possunt lib. 2. de Deo tract. 9. cap. 10. & apud Fasol. 1. par. quæst. 8. artic. 1. dub. 5.

119 Alij denique præsentiam Dei vbiq̄ue in denominatione quadam semiextrinsecâ consistere dicunt coalescente reipsâ ex entitate Dei, ex rebusque, aut etiam spatijs localibus, quibus Deus dicitur esse præsens. Ita Recupit. lib. 4. de Deo quæst. 11. referens pro hac sententiâ Egid. Marf. Alenf. & Bonau. Pro qua etiam stant in re Vazq. 1. par. quæst. 8. circa artic. 4. Ribas tom. 1. Sum. theolog. tract. 2. disput. 4. cap. 6. & plures alij.

120 Iam verò ex his, qui immensitatem ponunt adæquatè intrinsecam Deo, alij consent, consistere eam in quantitate, siue extensione virtuali, quam dicunt Deum secum identificatam, &

habere, à qua habet, posse, imo & debere, necessariò esse præsens omnibus locis, ac rebus extensis localiter; sicut corpora id ipsum habent à sua quantitate formali. Ita Gilli. supra cap. 9. Fasol. dub. 6. Martinon disput. 5. de Deo sect. 3. Ribas loco citato, & plures alij. Quorum plerique quantitatem, siue extensionem virtuales appellat illud Dei prædicatum, quod, cum in se sit quadam formalitas simplex, non solum, realiter, sed etiam formaliter ratione nostrâ, & virtualiter in se, eo solum nomine quantitas, siue extensio virtualis Dei nuncupatur, quatenus Deus ab eo potens, atque necessitatus euadit ad essendum intimè præsens omnibus rebus, & spatijs localiter. Qui sanè in re non differunt à Soar. disput. 30. Metaph. sect. 7. à num. 44. Raynand. in Theolog. natur. distinct. 7. quæst. 1. num. 84. Recupit. vbi supra, & alijs de immensitate Dei intrinsecâ perinde philosophantibus, atque de præsentia positiuâ intrinsecâ rebus creatis, nisi quod hæc, utpotè diuisibilis, per suarum partium localem distributionem ponit suum subiectum (esto sit illud indiuisibile ut Angelus) in diuersis partibus spatijs localis, illa verò, utpotè indiuisibilis, non itidem, sed per sui totius replicationem, ut expressit Martin. disput. 5. de Deo citatâ, sect. 5. Nonnulli verò præsertim Recentiores, quibus consentire videntur Ribas vbi supra, & Carleton disput. 13. Phys. sect. 6. num. 6. longè aliter philosophantur de extensione Dei virtuali. Putant enim, consistere eam in prædicato Dei ex tot formalitatibus virtualiter inter se distinctis composito, quot sunt partes spatijs localis infiniti circumquaque, cui Deus præsens est; per quarum vnamquamque seorsim in vnaquaque parte spatijs, non item in reliquis, dicunt Deum reddi præsentem reipsâ, & formaliter. Itaque dicunt, non à formalitate sibi intrinsecâ, à qua Deus habet esse præsentem Romæ, habere etiam esse præsentem Martiri, sed ab aliâ distinctâ ab illâ virtualiter. Aqua, inquirunt, distinctione virtuali nascitur, ut de duabus formalitatibus Dei realiter identificatis duo prædicata ex se contradictoria possint sine repugnantia verificari; nempe de vnâ, esse præsentem Romæ, de alterâ, non esse præsentem Romæ; de hac esse præsentem Martiri, de illâ non esse præsentem Martiri, iuxta modum philosophandi de formalitatibus Dei virtualiter inter se distinctis circa mysterium Trinitatis. De quo nos latè in Pharo Scient. disput. 13. quæst. 5. & 7.

121 Porro omnes Theologi commemorati communiter aut expriment, aut supponunt, immensitatem Dei quouis ex prædictis modis acceptam attributum ipsius Dei esse ab alijs omnibus diuersum, qua ratione diuina attributa inter se diuersificantur, vno dumtaxat (quod sciam) excepto Smising. asserente vbi supra, immensitatem Dei quoad intrinsecum cum diuinâ immutabilitate, atque infinitate conincidere, diuersumque ab his duobus attributum non esse quoad intrinsecum.

Propositio I.

Arbitror immensitatem Dei ab ipsius Dei vbiq̄uitate, siue præsentia vbiq̄ue quaquam distingui iuxta communem modum

A A dum

dum concipiendi, loquendique de hoc attributo, non solum à vulgo, sed etiam à Patribus, Theologisque antiquioribus usurpatum, Tametsi ex modernioribus multi aliud nomine immensitatis, aliud nomine vbiuitatis, siue presentie vbiue censeant intelligendum. Dissidium tamen pure est de modo loquendi.

Hæc pars posterior propositionis certa est. Quia, cum apud omnes sit in confesso, nomine vbiuitatis, siue presentie Dei vbiue significari conceptum obiectiuum complectentem non solum intrinsecam Dei entitatem, siue formalitatem, sed insuper illud extrinsecum, cui Deus actualiter presentis dicitur esse, siue illud sit solus Mundus existens cum omnibus suis creaturis, vt aliqui putant, siue sit insuper spatium locale extra Mundum circumquaque infinite extensum, vt censent alij; compertum est, questionem, siue dissidium esse dumtaxat de modo loquendi, an nomine immensitatis idem omnino conceptus obiectiuus significandus sit, an potius sola entitas, siue formalitas Dei inclusa in illo.

323 Quod autem idem omnino conceptus obiectiuus significetur de facto nomine immensitatis iuxta communem concipiendi, loquendique modum, non solum vulgi, sed etiam Patrum, & Theologorum antiquiorum, quæ est prior propositionis pars, ex ipsa etymologia nominis videtur imprimis inferri: nam immensurabilitas, quam præferunt, ideo Deo attribuitur; quia concipitur adeo extensus, vt immensurabilis censeatur, vt sicque propterea immensus quasi immensurabilis dicitur. Huiusmodi autem extensionem non habet entitas Dei per se præcisè, vt pote omnino indiuisibilis, sed prout presentis per sui que totius replicationem, ac velut repetitionem extensa in spatio extenso, vt pote ex partibus diuersis extensionis composito.

324 Deinde idem ipsum ex eo colligitur, quod Patres Deum prout immensum sæpe sæpius magnum appellant, magnitudine scilicet propria, formali, & extensua localiter, qualis ei conuenit specialiter titulo immensi, & quam prout in se præcisè non habet actu, sed prout presentis actu in magno, seu valde, aut etiam infinite extenso spatio locali. Audiamus aliquot eorum testimonia. Dionys, cap. 9. de diuinis nomin. ait, *Magnus Deus nominatur secundum magnitudinem ipsius, quæ extra omnem magnitudinem & superfusa, & superextensa omnem locum continet.* Origen, lib. 1. in Iob. super illud, *Factum est quasi dies, &c. Cuncta, inquit, eius continet magnitudo.* Athanas, contra Gregales Sabellij multo post medium, ait, *Ne inquiras magnitudinem loci tam spatiosam, quæ capere possit Dei magnitudinem: non enim id, quod immensurabile est, in mensurato contineri poterit.* Ambros, lib. 2. in Lucam ad illud cap. 1. *Hic erit magnus, Bene, inquit, magnus; late enim funditur Dei virtus: late celestis substantia magnitudo porrigitur.* Chryost, in illud Psal. 9. *Qui habitat in Sion, ait, Habitationem hic dicit, non loco circumcludi: est enim infinita eius magnitudo.* Auctor libri de Speculo apud Augult. tom. 9. cap. 22. ea habet verba, quæ usurpat etiam Isidor, lib. 1. sentent. de sum. bon. cap. 2. §. 3. *Immensitas diuina magnitudinis tue ita est, vt intelligamus te intra omnia, sed non inclusum, extra omnia, sed non exclusum.* Quæ sententia legitur etiam in Augult, lib.

de essentia diuinitatis initio, vbi item habetur, *Immensus est Deus: quia quantitas eius à nullâ ex creaturis metiri potest.* Gregor, lib. 2. Moral. cap. 8. initio dicit, *Deum esse exteriorem cunctis rebus per magnitudinem.* Similiaque habent Hieron. in Isaia 66. paulo post principium, Rupeff, lib. 7. in Genes. cap. 23. Alcuin lib. 2. de Trinit. cap. 4. & alij, Faciuntque ea omnia loca sacra Scripturæ, quæ Deum magnum prædicant à magnitudine, quæ illi conuenit ratione immensitatis.

Præterea idem ipsum ex inde veluti à priori probatur. Quia immensitas Dei ex genere eorum attributorum est, quæ semiextrinseca nuncupamus iuxta doctrinam vniuersalem de differentiis attributorum supra disput. 2. traditam; in suoque proinde conceptu reali, præter formalitatem Dei intrinsecam, illud extrinsecum inuoluit de connotato, respectiue ad quod à nobis concipitur, etiam prout nomine immensitatis significatur. Quemadmodum attributum omnipotentis, prout significatur hoc nomine, ex eodem genere est, vt supra disput. 4. quæst. 2. tetigimus, & fusius ostendemus suo loco. Sicut enim Deus non diceretur simpliciter, & absolute omnipotens, seu, quod idem est, omnia potens casu, quod, permanente Deo, omnia ipsa desinerent possibilia esse; indeque inferimus euidenter, in conceptu reali omnipotentis, atque adeo etiam omnipotentis ipsorum omnium possibilitatem de connotato includi. Ita quoque non diceretur Deus simpliciter, & absolute immensus casu, quod actualiter non esset vbiue: eo quod, ipso permanente, nullus omnino locus esset, in quo ipse esse dici posset. Indeque pariter venit inferendum in conceptu reali immensi, atque adeo etiam immensitatis ea omnia extrinseca de connotato includi, à quibus Deus semiextrinsece denominatur presentis vbiue. Et consequenter immensitatem, & vbiuitatem, seu presentiam vbiue Dei eundem omnino conceptum obiectiuum esse, iuxta communem concipiendi, & loquendi morem.

Cæterum, quanquam hæc ita sint, quia 136 multi nomine immensitatis dumtaxat formalitatem intelligunt intrinsecam Dei, quam vbiuitas, siue presentia vbiue Dei importat in recto, & à qua Deus formaliter euadit determinatus, siue necessitatus ad essendum vbiue, idcirco nos claritatis gratia duplicem Dei immensitatem, cum opus fuerit, distinguemus; alteram intrinsecam, consistentem præcisè in formalitate prædictâ; alteram semiextrinsecam addentem insuper ex connotato spatia localia, aut etiam res in eis existentes, quibus Deus dicitur presentis. Quæ ipsissima est vbiuitas, siue presentia vbiue Dei in omnium phrasi.

Propositio 2.

Presentia vbiue Dei nullam importat in suo conceptu reali veram negationem, seu veritatem negatiuam. 137

Est contra Aureolum, & alios citatos num. 17. Probaturque. Nam indistantia, qua Deus dicitur esse indistans ab omni re, & spatio locali, aliud non est re ipsa ab ipsa presentia positua, qua illis presentis est, concepta, & significata à nobis per modum negationis distantie, quæ, ac identitatis positua extremorum per negationem distinctionis concipi, & significari solet, cum dicuntur

ent talia extrema indistincta. Itaque sicut distinctio, & indistinctio, connexio, & inconnexio, æqualitas, & inæqualitas, aliaque huiusmodi; sic distantia, & indistantia duo extrema positiva sunt inter se contrariè opposita, tamen alterum à nobis per modam negationis alterius significatur, & concipiatur; prout ex doctrina vniuersali de negationibus data in Pharo Scient. disp. 9. quæst. 3. & 4. & disput. 10. quæst. 4. facile quisque potest colligere, quatenus per illam ostenditur, præter negationes excludentes entia non existentia ab statu existentiæ, nullas alias dari reuerà negationes, seu veritates negatiuas. Circa quod etiam videri possunt, quæ de attributis Dei negatiuis diximus supra disput. 2. quæst. 3.

Propositio 3.

128 Præsentia, qua Deus in rebus, aut præfens rebus dicitur esse, nequaquam in operatione, qua in illis operatur, consistit.

Est contra Auctores citatos num. 118. Et probatur primò. Quia, si præsentia, qua Deus in rebus, aut præfens rebus dicitur esse, in ipsius operatione consisteret, Deus non esset in rebus diuerso modo per essentiam, ac est per potentiam: quia tam per essentiam, quam per potentiam, esset in rebus medià operatione, & non aliter. Hoc autem contra communem doctrinam est Magistri, 5. Thomæ, & omnium Theologorum distinguendum in Deo modum, quem habet, essendi in rebus per essentiam, siue per suam substantiam à modo, quem habet, essendi per potentiam mediante operatione, prout statuimus quæst. 3. proposit. 1. Quos duos modos essendi in rebus per substantiam, & per potentiam seu per operationem frequenter item distinguunt Patres in Deo; vt videre est in Athanas. lib. de Incircumscrip. Ambros. lib. 2. in Lucam, August. lib. 7. de Ciuit. cap. 30. Iyprian. Dec. 7. cap. 1. Anastas. Synai. lib. 2. de rectis fidei catholicæ dogmatibus in tom. 1. Biblioth. Patrum, Nyssen. Orat. 1. de Christi resurrect. Fulgent. de fide ad Petrum cap. 12. Hugo Victor. lib. 7. erudit. didalc. cap. 19. Ricard. Victor. lib. 2. de Trinit. cap. 23. Phot. in quæst. ad Amphil. cap. 75. & alijs.

129 Secundò probatur. Quia, vt ostendimus quæst. 5. Deus extra Mundum est præfens in toto spatio locali circumquaque infinite extenso, vbi nullam ad extra exercet operationem. Ergo præsentia eius nullatenus consistit in operatione, adhuc intra Mundum, vbi eam exercet.

130 Tertiò probatur. Quia denominationes, siue effectus formales præsentis alicubi, & operantis manifestè sunt inter se diuersi, atque etiam separabiles; quandoquidem bene potest intelligi quoduis ens præfens alicubi, quin operetur. Ergo ab eadem formà, videlicet ab operatione, non possunt prouenire, sed à diuersis necessariò prouenire debent.

131 Quartò. Quia, si sit sermo de præsentia Dei in spatio locali, hæc necessariò præsupponitur prioritate saltem naturæ ad operationem: eo quod Deus non potest operari in aliquo spatio locali, nisi illi quodammodo approximatus, atque adeò aut in illo, aut in contiguo præfens præsupponatur iuxta doctrinam statutam supra quæst. 1. proposit. 3. Si autem sit sermo de præsentia Dei

in rebus existentibus, atque adeò ab ipso productis, ad hanc ipsarum rerum existentia, & consequenter operatio, per quam fiunt, præsupponitur: quia talis præsentia consistit in coexistentia Dei, & rerum in eodem spatio locali; priusque naturà est, vnumquodque existere, quam alteri, & eodem spatio locali coexistere, quâ prioritate quæuis pars prior naturà est, quam suum totum. Nequit igitur præsentia aliqua substantiæ diuinæ formaliter in ipsius operatione consistere.

132 Quintò. Quia præsentia localis rerum creaturarum nequaquam in earum operatione consistit, vt constat ex generali doctrinâ traditâ supra disput. 5. Igitur neque præsentia localis Dei consistit in eius operatione. De vtrâque enim, quod ad rem attinet, eadem ratio est.

133 Sextò. Quia immensitas, siue præsentia, vbiq; Dei ita est prædicatum transcendens essentiam, & attributa omnia diuina, vt vnicuique eorum per locum intrinsecum præscindendo ab alijs conueniat. Verumque subinde per locum intrinsecum est, Deum cum cæteris omnibus suis attributis vbiq; nihilominus fore, etiam si omnipotens, & ad extra operatiuus non esset, dummodò in tali hypothese spacia localia, aut etiam res, quibus esset præfens, aliunde, quam à Deo ipso subsisterent. Ergo præsentia Dei in operatione, quæ sine omnipotentia eius nequit per locum intrinsecum stare, nequaquam consistere potest.

134 Septimò. Quia Deus à formalitate sibi identificatâ, quam præsentiam ipsius intrinsecam, & quasi in actu primo dicimus, habet potissimum, esse præsentem omni spatio, & omni rei, suppositis ipsis spatijs, & rebus: quemadmodum creaturâ à præsentia sibi inherente habet potissimam, esse præsentem spatio, cui talis præsentia correspondet, atque etiam alijs rebus existentibus in tali spatio, suppositis ipso spatio, & rebus, iuxta doctrinam etiam traditam disput. 5. Ob idque tam, Deum, quam, creaturam alicubi esse præsentem, perfectionem præferet Deo ipsi, creaturæque intrinsecam, vnicuique suo modo iuxta dicta etiam superius quæst. 1. Non igitur ab operatione sibi extrinsecâ tanquam à formâ potest Deus eiusmodi perfectionem fortiri. Atque adeò neque in tali operatione præsentia, qua Deus est præfens rebus, potest consistere. Mirro alia. Nam hæc satis ad persuadendam propositionem.

Propositio 4.

135 Deus non à præsentia sibi superadditâ, & inherente, (vti pleræque creaturæ iuxta dicta disput. 5. quæst. 1.), sed à se ipso est determinatus ad existendum in quolibet spatio locali, seu loco imaginario ex suppositione, quòd tale spatium reuerà est, qua ratione est, iuxta dicta supra quæst. 5.

Hæc propositio certissima est apud omnes. Quia Deus huiusmodi accidentium sibi inherentium capax non est, vt ostendimus inferius disput. 10. A seque ipso habet eminentiore quodammodo secum identificatam, ab omni de-

depuratam imperfectione omnem perfectionem, quam ab accidentibus superadditis, & sibi inherrentibus solent creaturæ sortiri iuxta dicenda etiam inferius disput. 16. Cuiusmodi est præsentia intrinseca determinans ad essendum in loco, siue in spatio locali in ta ea. quæ dicebamus quæst. 1. In quo hic non est amplius morandum.

135 Ex hac propositione inferitur, in hoc, quod est, Deum esse præsentem actualiter omni spatio locali, nullam aliam entitatem interuenire, præter entitatem diuinam, & ipsum spatium locale. Quomodo autem interueniant, ex dicendis proposit. 5, apparebit.

Propositio 5.

136 Præsentia actualis, qua Deus in omni spatio locali, seu loco imaginario, aut præsens illi dicitur esse, denominatio semixtrinseca est, seu potius actus semixtrinsecus includens in suo conceptu reali, præter entitatem diuinam, ipsum spatium locale; illam quidem in recto siue directè, hoc verò in obliquo, siue de connotato. Formaliter tamen sumpta, prout à nobis concipitur, relatio quædam rationis est, non ficta, sed supposititia.

Prima pars propositionis ostenditur primo. Quia ad præsentiam actualem Dei in spatio locali ipsum spatium locale est necessarium requisitum. Sed non est requisitum extrinsecè ut terminus connexionis eius. Ergo est requisitum intrinsecè ut constitutum ipsius. Consequentia est euidens ex se, & ex demonstratis in Pharo Scient. disput. 9. quæst. 5, quia inter requiri extrinsecè ut terminum connexionis, & requiri intrinsecè ut constitutum, competitur, est, non dari medium. Maior verò non minus est euidens; quia si spatium locale desineret esse, qua ratione est, confessim Deus non posset dici cum veritate, neque esset actualiter præsens illi, ipsumque propterea ad actualem Dei præsentiam in illo manifestè requisitum est. Minor autem facillè demonstratur. Quia, cum entitas Dei, & spatium locale dumtaxat interueniant in hoc, quod est, esse Deum actualiter præsentem spatio locali iuxta certissimum confessarium proposit. 4. requiri spatium locale ad actualem Dei præsentiam in illo ut terminus connexionis eius, esset requiri ad entitatem Dei ab ipsa præsentia indistinctam ut terminus connexionis eius. At spatium locale sic non requiritur ad entitatem Dei: quia entitas Dei neque cum spatio locali, neque cum alio quopiam à se distincto connexa est, ut supra disput. 4. quæst. 2. latè ostendimus. Igitur spatium locale non ut terminus connexionis extrinsecus, sed ut constitutum intrinsecum, atque adeò in ipsa inclusum, est requisitum ad actualem Dei præsentiam in ipso. Quod erat ostendendum.

137 Secundò probatur, eadem pars. Quia præsentia actualis Dei in spatio Romano, & præsentia actualis Dei in spatio Matritensi reipsa sunt distinctæ inter se. Quandoquidem ex eo, quod Deus desineret actu esse præsens spatio Romano ex ipsius spatij defectu, non desineret esse actu præsens spatio Matritensi, hoc non deficiente,

ut est manifestum. Ergo prior præsentia aliquid includit in suo conceptu reali distinctum reipsa ab aliquo incluso in posteriore; alioquin non distinguerentur inter se reipsa, ut est notum. At ista distinctio in talibus præsentibus inclusa alia esse non possunt ab spatijs Romano, & Matritensi; quia residuum ipsarum solus Deus est iuxta confessarium proposit. 4. & Deus non distinguitur à se ipso, ut conitat. Igitur prior præsentia spatum Romanum, posterior verò spatum Matritense includunt in suo conceptu reali. Tantumdemque subinde est de præsentia actuali Dei in quouis alio spatio locali, seu loco imaginario.

Tertiò probatur eadem pars. Quia præsentia actualis Dei in spatio Romano, & præsentia actualis Dei in spatio Matritensi reipsa sunt inter se distantes, ut est manifestum: nam aliàs Deus prout actu præsens Romæ esset actu præsens Matriti, & vice versà, spatiæque subinde Romanum, & Matritense inter se penetrata essent. Quod est absurdum. Ergo præsentia actualis Dei in spatio Romano, & præsentia actualis Dei in spatio Matritensi aliqua inter se reipsa distantia, includunt in suo conceptu reali, ut conitat. Hæc autem alia ab spatijs ipsis esse non possunt: quia Deus, quem solum insuper includunt, per se præcisè à se ipso distans esse non potest, ut etiam conitat. Pariterque venit censendum de cæteris præsentibus Dei actualibus in cæteris spatijs.

Quartò probatur. Quia extensio actualis, qua Deus actu extensus est à Matrito vsque ad Romam, non est cum Deo identificata adæquate: quia Deus per se præcisè nequit esse extensus actualiter, cum sit indiuisibilis, ut amplius constabit ex dicendis proposit. 9. Ergo, præter entitatem diuinam, ipsam spatij extensi à Matrito ad Romam extensionem includit in suo conceptu reali. Quod ipsum est, præsentiam actualem Dei in spatio à Matrito vsque ad Romam extenso in suo conceptu reali includere spatium ipsum, ut propositio data fert, Nam aliud includere nequit iuxta confessarium saepe citatum, proposit. 4.

Quintò denique. Quia præsentia actualis Dei in spatio locali non est identificata adæquate cum Deo: quandoquidem si, permanente Deo, deficeret spatium locale, non esset Deus actualiter præsens in illo, ut conitat. Ergo est identificata partim cum Deo, & partim cum spatio locali. Quod ipsum est, tam spatium locale, quam Deum in eius conceptu reali intrinsecè includi. Vel aliter clariùs. Id, quo præcisè deficiente, deficeret aliqua essentia, aut est ipsa tota essentia, aut pars eius; ut demonstratum est in Pharo Scient. disput. 9. quæst. 5. Sed si deficeret spatium locale præcisè, deficeret præsentia actualis Dei in illo, ut conitat. Ergo spatium locale vel est tota ipsa præsentia, vel pars eius. Non tota; quia entitas Dei includitur in illà, ut est notum. Ergo pars. Quod ipsum est iterum, tam spatium locale, quam Deum includi in conceptu reali dictæ præsentia.

Quòd autem in conceptu reali dictæ præsentia includatur entitas Dei in recto & spatium locale, cui Deus per illam est actu præsens, in obliquo, ex generali doctrinà de eiusmodi denominationibus siue actibus semixtrinsecis traditâ in Pharo Scient. disput. 2. quæst. 4. & disput. 8. quæst. 2. & 3. & disput. 12. quæst. 3. & disput. 14. quæst. 1. conitat. Quòd denique dicta præsentia actualis

actualis (sicut & cæteri huiusmodi semiextrinseci actus) sumpta formaliter, & prout à nobis concipitur, sit quædam relatio rationis, non ficta, sed supposititia, & qualiter, ex generali etiam doctrinâ traditâ in Pharo locis citatis, quæ ad rem sunt recognoscenda, constat similiter, Quo tota nostra propositio manet probata.

Propositio 6.

142 Præsentia actualis, qua Deus per suam substantiam in omnibus rebus, aut illis intimè præsens dicitur esse, actus item semiextrinsecus est includens in suo conceptu reali, præter entitatem diuinam, tum ipsas res prout præsentem in suo spatio locali, tum ipsum earundem spatium locale.

Hæc propositio eisdem argumentis, quibus præcedens, & potiori iure venit probanda. Cum sit certissimum, casu, quod solæ res existentes, de quibus est sermo, cum suis præsentijs localibus deficerent, fore, ut & præsentia actualis Dei in illis deficeret. Ex quo sequitur euidenter, tales res cum suis præsentijs localibus in tali Dei præsentia actuali intrinsecè includi iuxta vltimum argumentum factum pro præcedente propositioe. Quam inclusionem pariter per cætera argumenta ibi facta, & huc applicata poterit vnusquisque probare. Ob id illa non repeto.

143 Quod autem dicta præsentia Dei in rebus includat insuper in suo conceptu reali spatium locale, in quo res ipsæ præsentem sunt, inde constat: quia sermo est de præsentia Dei in rebus immensitatis propria, qualis est tantum præsentia Dei in rebus localis, sine in rebus prout existentibus in eodem spatio locali simul cum ipso Deo. Quæ proinde nihilo dissent ab intima, & actuali penetratione Dei cum rebus in eisdem spatijs localibus, in quibus illæ præsentem sunt. De qua penetratione tum ex terminis ipsis, tum ex iam dictis satis superque comperitur est, includere in suo conceptu reali, præter entitatem diuinam, & res ipsas cum suis præsentijs, & spatijs localia, in quibus Deus cum illis penetratus est. Quandoquidem, quolibet horum deficiente per possibile, vel impossibile, & cæteris omnibus permanentibus, non maneret Deus actualiter penetratus cum rebus in eisdem spatijs localibus, in quibus illæ præsentem sunt, prout ex se notissimum est. Vnde euidenter inferitur, ut nuper dicebam in simili, quoduis eorum in dictâ Dei penetratione intrinsecè includi. Vtrum autem Deus in rebus solis independentem ab spatio locali intimè præsens concipi possit, aut etiam reuera esse alio præsentia genere, ex dicendis quæst. 8. constabit.

144 Quomodo autem prædicta Dei actualis præsentia in rebus includat in suo conceptu reali directè quidem entitatem diuinam, & oblique res cum suis præsentijs, & spatijs localia, in quibus illæ præsentem sunt. Quomodo item sumpta formaliter, prout à nobis concipitur, relatio quædam rationis sit, non ficta, sed supposititia; ex doctrina indicata in simili num. 141. constat. Quæ in locis Phari Scient. ibi citatis videntur est.

Propositio 7.

De præsentia actuali Dei in locis reabilibus per inde philosophandum est, quod attinet ad eius conceptum realem, & formalem, ac de præsentia actuali Dei in rebus est philosophatum proposit. 6. 145

Quia, licet paulò aliter dicatur Deus esse præsens in locis reabilibus, ac dicitur esse præsens in rebus iuxta dicta supra quæst. 4. quod attinet verò ad conceptus reales, & formales, eadem, prorsus vtriusque præsentia philosophia est, ut ex dictis in præcedentibus facillimè quisque potest colligere.

Propositio 8.

Immenfitas, siue præsentia intrinseca, & quasi in actu primo Dei neutiquam est ita virtualiter extensa, atque ex diuersis formalitatibus virtualiter inter se distinctis composita, ut per earum singulas singulis locis, singulis ve partibus spatij localis seorsim correspondeat. 146

Hæc propositio est contra Recentiores supra num. 120. commemoratos; adeoque certa mihi videtur, ut nesciam, quâ possit opposita turò defendi. Nam iuxta illam necessariò dicendum est contra commune consensum Patrum, & Theologorum ex factis Scripturis depromptum, non totum Deum esse vbique; quandoquidem iuxta illam formalitas reipsa identificata cum Deo, per quam ipse est præsens Romæ, non est præsens Mariti, & formalitas, per quam est præsens Mariti, non est præsens Romæ, & in cæteris pariter. Quod est à singulis locis, siue partibus spatij localis reipsa desse omnes formalitates identificatas cum Deo, per quas ipse cæteris omnibus correspondet; & consequenter totum Deum reuera non esse integrum vbique. Quam autem sit absurdum concedere, non totum Deum esse vbique, imprimis constat ex testimonijs Patrum oppositum expressè asserentibus. Ambros. in libello de dignitate conditionis humanæ cap. 2. initio. *Deus vnus semper vbique totus est.* Hilar. in illud Psal. 118. *Prope es tu domine. Adest vbique, & totus vbique est.* August. epist. 112. ad Paulinum de Deo videndo cap. 11. *Vbique totus est.* & lib. de cognitione veræ vitæ cap. 29. *Vbique, scilicet in omnibus, & extra omnia, est totus.* Fulgent. lib. 2. ad Monimum ante medium. *Tota Trinitas sic localiter nusquam, ut tamen nusquam desit; atque ita est vbique tota, ut nec per partes creatura totius particulariter diuidi, neque vniuersitate totius possit creatura concludi.* Damasc. lib. 1. fidei cap. 16. *Totum totaliter vbique existentem, totum in omnibus, & totum super omnia.* Ricard. Victorin. lib. 2. de Trinit. cap. 23. *Erit itaque in quantalibet cuiuslibet parte totus totus, & in toto totus, & extra totum totus.* Similiaque habent alij. Deinde id ipsum haud dubie probant cætera omnia testimonia Scripturæ Patrum, & Theologorum tum quæst. 1. tum alijs in præcedentibus commemorata, quibus ut certum secundum fidem asseritur absque vllâ limitatione, Deum vbique esse. Quod enim de Deo absque

absque vllâ limitatione affirmatur, de toto haud dubie, & integro Deo intelligitur affirmatum, non de Deo manco, & diminuto, aut de parte Dei, quale est, quod superest, aliquibus eiusdem Dei formalitatibus seclusis. Quinimo, si non de toto, & integro Deo affirmarent, vbique esse, Scriptura, Patres, & Theologi, id vtrique non de vero Deo, qualis est dumtaxat totus, & integer, sed de chymérico affirmarent. Quod quàm sit etiam absurdum, nemo non videt. Itaque concedere non totum Deum esse vbique, haud dubie non est tutum in fide. Id autem planè concedunt Aduersarij, cum dicunt non omnes formalitates diuinas vbique esse, sed in vnoquoque loco, in vnaquoque ve parte spatij localis esse præsentem aliquam Dei formalitatem, quæ in cæteris præfens non est.

147 Secundò probatur propositio, Quia, si sententia opposita vera esset, Deus reuerà non esset in mensuris quod omnes suas formalitates. Quod est etiam absurdum, Quia immensitas attributum est citra dubium transcendens omnes diuinas formalitates: sicuti bonitas, veritas, infinitas, & alia id genus.

148 Tertio probatur. Quia, quo iure adstruuntur ab Aduersarijs in Deo pro diuersis locis, siue spatijs localibus diuersæ formalitates virtualiter inter se distinctæ, & singulis eorum seorsim correspondentes, eodem omnino debent adstrui in Deo pro diuersis temporibus, siue spatijs temporalibus diuersæ formalitates etiam distinctæ virtualiter, & singulis eorum pariter correspondentes seorsim. Quo fiet, vt integer Deus nec extiterit ab æterno, nec sit extiturus in æternum, sed singulis momentis temporis totidem eius formalitates de nouo incipiant existere, & totidem existere debent; tamen omnes, dum existunt, realiter sint idem cum ipso Deo, Quæ manifestè sunt absurda maiora; & quæ iuxta principia fidei concedi non possunt.

149 Quarto probatur. Quia necessitas essendi vbique perfectio est simpliciter simplex, ita conueniens formalitatibus diuinis eo titulo, quod sunt diuinæ, vt sine illâ imperfectæ forent, aut certè minus perfectæ, quàm deberent. Ergo impossibiles sunt formalitates diuinæ, quibus non conueniat, quales in Deo adstruuntur ab Aduersarijs. Siquidem neque vlla Dei formalitas potest esse minus perfecta, quàm deberet, neque vlli habenti titulum diuinæ, vt omnes habent, potest deesse perfectio, quàm cætere eo titulo habent, vt est notissimum.

150 Quintò denique probatur. Quia, vt ostendimus in Pharo Sæcent disput. 13. quasi. 6. formalitates realiter formaliter identificate non sunt afferendæ, adhuc in Deo, distinctæ inter se virtualiter in ordine ad prædicata contradictoria absque necessitate extremâ, quàm proximè, aut remote vrger fides. Sed in casu, quem veriamus, nulla est huiusmodi necessitas à fide oriunda; cum potius necessitas opposita à fide videatur nasci iuxta argumenta facta. Igitur in casu, quem veriamus, malè ab Aduersarijs asseritur inter formalitates diuinas distinctio virtualis in ordine ad prædicata contradictoria essendi, & non essendi in eodem loco, in eodem ve spatio locali.

151 Immensitas ergo intrinseca Dei nullatenus potest dici virtualiter extensa eo titulo, quod ex diuersis formalitatibus virtualiter inter se distinctis, & diuersis locis correspondentibus compo-

sita sit; sed vt summum eo, quod, cum sit formalitas in sese adhuc virtualiter simplex, necessitatem tamen inducit ad hoc, vt Deus in loco extenso ex ipsius loci suppositione præfens existat, prout iam expono.

Propositio 9.

Deus ratione suæ intrinsecæ immensitatis per sui totius localem replicationem, siue repetitionem est præfens in omnibus locis imaginarijs, & realibus, in omnibusque partibus eorum, & rebus in illis existentibus. Eodemque pacto venit dicendus per eam omnia extensus localiter.

Ratio propositionis conspicua est. Quia res indiuisibilis in re diuisibili, & in omnibus partibus eius aliter, quàm per se totam existere nequit, cum careat partibus, vt constat. Hoc autem ipsum est, totam ipsam in omnibus, & singulis partibus rei diuisibilis replicatam, seu repetitionem esse, atque ita in omnibus, & singulis illis per sui totius replicationem, siue repetitionem, existere. Hoc pacto iuxta sententiam omnium, anima rationalis existit in omnibus, & singulis partibus corporis, & Angelus in omnibus, & singulis partibus spatij localis extensi. Hoc igitur etiam pacto dicendus est existere Deus, vt potè indiuisibilis, in omnibus, & singulis partibus omnium locorum tam imaginariorum, quàm realium, rerumque in illis præsentium, in quibus intimè, & penetratiuè existit ratione suæ immensitatis. Quod aded verum est, vt etiam admissa sententiâ (quam proposit. 8. reiecitimus) de diuisibilitate virtuali præsentia intrinsecæ Dei in formalitates diuersas pro diuersitate partium, locorum, & rerum, quibus Deus est præfens, necessariò dicendum sit, essentiam, & reliqua attributa intrinseca Dei in singulis dictis partibus per sui localem replicationem, siue repetitionem existere: quemadmodum in sententiâ ponente præsentiam Angeli diuisibilem pro diuisibilitate spatij localis extensi, cui correspondet; et si ipsa præsentia sit in partibus talis spatij per suarum partium localem distributionem; at substantia Angeli partibus expers non potest aliter esse in illis, quàm per sui totius localem replicationem, siue repetitionem. Quod ergo de substantiâ Dei, & reliquis attributis intrinsecis in omni sententiâ necessariò est dicendum, id nos (prædictâ sententiâ merito repudiatâ) dicimus de ipso itidem attributo immensitatis, siue præsentia intrinsecæ Dei, ac demum de tota entitate diuinâ, siue de toto ipso Deo; esse videlicet eum præsentem in omnibus, & singulis partibus locorum, & rerum per sui totius localem replicationem, siue repetitionem. Quomodo etiam supra disput. 3. quasi. 4. possibilem censuimus cum sententiâ communem præsentiam creatam indiuisibilem correspondentem spatio locali diuisibili; atque ita tum se ipsam tum suum subiectum collocantem in omnibus, & singulis partibus talis spatij per sui vtriusque localem replicationem, siue repetitionem. Quæ cum ita sint, planè consequitur, Deum per sui totius localem replicationem, siue repetitionem, extensum localiter esse penes extensionem locorum, & rerum, quibus ratione suæ immensitatis intimè præfens est. Quomodo autem ex eo, quod Deus indiuisibilis titulo suæ immensitatis

necef.

necessariò fit penetratus per sui totius replicationem cum omnibus omnino partibus locorum, & rerum, necessariò inferatur, non posse non ipsa loca, & res ex puris tandem indiuisibilibus physicè composita esse, superius disput. 5. quæst. 6. monstratum est.

153 Iam verò ex doctrinà huius propositionis inferitur primò: Deum à suà immensitate, siue præsentia intrinsecà præcisè sumptà nullam extensionem actualem habere. Quia vniuersaliter loquendo, extensio actualis rei indiuisibilis, partibusque subinde carens propriæ, & intrinsecæ extensionis alia esse non potest ab eà, quam sortitur extrinsecè, dum in partibus alterius rei diuisibilis, & ab intrinsecò extensæ aliquo modo replicata, siue repetita inexistit, vt satis superque ex se notum est. Vnde, licet Deus infinite extensus sit actualiter penes extensionem spatij localis circumquaque infiniti, cui actualiter præsens est, iuxta doctrinam stabilitam quæst. 5. hæc tamen actualis extensio à præsentia Dei actuali in toto ipso spatio indistincta non magis necessaria est Deo, quam ipsum spatium est necessarium in se se, vt potè quæ partim in præsentia intrinsecà Dei, & partim in spatio ipso reipsa consistit iuxta doctrinam stabilitam proposit. 5. Et quoniam Deus cum omnibus suis prædicatis intrinsecis infinite est magis necessarius in suo esse, quam huiusmodi spatium; ab ipsoque omnino independens, siue cum ipso non connexus iuxta doctrinam traditam supra disput. 3. & 4. conficitur, extensionem Dei actualem in toto spatio locali, etsi metaphysicè sit necessaria penes necessitatem metaphysicam ipsius spatij localis, infinite tamen minus necessariam esse, quam est ipse Deus, & consequenter, quam est immensitas, siue præsentia intrinsecà eius.

154 Ex quo rursus fit, vt ex hypothesi absolute impossibili, quòd spatium locale non esset, siue desineret esse id, quòd est, ita Deus nihilominus permaneret cum omnibus suis intrinsecis perfectionibus, vt infinite extensus localiter non esset titulo immensitatis, sicuti modò est: maneret tamen sic constitutus à suà intrinsecà immensitate, siue præsentia, vt non posset non esse infinite extensus, sicuti est modò, ex suppositione, quòd esset ipsum spatium locale, sicuti est modò. Quemadmodum ex hypothesi absolute impossibili, quòd omnis creatura desineret esse possibilis, ita Deus nihilominus permaneret cum omnibus suis intrinsecis perfectionibus, vt non esset absolute potens producere creaturas titulo omnipotentis; maneret tamen sic constitutus à suà intrinsecà omnipotentia, siue virtute, vt non posset non esse potens producere creaturas, sicuti est modò, ex suppositione, quòd essent possibles creaturæ, sicuti sunt modò. Quanquam enim immensitas intrinsecà Dei per se præcisè non reddat ipsum extensum localiter; reddit tamen necessitatum ad hoc, vt si detur extensio aliqua localis, per sui totius præsentiam in omnibus & singulis partibus eius extensus localiter sit. Sicut, quamquam omnipotentia intrinsecà Dei per se præcisè non reddat ipsum absolute potentem producere creaturas; reddit tamen necessitatum ad hoc, vt si creaturæ sint possibles, absolute potens sit producere illas.

155 Secundò inferitur, verissimam esse sententiam de præsentia Dei actuali in toto spatio locali, seu loco imaginario circumquaque infinito; quam cum plerisque Theologis contra alios

multos supra quæst. 5. statuimus. Nam iuxta illam de facto habet Deus extensionem localem actualem circumquaque infinitam, & consequenter magnitudinem infinitam immensitatis propriam, qualem ipsi haud dubie attribuunt de facto sacra Scripturæ, & Patres. Cùm tamen aduersa sententia hac mirabili, & infinita perfectione, tametsi semiextrinsecà, defraudet Deum. Siquidem iuxta eam solum habet Deus tantam localem extensionem actualem de facto, quantum habet Mundus; & antequam conderet Mundum nullam habebat. Vnde rursus apparet, (quod ibi etiam adnotabam), controuersiam, concertationemque Doctorum eiusmodi sententiarum oppositarum non esse de puro modo loquendi, vt quidam putant; sed de re, ipsaque grauissima. Recidit siquidem in controuersiam de extensione locali Dei actuali, & circumquaque infinita affirmandà, aut negandà.

Propositio 10.

Immensitas Dei quolibet modo sumpta attributum ipsius est distinctum à reliquis, qua ratione Diuina attributa sunt distincta inter se. 156

Ita expriment, aut supponunt communiter Theologi contra Smising. citatum supra num. 121. Etenim immensitas Dei sumpta pro attributo ipsius semiextrinsecò includente de connotato spatio locale in suo conceptu reali iuxta superius dicta non solum per rationem nostram, sed etiam realiter est distincta à cæteris omnibus attributis, quæ vel connotata distincta realiter, vel nullum connotatum includunt in suo reali conceptu iuxta generalem doctrinam de distinctione attributorum supra disput. 2. traditam. Et idem est, proportionè seruata, de immensitate Dei prout insuper includente de connotato in suo conceptu reali res existentes, in quibus etiam Deus actualiter præsens est iuxta etiam dicta propositionibus præcedentibus. Immensitas vero Dei sumpta pro intrinsecò conceptu cum ipso Deo identificato, & in immensitate semiextrinsecà intrinsecè incluso formalitas quædam Dei est à cæteris omnibus intrinsecis Dei attributis formaliter, seu per rationem nostram distincta æquè, ac cætera intrinsecà attributa formaliter, seu per rationem nostram sunt distincta inter se iuxta doctrinam etiam vniuersalem disput. 2. citatà traditam. Concipiunt enim à nobis cum fundamento in re immensitas intrinsecà Dei tanquam forma, siue formalitas quædam à cæteris omnibus formalitatibus Diuinis diuersa, essentiaque metaphysicæ Dei metaphysicè superaddita, & necessariò annexa æquè, ac cætera ipsius attributa intrinsecà; à qua vnice euadit Deus determinatus, necessitatusque ad existendum vbique, siue in omnibus omnino locis, & consequenter in rebus ipsis præsentibus ex suppositione, quòd sunt, quæ ratione sunt ipsa loca, & res. Perinde, ac creatura per formam quamdam, quam præsentiam localem, siue vbiocationem appellamus, physicè sibi superadditam, & inhærentem determinatam, necessitataque euadit ad existendum in spatio locali, cui ea suapte essentia correspondet iuxta doctrinam supra statutam disput. 5. quæst. 1. Itaque, quemadmodum præsentia localis essentia

tia

ria physice creaturæ physice superaddita vnicè præ cæteris accidentibus eius reddit eam necessariò præsentem actualiter in certo quodam spatio locali ex suppositione ipsius spatij; accidensque proinde creaturæ est à cæteris omnibus distinctum, diuersumque physice, ita immensitas, siue præsentia intrinseca Dei essentia metaphysice ipsius metaphysice superaddita; seu per rationem nostram vnicè præ cæteris intrinsecis attributis eius reddit Deum necessariò præsentem actualiter in omni omnino spatio locali, & consequenter in omni se ipsi spatio præsentè; attributumque proinde est ipsius Dei à cæteris omnibus distinctum, atque diuersum metaphysice, seu per rationem nostram. Contra quod certè singulariter, & absque idoneo fundamento opinatus est Smilingus.

157 Per qua omnia satis, superque videtur explicata manere quidditas, conceptusque proprius immensitatis Diuinae, atque etiam vbi-quitatis, siue præsentia vbiq; Dei. Quod erat intentum propositum in præsentè quæ-
sitione.

QVÆSTIO VII.

*Verùm immensitas, vbiq;itas, siue
præsentia vbiq; ita sit propria
Dei, vt nulli possit crea-
turæ communi-
cari.*

158 **S**uppono primò vt apud omnes certum, ex-
suo, quod daretur corpus quoad trinam di-
mensionem, atque adeò circumquaque infini-
tum, & consequenter occupans totum spatium
locale, omnemque subinde excogitabilem locum
imaginariam iuxta dicenda latè inferius disput.
13. illud vtiq; nec fore immensum, nec præ-
sens vbiq; ea immensitate, & vbiq;itate, de
qua tractamus: quia non per se totum, siue per
sui totius localem replicationem, prout ad vbi-
q;itatem, de qua agimus opus erat, sed per
suas partes, siue per suarum partium localem di-
stributionem esset vbiq; siue occupans omnem
locum. Quod aliud est genus vbiq;itatis val-
de diuersum. Est autem tale corpus possibile,
à Deoque proinde factibile de potentia absolu-
tà, ex dicendis disput. 13. citatà comper-
tum fiet.

159 **S**uppono secundò etiam vt certum apud
omnes, immensitatem, ac vbiq;itatem eà ratio-
ne, qua conuenit Deo per essentiam, & prorsus
necessariò, nullatenus vili creaturæ conuenire
posse; atque ita propriam Dei esse. Quia non
potest quidpiam conuenire creaturæ hoc ipso,
quod creatura est, aliter, quàm per participatio-
nem, & contingenter; utpote quæ vel suum ipsum
esse existentia aliunde, quàm ex Creatore, & ali-
ter, quàm contingenter, habere non potest, vt
est notissimum.

160 **S**uppono tertid etiam vt certum, si per par-
ticulam *vbiq;e* significetur duntaxat omnis lo-
cus realis, factà suppositione, quòd vnicus tan-
tum esset locus realis, ens in eo existens fore
vbiq;. Quo sensu dixit S. Tho. 1. par. quæst 8.
artic. 4. in corpore, sic granum milij esset vbi-
q;e, supposito, quòd nullum aliud corpus ef-

set, Puta, vt conclusum in sua superficie,
extimà tanquam in loco. Nam aliàs adæqua-
tè sumptum, vt non diceretur granum milij
esse in se ipso proprie tanquam in loco; sic
neque diceretur proprie vt sic esse vbiq;. Quid-
quid sit de locutione impropria, vel minùs
propria,

Suppono quartò etiam vt certum, si per
particulam *vbiq;e* significetur duntaxat omnis
locus realis, possibilem esse creaturam, quæ per
sui totius localem replicationem supernaturaliter
saltem existat absolute vbiq; hoc est in omni
loco reali absolute existente, siue in toto Vniuer-
so. Quia nihil vetat poni à Deo aliquam crea-
turam saltem de potentia absoluta in toto Vniuer-
so per sui totius localem replicationem præsen-
tem, Quandoquidem de facto Angelus sic præ-
sens est etiam naturaliter in loco reali extenso, ta-
meti minore. Si enim Angelus de facto per sui
totius localem replicationem spatium extensum,
finitum replere potest potentia naturali, quid ni
possibile erit creatura aliqua, quæ possit pari-
ter replere quodlibet aliud spatium, quantumuis
maius, potentia saltem obedientiali, dummodò
illud etiam finitum sit? Certè creaturam huius-
modi nullam secum ferre contradictionem, ex
se videtur manifestum. Vnde planè sequitur,
possibile quoque esse creaturam, quæ per sui
totius localem replicationem supernaturaliter
saltem replere possit quoduis aliud spatium fini-
tum, quantumuis maius sit eo, quod replet Vni-
uersum. Vtrum autem sit possibile creaturæ,
quæ per sui totius localem replicationem possit
replere naturaliter quoduis spatium finitum,
quantumuis magnum. Necnon creatura, quæ
possit, & debeat replere illud essentialiter ex
suppositione, quòd existat, dubitationem habet in-
sequentibus dirimendam. Sicut etiam, an omnis
creatura potens per sui totius localem replicatio-
nem aliquod spatium finitum replere, eo ipso su-
pernaturaliter saltem possit replere quoduis aliud
finitum.

Suppono quintò etiam vt certum, nullam
creaturam de facto esse præsentem per se totam
in toto Vniuerso, & consequenter neque vbiq;
sumpto *vbiq;e* pro omni loco reali. Id quod
imprimis tenent Patres, qui ex illo Sap. 1. *Spi-
ritus Domini repleuit orbem terrarum*, colligunt,
Spiritus sanctum esse Deum, supponentes nul-
lam creaturam per sui localem replicationem
totum terrarum orbem replere, vt Spiritus sanctus
replet. Nullamque proinde per se totam in
toto orbe terrarum præsentem esse. Ita Am-
bros. lib. 1. de Spiritu sancto cap. 7. Hieron. & Ca-
siodor. in Psal. 138. Cyrilli. Alex. lib. 7. de Trinit.
Basil. lib. de Spiritu sancto cap. 22. Didim. lib. 1.
de Spiritu sancto. Fulgent. lib. ad Donatum.
cap. 8. Vigil. in disputat. Athanasij, Arij, & Sa-
belij, August. lib. 3. contra Maxim. cap. 21. & alij.
Deinde id ipsum constat ex Scriptura, & ex ra-
tione naturali, quatenus iuxta vtramque Angeli,
& enim rationales; quæ solæ creaturæ titulo spi-
ritualium possunt per sui replicationem spatium
extensum connaturaliter replere, in suis determi-
natis locis, & valde exiguis comparatione Vni-
uersi existunt, prout latius exponitur à Theologis
in tract. de Angelis.

His ita positis, tria dubia superflunt. Pri-
mum. An sit possibile, vt aliqua creatura su-
pernaturaliter, deque potentia Dei absoluta per
sui replicationem præsens ponatur in toto spa-
tio

tio locali circumquaque infinito, atque adeo ubique, sumpta hac particula pro omni loco imaginario. Secundum. An sit possibilis creatura, cui connaturaliter sit debitum, totum ipsum spatium locale, omnemque locum imaginarium per sui replicationem replere. Tertium. An sit possibilis creatura, cui sit essenziale replere per sui replicationem totum ipsum spatium locale, omnemque locum imaginarium, adeo, ut ex suppositione, quod existat, nullâ potentia possit in aliqua parte spatij, in aliquo ve loco imaginario præsens non esse.

164 Circa primum dubium, qui negant, possibile esse omne infinitum in actu, inferius disput. 13. referendi, consequenter debent negare, possibile esse, ut aliqua creatura in infinito spatio locali præsens ponatur per præsentiam in tot partes diuisibilem, quot sunt partes spatij: quia talis præsentia quoddam infinitum in actu esset, ut constat: imo & per præsentiam indiuisibilem in eisdem infinitis partibus spatij per sui replicationem extensam, quidquid in oppositum innuat Arriaga statim citandus. Quia, si semel repugnet præsentia per infinitas partes sui correspondens spatio locali infinito; potiori haud dubie iure repugnet etiam præsentia per infinitas replicationes sui correspondens eidem infinito spatio. Affirmatiuam tamen sententiam censentem, possibile esse, ut creatura aliqua de potentia Dei absoluta in toto spatio locali circumquaque infinito per replicationem sui collocetur, mediâ saltem præsentia diuisibili in tot partes, quot talis spatij partes sunt, tenent Scot. in 4. distinct. 10. quæst. 2. artic. 3. Rossen. lib. 5. de Ver. Euch. cap. 33. Sot. lib. 4. Phys. quæst. 2. artic. 3. Gabr. in 1. distinct. 37. artic. 3. dub. 2. Valent. 1. par. quæst. 8. punct. 4. Ioseph. August. 1. par. quæst. 8. artic. 4. sine Recupit. lib. 4. de Deo quæst. 15. Arriaga disput. 14. Physic. sect. 6. & alij. Quam etiam sententiam consequenter; imo potiori iure tenere debent, qui putant possibilem esse creaturam ab æterno, & in æternum, in omnique proinde tempore imaginario vtrunque infinito durantem: quos etiam referemus infra disput. 13. Quiros vero tom. 1. de Deo in quæst. 8. artic. 4. S. Tho. mediâ via incedens arbitrat, posse creaturam obediencialiter in infinitis locis poni non tamen in omnibus possibilibus, seu imaginarijs. Circa secundum, & tertium dubium, qui negant, posse adhuc supernaturaliter poni creaturam replicatam in omni loco imaginario; consequenter negant, posse connaturaliter; potioreque iure, posse, & debere essentialiter. Quibus adde Recupitum supra. Oppositum tamen in utroque casu videtur sentire Arriaga supra, & alij.

Propositio 1.

165 Possibile est, ut aliqua creatura supernaturaliter saltem ponatur præsens per sui replicationem in toto spatio locali circumquaque infinito, atque adeo in omni loco imaginario, eoque sensu ubique.

Quia neque ex tali creaturâ, neque ex tali præsentia eius vlla sequitur contradictio. Maxime, si sermo sit de præsentia diuisibili ex parte spatij in tot infinitas partes, quot habet spatium

ipsum, & indiuisibili ex parte subiecti, cuiusmodi iuxta sententiam communem sunt de facto præsentia, quibus Angeli replicati ponuntur in spatijs extensis. Huiusmodi enim præsentiam infinitam circumquaque quoad extensionem esse possibilem, ex dicendis disput. 13. compertum fiet, ex dictisque etiam de quiditate spatij localis circumquaque infiniti disput. 5. quæst. 2. conitatur, quatenus ibi statutum est, illud in possibilitate sue capacitate huiusmodi præsentia consistere. Quod autem sit creatura possibilis obediencialiter capax talis præsentia, indubitabile sanè est. Imo verò, esse etiam possibilem præsentiam omnino indiuisibilem replentem per sui replicationem totum spatium locale, reddentemque subinde in eo toto pariter per replicationem præsentem creaturam etiam possibilem, cuius præsentia sit, ex dicendis proposit. 3. constabit. Præsens autem confirmatur præterea à paritate creaturæ potentis per durationem diuisibilem in tempore vtrunque infinito, atque adeo ab æterno, & in æternum durare, quam esse possibilem, ostendemus disput. 13. citatâ.

Propositio 2.

Possibilis est creatura, cui debitum sit 166 connaturaliter, esse per sui replicationem præsentem in toto spatio locali circumquaque infinito, atque adeo in omni loco imaginario, eoque sensu ubique.

Probatum primò, Quia possibilis est creatura, cui sit id ipsum essentialiter debitum iuxta dicenda proposit. 3. Quod autem alicui creaturæ debitum essentialiter est, eo ipso est ipsi debitum potiore iure connaturaliter, ut est notissimum. Secundò. Quia possibilis est citra dubium talis multitudo infinita creaturarum, qualis sufficeret ad replendum totum spatium locale per præsentias connaturaliter debitas, & replicatas ipsarum diuersis partibus talis spatij correspondentes. Sed etiam est possibilis vna creatura illis omnibus infinitis æquiualens quoad suam essentiam, & perfectionem, exigensque subinde connaturaliter tantam præsentia localis extensionem, quantum omnes illa simul sumpta, ut apparebit ex generali doctrinâ tradendâ disput. 13. Ergo possibilis est creatura, cui connaturaliter sit debita præsentia replicatiua ipsius replens totum spatium locale. Tertio probatur. Quia ex tali creaturâ nulla sequitur contradictio, ut ex solutione argumentorum eam contendentium, subiiciendorumque postmodum innotescet, Igitur est illa possibilis.

Propositio 3.

Possibilis est creatura, cui essentielle 167 sit, atque adeo penitus necessarium ex suppositione, quod existat, esse per sui replicationem præsentem in toto spatio locali circumquaque infinito, atque adeo in omni loco imaginario, eoque sensu ubique.

Etenim, supposito, quod est possibilis ubique

B s catio

caro, siue præsentia localis omnino indiuisibilis replens per sui replicationem, & suapte essentia spatium locale diuisibile, vt ex communi ostensum est supra disput. 5. quæst. 4. imo iuxta multorum opinionem huiusce generis sunt de facto præsentia Angelorum; imprimis non est, cur repugnet præsentia huius generis replens totius spatij localis, atque adeo cui tanquam cuidam creaturæ sit essenziale, esse præsentem in toto illo ex suppositione, quod existat. Vt enim intra genus præsentiarum diuisibilium suapte essentia correspondentium spatio locali extenso per suarum partium distributionem non solum sunt possibiles finitæ correspondentes spatij finito, sed etiam infinitæ tum partiales, tum totales correspondentes tum partibus in se infinitis spatij totalis, tum ipsi toti, iuxta doctrinam tradendam infra disput. 13. ita intra genus præsentiarum indiuisibilium suapte essentia correspondentium spatio locali extenso per sui totius replicationem non solum sunt censendæ possibiles finitæ suo modo correspondentes spatio finito, sed etiam suo modo infinitæ tum partiales, tum totales correspondentes tum partibus in se infinitis spatij totalis, tum ipsi toti, Nulla quippe videtur excogitabilis idonea ratio, cur in hoc genere secundo sint impossibiles præsentia suo modo infinitæ, quando in illo priori suo modo sunt, vt nunc supponimus ex dicendis disput. 13. citata.

368

Deinde, Quoniam possibilis est creaturæ substantialis, tum accidentalis, quæ per se ipsam absque superaddita præsentia spatij locali extenso essentialiter affixa sit iuxta doctrinam statutam disput. 5. quæst. 7. proposit. 4. idque vel per suarum partium distributionem, vel per sui totius replicationem. Quoniam item intra genus huiusmodi creaturarum penes diuisibilitatem spatij, cui per suarum partium distributionem suapte essentia correspondent, diuisibilium non solum hinc correspondentes spatio finito, sed etiam infinitæ tum partiales, tum totales correspondentes tum partibus in se infinitis spatij totalis, tum ipsi toti possibiles asserendæ sunt iuxta doctrinam vniuersalem tradendam disput. 13. citata, quam modo supponimus. Consequens est, vt etiam intra alterum genus huiusmodi creaturarum per sui totius replicationem spatio extenso suapte essentia correspondentium non solum asserantur possibiles finitæ suo modo spatio finito correspondentes, sed etiam suo modo infinitæ tum partiales, tum totales correspondentes tum partibus in se infinitis spatij totalis, tum ipsi toti. Neque enim in his posterioribus specialis aliqua cernitur repugnantia ab illis prioribus aliena.

169

Præterea propositio nostra inde vniuersè probanda venit; quod ex creaturæ, de qua in ea est sermo, nulla sequitur contradictio, vt ex solutione argumentorum, quæ possunt contrarij, constabit; atque adeo talis creaturæ possibilis censenda est.

170

Verùm contra statutas propositiones, & præsertim contra secundam, & tertiam obijci potest primo, Immenstas attributum est proprium Dei impotens vllæ creaturæ communicari, vt vniuersim sentire videntur Theologi, & Patres. Sed creaturis, de quibus in propositionibus nostris est sermo, præsertim in secundâ, & tertâ, nihil deest, quominus essent immensæ: siquidem ex necessitate naturali, aut etiam essentiali

præsentibus vbique essent, si existerent, vt præsentis est Deus. Igitur eiuſmodi creaturæ chymicæ sunt, & impossibiles, non verò possibiles, vt in dictis propositionibus asseruntur. Respondeo, immensitatem propriam Dei, & nullæ creaturæ communicabilem iuxta mentem Theologorum, & Patrum immensitatem esse per essentiam, & simpliciter necessariam, & tam eximie omnimodæque infinitudinis intra suum genus, vt ratione illius Deus non solum euadat præsentis toti spatio locali, quale quale illud iam iam est circumquaque infinitum, sed etiam ita sit intrinsecè constitutus, vt, licet essent ita infinites infinitæ, & infinites infinitè maiora spatia localia, in illis omnibus Deus existeret præsentis. Quæ tria alienissima sunt ab immensitate, seu potius vbiquitate creabili in supra dictis creaturis, quas possibiles censemus, repertâ. Vbiquitas enim omnium illarum non per essentiam, sed per participationem est talis; subindeque absolute non necessaria, sed contingens est; & licet habeat intra suum genus infinitatem quatenus ad totum spatium locale infinite extensum porrigitur; sed infinites infinite inferiorum infinitas immensitatis Dei, Nulla quippe possibilis creatura est adeo eximie, & perfecta infinitudine spectante ad genus vbiquitatis pollens, vt est pollens Diuina sublimitas iuxta iam dicta.

Secundo obijci potest. Præsentia vniuersæ cuiusque entis per replicationem sui in spatio extenso perfectio ipsius entis est; atque ita quando entis est debita aut connaturaliter, aut essentialiter, eo maiorem perfectionem arguit in essentia ipsius entis, quo maior illa est, maiori ve seu magis extenso spatio correspondet. Quocirca dicunt Theologi communiter in tract. de Angelis, quod perfectiores sunt Angeli quoad suam substantiam, seu essentiam, eo maiores ipsis præsentias locales, maioribus ve spatijs correspondentes connaturaliter debent. Ergo præsentia replicata correspondens spatio infinito arguit in ente, cui debetur seu naturaliter, seu essentialiter, essentiam infinite perfectam. At essentia infinite perfecta nulli creaturæ potest competere; quia perfectio essentialis infinita solius Dei propria est. Ergo nulla est possibilis creatura, cui aut naturaliter, aut essentialiter debita sit præsentia replicata infinita correspondens toti spatio locali. Admissis reliquis, ad maiorem subsumptam dico, non repugnare creaturæ aliquod genus infinitudinis quoad perfectionem iusticiens, vt illi existenti esset debita aut naturaliter, aut etiam essentialiter præsentia infinite extensa, de qua tractamus. Tametsi non sit possibilis creatura secundum essentiam, seu quoad essentiam infinita, prout apparebit ex dicendis infra disput. 13.

Quod si possibilis est creatura, quæ per sui totius replicationem possit replere connaturaliter totum spatium locale circumquaque infinitum, iuxta proposit. 2. necnon, quæ possit, & debeat replere illud essentialiter ex suppositione, quod existat, iuxta proposit. 3. Multo potiori iure erit possibilis creatura, quæ quoduis spatium finitum quantumuis magnum connaturaliter replere valeat per sui replicationem; necnon, quæ valeat, & debeat essentialiter ex suppositione, quod existat.

Vtrum autem omnis creatura potens per sui replicationem connaturaliter replere aliquod spatium finitum, eo ipso possit supernaturaliter quodlibet aliud siue finitum, siue infinitum replere, pendet

pendet ex resolutione eius quæstionis, qua inquitur, an creatura habens potentiam naturalem, ad aliquem effectum, eo ipso habeat inchoatam, siue obedientem ad quemlibet alium excogitabilem intra idem genus. Cuius quæstionis pars affirmatiua est probabilior, præsertim, si sermo sit, ut est in præfenti, de potentia passiuâ, seu receptiuâ. Quo posito, dicendum erit, quemlibet Angelum eorum, qui de factò dantur, hoc ipso, quòd habet potentiam naturalem ad replendum per sui replicationem aliquod spatium locale extensum, habere obedientem ad replendum quodlibet aliud: atque ita posse supernaturaliter collocari replicatum à Deo non solum in quouis alio spatio finito maiore, sed etiam in toto spatio locali circumquaque infinito.

174 Ex dictis inferitur; non bene negari à Quiròs possibilitatem obedientem creaturæ ad existendum in toto spatio locali in omnibusque locis imaginarijs, dum concedit illam ad existendum in aliquo spatio infinito, in aliquibusque infinitis imaginarijs locis. Semel enim concessâ possibilitate præfentiæ replicatiuæ creaturæ in spatio locali infinito secundum unam, aut duas dimensiones, scilicet secundum longitudinem, aut secundum longitudinem, & latitudinem tantum, nulla idonea ratio adduci potest, ob quam negetur possibilitas præfentiæ replicatiuæ creaturæ in toto spatio locali circumquaque infinito secundum omnes tres dimensiones nimirum longitudinem, latitudinem, & profunditatem. Ex se quippe videtur notum, ubi est possibilis duplex dimensio infinita, & triplicem possibilem esse. Triplex autem dimensio totum spatium locale, omniaque loca imaginaria repleat, siue adæquet, necesse est. In quo longè peius videtur peccare, Quiròs supponens aliquod spatium posse esse infinitum, etiam quoad trinam dimensionem, ultra quod adhuc restet plus, & plus in infinitum spatij totalis: sicut & posse aliquod tempus esse tum à parte ante, tum à parte post infinitum, ante quod, & post quod adhuc restet plus, & plus temporis, siue æternitatis totalis. Quo planè concedit possibile infinitum extensionis tum localis, tum temporalis inclusum terminis. Quod tamen esse manifestè impossibile, infra demonstrabitur à nobis disput. 13. Vbi etiam planè ostendemus, nullum posse esse spatium locale partiale infinitum quoad trinam dimensionem, sed quoad unam, aut duas dumtaxat. De quibus omnibus plura dicenda ibi videnda sunt.

QVÆSTIO VIII.

Virum Deus titulo sue immensitatis, aut alio intimè præfens esset creaturis; tamen si illa nullibi, siue in nullo spatio præfentes existere.

175 **A**N creaturæ possint existere absque omni præfentiâ locali, atque ita subinde esse existentes, ut nullibi, siue in nullo spatio locali præfentes sint, sub controuersia est. Alij enim affirmant, & alij negant. Nosque sententiam negantem approbauimus, & probauimus supra

disput. 5. quæst. 8. Modò tamen ex hypothesi, quòd iuxta sententiam affirmantem ita creaturæ existerent, ut in nullo spatio locali præfentes essent, quærimus, an Deus nihilominus esset illis intimè præfens vel ratione suæ immensitatis, vel alio titulo. Monceus in suis disputationibus Theologicis disput. 1. cap. vi. proponit quæstionem hanc, & responderet, Deum quidem ex tribus modis, quos nunc habet efficiendi in creaturis, scilicet per essentiam, potentiam, & præfentiam, iuxta dicta supra quæst. 6. duos posteriores habiturum in eo casu; primum verò non item. Fore enim tunc in creaturis per potentiam, quatenus in eis operaretur, & per præfentiam, quatenus eas intuituè videret, non verò per essentiam, quatenus per suam substantiam ipsis localiter non esset intimè præfens, Cui quoad hanc tertiam partem consentit Lynce: contradicit tamen Quicdo citati à nobis in illa quæst. 8. prout ibi notauimus.

Propositio 1.

Ex hypothesi, quòd creaturæ existentes nullibi essent, Deus non esset illis intimè præfens per suam substantiam.

Hæc propositio ex dictis à nobis quæst. illa 8. probata manet, quatenus ibi à nobis probatum est, Deum per suam substantiam nulli creaturæ posse intimè præfentem esse, nisi in aliquo spatio locali eorum, in quibus ipse titulo immensi necessariò est, in quo ipsa quoque creatura præfens existat. Vnde manifestè conlequitur, ex hypothesi, quòd creaturæ in nullo spatio locali existerent, fore, ut Deus per suam substantiam intimè illis præfens non esset.

Cæterum, quia suppositis principijs fidei in hac disput. statuis, cenfeo necessariò dicendum, nullam creaturam posse existere, cui Deus non sit intimè præfens per suam substantiam ratione suæ immensitatis; consequenter cenfeo dictam hypothesim absolutè esse chymericam; atque adeò, illà positâ, necessariò sequi duo contradictoria: uti ex quibusuis alijs impossibilibus hypothesibus sequi solent. Itaque impossibile est, aliquam creaturam existere, & nullibi existere; ut in illa quæst. 8. statutum, atque probatum est. Vnde, factâ hypothesi, quòd aliqua creatura existeret, & nullibi existeret, necessariò sequitur; Deum & fore intimè præfentem per suam substantiam tali creaturæ; quia nullum ens potest existere, cui Deus ratione suæ immensitatis non sit per suam substantiam intimè præfens; & non fore; quia aliter, quàm in aliquo spatio locali, nulli alij enti potest esse Deus intimè præfens per suam substantiam ratione suæ immensitatis. Sicut neque ratione suæ æternitatis potest vili enti esse intimè præfens per suam substantiam aliter, quàm in aliquo tempore, iuxta ibi etiam dicta, & latius dicenda disput. 8.

Propositio 2.

Ex hypothesi, quòd creaturæ existentes nullibi essent, Deus per potentiam & esset in illis, & simul non esset.

Esset quidem; quia non posset non esse.

Ba 2 præ-

præfens illis actio, qua necessariò dependent à Deo titulo creaturarum; ibique Deus dicitur esse per potentiam, vbi præfens est eius actio, iuxta dicta supra quæst. 3. Non esset autem; quia Deus non potest quidpiam operari sine agere, nisi in aliqua parte integri spatij localis, in quo præfens est; eo quòd omnis actio eius necessariò debet ipsi esse præfens iuxta doctrinam supra statutam disput. 5. quæst. 13. atque etiam in hac disputat. quæst. 1. Nec mirum, quòd ex dicta hypothese duo sequantur contradictoria; cum sit impossibilis, vt dicebamus proposit. 1.

Propositio 3.

Ex hypothese, quòd creaturæ existentes nullibi essent, Deus per præsentiam & esset in illis, & simul non esset.

Quia esse Deum in creaturis per præsentiam iuxta communioem explicationem exhibitam, & amplexatam à nobis supra quæst. 3. præter intuitionem earum inuoluit etiam in suo conceptu reali præsentiam Dei in creaturis per suam substantiam. Ex dictis autem circa proposit. 1. constat, fore, vt Deus esset, & simul non esset præfens creaturis per suam substantiam ex hypothese, quòd illæ nullibi essent. Vnde consequenter efficitur, vt sequatur etiam ex eadem hypothese, fore Deum, & simul non fore in creaturis per præsentiam, vt nostra propositio fert. Ex quibus patet, in quo defecerint, quod attinet ad quæstionem præsentem, Auctores citati.

QVAESTIO IX.

Verum Deus ratione sua immensitatis aliquo modo sit præfens tum negationibus rerum non existentium, tum earum veritatibus quiditatiuis.

180 **Q**uæstio hæc breuissimè, facillimèque resoluenta venit, suppositis dictis in præcedentibus, atque etiam dictis supra disput. 5. quæst. 9. & 10. Cum enim ex dictis in præcedentibus constet, Deum ratione suæ immensitatis in toto omnino spatio locali circumquaque infinitò, atque adeò in omnibus omnino locis imaginarijs esse præsentem. Et consequenter, non posse non esse eum præsentem intimè omnibus rebus in quibusuis partibus talis spatij, in quibusuisque subinde talium imaginariorum locorum existentibus. Eademque planè ratio sit de cæteris veritatibus seu posituis, seu negatiuis in ipsis partibus spatij, sine locis imaginarijs quoquo modo habentibus esse. Conficitur planè, Deum omnibus omnino veritatibus existentialibus negatiuis, & quiditatiuis absolutis; necnon conditionatis tam quiditatiuis, quam existentialibus intimè ratione suæ immensitatis esse præsentem, in ijs scilicet omnibus partibus spatij localis, in ijsque subinde omni-

bus locis imaginarijs, in quibus illæ aliquo modo præfentes sunt iuxta doctrinam stabilitam dictis quæst. 9. & 10. disput. 5. In quo amplius non oportet morari.

Vnum hic infero ex vniuersali doctrinà datà quæst. illa 10. Deum non solum quatenus existentem dici cum omni proprietate esse vbique, siue in omni spatio locali: sed etiam quiditatiuè conceptum cum præcisione ab existentia vbique siue in omni spatio locali posse dici esse. Tamen loquutio hæc minus propria sit iuxta dicta ibi de præfentia vbique veritatum quiditatiuarum rerum non existentium, aut etiam ab existentia præscindentium.

DISPVATIO VII.

De Immurabilitate Dei.

Merito disputationem hæc præcedenti annectimus; quia præcipua pars, & magis stricta immurabilitatis Diuinæ in importenti mutandi locum ipsius immensitati annexa posita est.

QVÆSTIO I.

Verum Deus sit omnino immutabilis.

Suppono primò, immutabile dici id, quod mutari impotens est. Sicut mutabile è contra id, quod mutari est potens. Vt enim mutabilitas, qua dicitur subiectum aliquod mutabile, potentia est talis subiecti ad mutationem ipsius passiuam, (hoc est per verbum passiuum, significabilem), qua, dum adest, mutari dicitur; ita è contra immutabilitas, qua dicitur subiectum aliquod immutabile, impotentia est eiusdem ad hoc, vt passiuè mutetur. Vnde, quot sunt excogitabiles mutationes passiuæ alicui subiecto impossibiles, tot sunt immutabilitates in ipso excogitabiles, tot ve modis ipsum potest immutabile excogitari.

Suppono secundò ex dictis supra disput. 5. quæst. 5. omnes excogitabiles mutationes passiuas (hoc est per verbum passiuum significabiles) ad duo capita reuocari; nempe ad mutationem propriè dictam, qua subiectum existens per eam mutabile transit successu temporis ab vno extremo à se distincto ad aliud etiam à se distinctum, idque vel acquirendo, vel amittendo aut aliquid in se receptum, aut aliquid completium sui; & ad mutationem minus propriam, qua subiectum etiam successu temporis transit à non existente ad existens, vel vice versà, prout latius loco citato explicatum est. Recognoscantur scripta ibi. Vnde patet, illud subiectum venire dicendum immutabile omnino, quod nullà ex dictis mutationibus mutabile est.